

ΒΑΣΙΛΗΣ Δ. ΚΑΪΜΑΚΑΜΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ Τ.Ε.Φ.Α.
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΟΒΛΑΧΟΙ

(ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΟΙ)

ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟΣ

ΤΟ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ
ΟΛΥΜΠΙΟΣ
(1772 - 1821)

ΒΑΣΙΛΗΣ Δ. ΚΑΪΜΑΚΑΜΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ Τ.Ε.Φ.Α.
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΟΒΛΑΧΟΙ

(ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΟΙ)

ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟΣ

ΤΟ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι μεγάλη ευθύνη και βαρύς φόρτος όταν αναλαμβάνεις να ερευνήσεις και να γράψεις, αντικειμενικά και ανεπηρέαστα την ιστορία ενός λαού, μιας κοινωνίας ανθρώπων στην οποία γεννήθηκες, ανατράφηκες και ζεις σαν αναπόσπαστο μέλος της.

Η δυσκολία, οι διάφορες αντιθέσεις και η αβεβαιότητα για την ιστορική αλήθεια μεγαλώνουν όταν δεν είσαι ούτε ιστορικός, ούτε την μεγάλη πείρα της ζωής έχεις, που σε βοηθά αφάνταστα να κρίνεις και να ξεχωρίζεις ορισμένα γεγονότα πλησιάζοντας έτσι περισσότερο την αλήθεια.

— Όταν όμως στην κοινωνία στην οποία ζης υπάρχουν πολλές συγκρουόμενες απόψεις για τον λαό αυτό.

— Όταν γεννιέσαι και ανατρέφεσαι με πολλές ανησυχίες και αναζητήσεις.

— Όταν σου δημιουργούνται πολλά ερωτηματικά και αμφιβολίες για τον λαό από τον οποίο γεννήθηκες και αγάπησες.

— Και τέλος, όταν είσαι φιλόστορος και "δεμένος" με την παράδοση και τον τόπο σου.

Τότε αναλαμβάνεις την ευθύνη και τον βαρύ φόρτο, και μάλιστα με ζήλο και ενθουσιασμό.

Η αγάπη, λοιπόν, για τον τόπο μου, η πίστη στον ελληνικότατο αυτό λαό των Κουτσόβλαχων (ή Ελληνόβλαχων, όπως πολλοί τους αποκαλούν), αλλά και τα διάφορα ερωτηματικά, αμφιβολίες και αντιθέσεις, μ' έκαναν να ερευνήσω για την καταγωγή τους αλλά και την προσφορά τους στην πατρίδα μας, στην αιώνια Ελλάδα.

Οδηγοί μου και φωτεινά παραδείγματα στάθηκαν οι αναρρίθμητοι Κουτσόβλαχοι ποιητές, συγγραφείς, διανο-

ούμενοι, πολιτικοί, φιλικοί, ευεργέτες και κλεφταρματο-
λοι, όπως οι Βαλαωρίτης, Κρυστάλλης, Ρήγας Φεραίος,
Ι. Φαρμάκης, Γ. Ολύμπιος, Τοσίτσας, Σίνας, Ζάπας, Αβέ-
ρωφ, Κωλέττης, Ζίδρος, Βλαχάβας, Λιακατάς, Νικοτσά-
ρας και πολλοί άλλοι, που με την πέννα τους, το χρήμα,
τη φιλοπατρία και τη λεβεντιά, πρόσφεραν ανεκτίμητες
υπηρεσίες στον Ελληνισμό.

Στην προσπάθειά μου αυτή, οι πρώτοι που μου δώσανε
μυνήματα και διαβεβαιώσεις (και με τις πράξεις του παρελ-
θόντος αλλά και με τις δηλώσεις του παρόντος) για έναν
από ανέκαθεν αγέρωχο βλάχικο Ελληνισμό, ήσαν οι αιω-
νόβιοι γέροι του χωριού μου και άλλων βλαχοχωριών,
που επισκέφτηκα.

Στη συνέχεια (κάπως εμπειρικά) προσπάθησα να
βγάλω συμπεράσματα από το σύγχρονο τρόπο ζωής των
κουτσόβλαχων και την σύγχρονη προσφορά τους στην
Πατρίδα μας.

Αν — από μετριοφροσύνη — αποφύγουμε να πούμε ότι
σε πολλούς τομείς πρωτοστατούν, θα πούμε με βεβαιότητα
ότι σε κανένα τομέα στην Ελληνική κοινωνία, δεν υστε-
ρούν.

Τέλος, τεκμηρίωσα και επαλήθευσα τις προσδοκίες
μου αλλά και μετέτρεψα τις λίγες αμφιβολίες μου σε α-
κράδαντη πίστη για την Ελληνική καταγωγή των Κουτσό-
βλαχων, αφού διάβασα διάφορους συγγραφείς που κατά
καιρούς ασχολήθηκαν με το ζήτημα αυτό και που το τεκ-
μηριώνουν ιστορικά και επιστημονικά.

Πρέπει να αναφέρω όμως ότι στην προσπάθειά μου αυ-
τή ήρθα και αντιμέτωπος με συγγραφείς και θεωρίες που
— με προκατάληψη — προσπαθούν να αποδείξουν ότι οι
Κουτσόβλαχοι είναι Δακο-ρουμάνοι ή Λατίνοι και σαν
τέτοιοι θα έπρεπε οι περιοχές που ζούσαν να είχαν προ-
σαρτισθεί στη Ρουμανία ή Ιταλία. Οι προπαγανδιστικές
αυτές αξιώσεις και επιδιώξεις δεν βρήκαν αντιμέτωπους
μόνον τους Κουτσόβλαχους και σύσσωμο τον Ελληνισμό,

αλλά και την τεκμηριωμένη ιστορική αλήθεια. Η λυσσαλέα ρουμάνικη προπαγάνδα έκανε βέβαια, αρχικά, ζημιά στη συνοχή των Ελλήνων, αλλά τὸ μόνο που πέτυχε τελικά ήταν να σκορπίσει άφθονο χρήμα χωρίς αποτέλεσμα και να καταλάβει ότι οι Βλάχοι είναι "Ελληνικότεροι των Ελλήνων".

Τελειώνοντας το βιβλίο αυτό, το παραδίδω στο ευρύ κοινό και ειδικά στους πατριώτες μου, έχοντας την αίσθηση ότι εκπλήρωσα ένα μικρό μέρος από τα όνειρα και τους σκοπούς της ζωής μου. Να φανώ δηλαδή χρήσιμος στην κοινωνία και ειδικά στον τόπο που γεννήθηκα και μεγάλωσα.

Θα ήθελα όμως για μια φορά ακόμη να τονίσω ότι δεν είχα την πρόθεση, ούτε την φιλοδοξία να δώσω στην προσπάθειά μου αυτή μια χροιά "επιστημονικής έρευνας και μελέτης". Η επιθυμία μου ήταν μόνον να συγκεντρώσω ό,τι πληροφορίες υπάρχουν, όπου και αν υπάρχουν και να τις καταγράψω με την δική μου φαντασία και το δικό μου τρόπο.

Πηγές και οδηγοί στην προσπάθειά μου αυτή ήσαν:

1. Οι μερικές δεκάδες βιβλία που αγόρασα και δανείστηκα από βιβλιοθήκες και διάφορους ιδιώτες (από διάφορα μέρη).
2. Διάφορες εφημερίδες και περιοδικά.
3. Ο θρύλος και η παράδοση.
4. Οι μαρτυρίες, κυρίως γερόντων πατριωτών, αλλά και άλλων ανθρώπων από άλλα μέρη.
5. Οι συμβουλές και οδηγίες μερικών ειδικών επιστημόνων.
6. Οι προσωπικές μου εμπειρίες και γνώσεις.

Τέλος, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω όλους εκείνους που με οποιοδήποτε τρόπο με βοήθησαν και με ενθάρρυναν στην συγγραφή του βιβλίου αυτού.

Σ' αυτούς λοιπόν, οι οποίοι δεν είναι ένα άγνωστο πλήθος, αλλά μερικές εκατοντάδες (φίλοι, συγχωριανοί,

γονείς, συγγενείς, συνάδελφοι, σπουδαστές μου, κ.λπ.) δίνω τήν υπόσχεση ότι πολύ γρήγορα, αλλά και πάλι με τη βοήθειά τους θα προσπαθήσω για κάτι το καλύτερο.

Τελειώνοντας το εισαγωγικό αυτό μέρος αισθάνομαι την ανάγκη να δηλώσω ότι είμαι υπερήφανος που είμαι Κουτσόβλαχος και πολύ περισσότερο που είμαι Έλληνας. Με συγκίνηση ακόμη δηλώνω ότι σ' οποιοδήποτε μέρος της Ελλάδας κι αν βρεθώ, η καρδιά μου χτυπά για το χωριό μου. Και σ' οποιοδήποτε μέρος του κόσμου κι αν βρεθώ, η καρδιά μου χτυπά για την Ελλάδα.

ΔΙΑΤΥΠΩΜΕΝΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΩΝ

Η ιστορική προέλευση των Βλάχων ή Αρωμούνων (όπως αυτοαποκαλούνται) απασχόλησε πολλούς διακεκριμένους ιστορικούς, Έλληνες και ξένους. Μερικοί απ' αυτούς άλλαξαν — κατά περιόδους — γνώμη και αναθεώρησαν τις θέσεις τους κατ' επανάληψη για τις σχέσεις αυτού του λαού με τους Ρουμάνους της αριστερής όχθης του Δούναβη ή τους Ρωμαίους.

Οι κυριότερες από τις διατυπωμένες θεωρίες είναι οι εξής:

1. Οι Βλάχοι (Armuni) κατέβηκαν στην Μακεδονία, Ήπειρο και Θεσσαλία
ή από την Δακία "την παρα τω Δούναβι".
ή από την Παννονία, περιοχή κοντά στο Δούναβη.
ή από Β. Α. των Βαλκανίων.
ή από την Ροδόπη.
2. Προήλθαν από Ρωμαίους κτηνοτρόφους και στρατιωτικούς.
3. Λίγοι υποστηρίζουν ότι είναι απόγονοι του Θρακικού λαού των Βήσων.
4. Είναι αυτόχθονες Έλληνες οι οποίοι είχαν διαφθαρεί (εκλατινιστεί) μόνο ως προς την γλώσσα.

Η πρώτη θεωρία, περί της καθόδου των Βλάχων από την Δακία, έχει σαν πηγή τον Χαλκοκονδύλη και μερικούς Ρουμάνους, αλλά είναι ελλιπής και ασαφής. Γι αυτό άλλωστε βρήκε αντίθετους πολλούς και μεγάλους ιστορικούς και εθνολόγους.

Αντίθετα η τετάρτη θεωρία είναι η πιο τεκμηριωμένη

και αληθής, για αυτό και βρίσκει σύμφωνους τους μεγαλύτερους ιστορικούς και εθνολόγους. Σ' αυτήν πιστεύουν και οι ίδιοι οι Βλάχοι, για τους οποίους η μεγαλύτερη προσβολή είναι να τους πει κανείς ότι δεν είναι Έλληνες.

Εξάλλου η γλώσσα είναι ένα εξωτερικό — μεταβαλλόμενο — γνώρισμα μιας φυλής και είναι αντιεπιστημονικό εξ αυτής και μόνο να κρίνεται ένας λαός. Εκείνο που προέχει είναι η συνείδηση μιας φυλής, ενός λαού, μαζί με τις πνευματικές και ανθρωπολογικές ιδιότητες (βλ. Παπαζήση, "Βλάχοι", σελ. 8).

Προέλευση της ονομασίας Βλάχος

Για την προέλευση της ονομασίας Βλάχος υπάρχουν διάφορες ετοιμολογίες, από τις οποίες οι πιο πειστικές είναι οι εξής:

1. Προέλευση της ονομασίας από τις λέξεις ΒΑΛΕ + ΑΚΟΥΑ. Βάλε στα βλάχικα σημαίνει κοιλάδα και άκουα νερό. Μετά από πολλές γραμματολογικές αλλαγές που υπέστησαν αυτές οι λέξεις, διαμορφώθηκε η λέξη βλάχος. Αυτοί, λοιπόν, που κατοικούσαν με τα ποίμνιά τους σε κοιλάδες με νερό, ίσως να πήραν την ονομασία τους αυτή, από κεί.
2. Προέλευση της ονομασίας από τη λέξη Βληχή, η οποία παράγεται από το ρήμα βληχώμαι που σημαίνει βελάζω. Επειδή ο κτηνοτρόφος όταν καλεί τα γιδοπρόβατα μιμείται το βέλασμα τους (βελάζει κι αυτός) θεωρήθηκε ότι από κεί προέρχεται η ονομασία — πάλι μετά από πολλές γραμματολογικές αλλαγές.
3. Προέλευση του ονόματος από την Αιγυπτιακή λέξη ΦΕΛΑΧ, που σημαίνει αγρότης.
4. Προέλευση από την Γερμανική λέξη Welsh. Έτσι ονόμαζαν οι Γερμανοί τους λατινίζοντες λαούς.

Προέλευση της ονομασίας Κουτσόβλαχος

Σύμφωνα με τη γνώμη του Μ. Χρυσόχου, που τον μνημονεύει και ο Α. Κολτσιδης, το όνομα Κουτσόβλαχος προέρχεται από την Τουρκική λέξη Κουτσούκ, που σημαίνει μικρός, λίγος, ελλειπής και την ελληνική βλάχος. Οι Τούρκοι ονόμαζαν έτσι αυτούς τους Έλληνες που μιλούσαν λίγα ελλειπή βλάχικα ανακατεμένα με ελληνικά.

Η άλλη εκδοχή που αναφέρει και υποστηρίζει επίσης ο Α. Κολτσιδης είναι πιο επικρατέστερη και πιστευτή. Ο Κουτσόβλαχος συγγραφέας και ερευνητής των Κουτσόβλαχων, γράφει τα εξής:

"Οι Βλάχοι λοιπόν κατεβαίνοντας προς τα νότια τμήματα της χώρας έρχονται σ' επαφή με οικισμούς ομόγλωσσους, μιλούσαν και αυτοί την Ελληνική αλλά διατηρούσαν και τη γλώσσα τους καλλιεργώντας μαντόν τον τρόπο μια διγλωσσία. Έτσι ο λαός μας τους ονόμασε "Κουτσόβλαχους" βάζοντας το πρώτο συνθετικό "Κουτσό", που στη νέα Ελληνική γλώσσα δηλώνει ότι η σημασία του δεύτερου συνθετικού μειώνεται. Αυτοί λοιπόν οι Βλάχοι δεν ήταν γνήσιοι γλωσσικά με τους άλλους της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Δ. Μακεδονίας μια και αυτοί δεν μιλούσαν τα βλάχικα μόνον αλλά και τα Ελληνικά".

Οι ίδιοι οι Κουτσόβλαχοι αυτοαποκαλούνται Αρωμούνοι και πολλοί ειδικοί ιστορικοί και γλωσσολόγοι αντικρούουν την συσχέτιση αυτού του όρου με το "Ρουμάνοι".

Λέγοντας Ρωμιός (στους δημώδεις τύπους) εννοούσαν τους Έλληνες που είχαν αποκτήσει δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη, που μιλούσαν όμως μόνον ελληνικά. Ενώ Αρωμούνοι (Βλάχους) εννοούσαν εκείνους τους Έλληνες που είχαν αποκτήσει το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη, αλλά μιλούσαν και τα λατινικά. Ήταν δηλαδή δίγλωσσοι (βλ. "Η Αρωμούνικη", Λαζάρου Αχ., 1976).

Η γέννηση του Βλάχικου στοιχείου από εκλατινισμένα ελληνικά φύλα των ρωμαϊκών ορυφυλακών

Σε γραπτό μνημείο οι βλάχοι αναφέρονται για πρώτη φορά τον 10ο αιώνα μ.Χ., από τον Κεδρινό. Ενώ στα 1423 μ.Χ. αναφέρονται περιπτώσεις όπου καλούνται μισθωτοί Βλάχοι να υπερασπίσουν την Θεσσαλία από τους Τούρκους. Αργότερα πολλοί Βυζαντινοί συγγραφείς μνημονεύουν τους Βλάχους και ασχολούνται μ' αυτούς και προσπαθούν με διάφορες ιστορικές μαρτυρίες να εδραιώσουν τις διάφορες γνώμες τους για την καταγωγή και την εξέλιξη των Βλάχων¹.

Οι Κουτσόβλαχοι δεν μας έχουν αφήσει κανένα γραπτό μνημείο στη βλάχικη, διότι επίσημο γλωσσικό όργανο είχαν την ελληνική και σ' αυτήν έγραφαν (μεταγενέστερα υπάρχουν πολύ λίγα βλάχικα γραπτά).

Δεν είναι λίγοι επίσης οι ξένοι συγγραφείς, ειδικά των δυο τελευταίων αιώνων που ασχολήθηκαν με το θέμα αυτό. Πολλοί δε από αυτούς, κυρίως Ρουμάνοι, θέλησαν να βοηθήσουν την ρουμάνικη προπαγάνδα γράφοντας και υποστηρίζοντας ότι η βλάχικη γλώσσα είναι διάλεκτος της ρουμάνικης και ότι οι βλάχοι είναι λαός Δακο-ρουμάνικος και πρέπει να προσαρτισθούν στη Ρουμανία και αυτοί και τα εδάφη τα οποία κατοικούν.

Αντίθετα, άλλοι μεγάλοι ιστορικοί Έλληνες και ξένοι, υποστήριξαν με βάσιμες ιστορικές και επιστημονικές αλήθειες, ότι η πρώτη κοιτίδα των Βλάχων (η γέννησή τους) ήταν η Θεσσαλία, η Μακεδονία, η Ήπειρος και η Θράκη. Επίσης ότι αυτοί οι Βλάχοι είναι εγχώρια Ελληνικά φύλα που δέχτηκαν ειδικά στη γλώσσα μια εκλατίνευση.

Η γέννηση και καταγωγή των Βλάχων υποστηρίζεται ότι έγινε ως εξής:

Οι Ρωμαίοι που κατέλαβαν την Ελλάδα το 146 π.Χ.

είχαν εγκαταστήσει σε επίκαιρες ορεινές διαβάσεις οροφυλακές. Αυτές άρχισαν σιγά - σιγά να αντικαθίστανται από ντόπιους Έλληνες, έχοντας μόνον αξιωματικούς Ρωμαίους. Για να μπορούν λοιπόν να συνεννοηθούν οι ντόπιοι οροφύλακες με τους Ρωμαίους άρχισαν σιγά - σιγά να μαθαίνουν τα πιο βασικά στοιχεία της λατινικής γλώσσας για να γεννηθεί αργότερα η βλάχικη γλώσσα, η οποία είναι ένα κράμα Ελληνικής και Λατινικής, με λίγα αλβανικά και σλάβικα στοιχεία.

Σύμφωνα με το λεξικό του Κ. Νικολαΐδη (1909) από τις 6.657 κουτσοβλάχικες λέξεις, οι 2.605 κατάγονται από την Λατινική, ενώ οι 3.460 κατάγονται από την Ελληνική. Επίσης 150 λέξεις από την Αλβανική και 185 από την Σλάβικη.

Ο μεγάλος Έλληνας μελετητής των Κουτσοβλάχων Α. Κεραμόπουλος, υποστηρίζει ότι οι Έλληνες οροφύλακες άρχισαν να αγωνίζονται για μια αποδέσμευση από τις ρωμαϊκές διαταγές και γιαυτό το 212 μ.Χ. ο Καρακάλας τους ανακήρυξε Ρωμαίους πολίτες, για να τους πάρει πάλι με το μέρος του. Μετά όμως από την μακροχρόνια υπηρεσία στο ρωμαϊκό στράτευμα, όταν οι οροφύλακες παντρεύονταν, σαν ανταμοιβή για τις πολύχρονες υπηρεσίες στον ρωμαϊκό στρατό έπαιρναν εκεί κοντά που ζούσαν καλλιεργήσιμες εκτάσεις και εγκαθίσταντο σαν μόνιμοι κάτοικοι σ' αυτήν την περιοχή. Το ίδιο έκαναν αργότερα και τα παιδιά τους, για να δημιουργηθούν σιγά - σιγά οι πρώτοι βλάχικοι οικισμοί, που άρχισαν να διασκορπίζονται σε πιο απομακρυσμένες περιοχές της Ελλάδας αλλά και σ' όλο τον κόσμο.

Συμπερασματικά λοιπόν εμείς μπορούμε μόνο να επαναλάβουμε αυτό που με σιγουριά και επιστημονική ακρίβεια απέδειξαν μεγάλοι επιστήμονες. Ότι οι Βλάχοι μαζί με τους άλλους Έλληνες, είναι απόγονοι ενός και του αυτού αυτόχθονος πληθυσμού. Αυτό αποδεικνύεται, ιστορικά, εθνολογικά, γλωσσικά και βιολογικά.

Όλα αυτά έρχεται να τα επισφραγίσει επίσης ο μεγάλος Ανθρωπολόγος, διδάκτορας της βιολογίας του Πανεπιστημίου της Μόσχας, Α. Πουλιανός, με το έργο του "Η προέλευση των Ελλήνων", 1961².

Γραφή και γραπτά μνημεία των Βλάχων

Κατά καιρούς πολλοί φιλόλογοι, κυρίως ξένοι (και περισσότερο για προπαγανδιστικούς λόγους) προσπάθησαν να συγγράψουν Ελληνοβλάχικα λεξικά με Ελληνικά γράμματα, αλλά και λατινικά, χωρίς βέβαια οι μελέτες και τα λεξιλόγια τους να βρουν κάποια απήχηση.

Το αρχαιότερο δείγμα βλάχικου γραπτού λόγου είναι μια επιγραφή του Ιερομόναχου Νεκταρίου Τέρπου που έχει γραφεί σε ξύλινη εικόνα το 1731 και αποκαλύφθηκε το 1950. Επίσης ένα αξιόλογο δείγμα βλάχικης γλώσσας εμφανίζεται το 1770. Είναι ένας μικρός τόμος των 104 σελίδων και αποτελεί μια σύνοψη διδακτέας ύλης σε μικρή τάξη σχολείου. Περιέχει επίσης και ένα λεξικό των 1.170 λέξεων στην Ελληνική, Βλάχικη και Αλβανική.

Βέβαια αργότερα η Ρουμανική προπαγάνδα, όπως αναφέρουμε κι αλλού, γέμισε όλους τους Κουτσόβλαχους της Ηπείρου, Θεσσαλίας και Μακεδονίας με βλάχικα και ρουμάνικα βιβλία. Ακόμη και σήμερα εκδίδεται στο Παρίσι μια βλάχικη εφημερίδα με τίτλο "FARA ARMANEASCA" η οποία μνημονεύει τα βλάχικα ήθη και έθιμα, τα βλάχικα τραγούδια και επίσης τα βλάχικα προβλήματα. Δεν απευθύνεται μόνον στους Κουτσόβλαχους που μένουν στην Ελλάδα, αλλά σε όλους τους Βλάχους του κόσμου στους οποίους προσπαθεί να ενσπείρει πνεύμα εθνικής ενότητας.

Αν αυτή η εφημερίδα έχει παρασκευαστικά άλλες επιδιώξεις δεν γνωρίζουμε. Καλό θα ήταν όμως όλοι οι Έλληνες Βλάχοι αλλά και η Ελληνική Πολιτεία να ενημερωθούν

για τις πραγματικές επιδιώξεις της εφημερίδας αυτής αλλά και για αυτούς που την χρηματοδοτούν. Διότι έχει αρκετούς αναγνώστες που μπορούν πολλοί εύκολα να επηρεαστούν προς κάποια κατεύθυνση. Και αν αυτή η κατεύθυνση είναι καλή για την κοινωνία, την παράδοση και την χώρα μας γενικά, έχει καλώς. Αν αυτή όμως αποβλέπει σε διχασμούς και "μπαϊράκια" και άλλα θέματα που έχουν σχέση με την διάσπαση της Εθνικής Ενότητας και ομοψυχίας;

Για τέτοια θέματα δεν νομίζω ότι "χωράει νερό στο κρασί".

Οι Κουτσόβλαχοι κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας

Από το 1453 που η Κωνσταντινούπολη έπεσε στις λυσσαλέες επιδρομές των Τούρκων, έπεσε ουσιαστικά και η Βυζαντινή Αυτοκρατορία για να πάρει την θέση της μια πανίσχυρη Οθωμανική Αυτοκρατορία κάτω από την οποία θα αναστενάζουν για αιώνες ο Ελληνισμός και πολλοί άλλοι Βαλκανικοί λαοί. Βαρειά λοιπόν η καταπίεση του βάρβαρου δυνάστη και οι καιροί πολύ δύσκολοι. Η αδούλωτη βλάχικη ψυχή όπως και όλων των Ελλήνων δεν μπορεί να βαστάξει τη δουλεία και την καταπίεση και άρχισε να το διαλαλεί δια του στόματος του Κουτσόβλαχου Ρήγα Φεραίου " Καλύτερα μιας ώρας ελεύθερη ζωή, παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή".

Έτσι λοιπόν οι Βλάχοι, από τα ορεινά και ήμιορεινά μετοίκησαν στα δύσβατα και απρόσιτα βουνά αποφεύγοντας την άμεση επαφή, το ενδιαφέρον και τον έλεγχο των Τούρκων. Μακριά και κάπως παράμερα λοιπόν από την άμεση επίβλεψη και ανάμιξη του κατακτητή απέκτησαν μια κάποια ελευθερία για αυτοδιαχείριση και δημιουργικότητα. Πάνω απ' όλα όμως έμειναν καθαρόαιμοι και διατήρησαν τα δικά τους ήθη και έθιμα και τον Ελληνι-

σμό. Για να επιβιώσουν όμως και να δημιουργηθούν έπρεπε να είναι άνθεκτικοί, έφευρετικοί, θαρραλέοι και πολύ εργατικοί διότι είχαν να αντιμετωπίσουν και την άγρια φύση με τα άγωνα και απρόσιτα βουνά. Μέ την καρτερικότητα, την φιλοπονία, το θάρρος και το δαιμόνιο βλάχικο εμπορικό πνεύμα άρχισαν σιγά - σιγά να συναλλάσσονται με άλλους οίκισμούς, ανταλλάσσοντας τα κτηνοτροφικά προϊόντα και τα διάφορα χειροποίητα οικιακά σκεύη.

Άρχισε λοιπόν να γίνεται το πρώτο βήμα για να φθάσουν αργότερα να κατακλίσουν όχι μόνο τις γύρω περιοχές της Θεσσαλίας, Ηπείρου και Μακεδονίας (Συράκο, Μέτσοβο, Λάρισα, Σιάτιστα, Ζαγοροχώρια, Κοζάνη, Μοσχόπολη, Μοναστήρι, κ.λπ.), αλλά και όλες τις μεγάλες αγορές του εξωτερικού (Βιέννη, Βενετία, Μόσχα, Οδησσό, Αλεξάνδρεια, Νεάπολη, Τεργέστη, Βουδαπέστη, Βουκουρέστι κ.λπ.).

Έτσι ιδρύεται ένα βλάχικο μεγάλο εμπορικό δίκτυο, το οποίο διακινούσε όλα τα εμπορεύματα και εξυπηρευτούσε όλα τα επαγγέλματα. Ραφτάδες, χρυσοχόοι, αγωγιάτες με μεγάλα караβάνια, ιδιοκτήτες πανδοχείων, μεγαλέμποροι, όλοι Βλάχοι οι οποίοι δεν διακινούσανε μόνον τα εμπορεύματα και το πολύ χρήμα αλλά και την ιδέα του ξεσηκωμού, την ιδέα της λύτρωσης.

Δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε και το γεγονός ότι οι Τούρκοι είχαν δώσει πολλά προνόμια στους Βλάχους τους οποίους θέλαν να καλοπιάσουν διότι τους φοβόταν. Κανείς βλάχος όμως δεν έχει αναφερθεί ποτέ στην ιστορία να έχει αλλαξοπιστήσει και να έγινε Οθωμανός.

Ο Ι. Μαρτινός λέγει ότι "αι βλάχικαι κοινότητες α) εις ουδεμίαν επαρχίαν υπήγοντο, β) αυτενομούντο και αυτοδιοικούντο υπό δημοτικών αρχόντων ελευθέρως εκλεγμένων και φροντιζόντων διά την δημοτικήν ασφάλειαν και τας υποθέσεις της κοινότητος".

Πολλά βλαχοχώρια πλήρωναν μόνον μικρό φόρο και τελούσαν κάτω από την προστασία της Οθωμανής Βασιλο-

μήτορος. Μάλιστα δε η Μοσχόπολη πέτυχε να απαγορευτεί ακόμη και η εγκατάσταση σ' αυτήν Τούρκων. Το Μέτσοβο επίσης πέτυχε το μοναδικό προνόμιο στην Οθωμανική αυτοκρατορία — με την συμβουλή του Μετσοβίτη Φλόκα — το 1659. Αποτελούσε μια αυτόνομη ελεύθερη δημοκρατία από την οποία ούτε να περάσουν δεν είχαν το δικαίωμα οι Τούρκοι.

Παράλληλα με τους απλούς κτηνοτρόφους, τους εμπόρους, τους τεχνίτες και τους αγωγιάτες Κουτσόβλαχους, αναπτύχθηκε και μια άλλη τάξη η οποία διαμορφώθηκε και διοργανώθηκε κυρίως στο εξωτερικό (Ιταλία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Αυστρία, κ.λπ.) αλλά έδρασε και στην Ελλάδα. Την τάξη αυτή την αποτελούσαν κυρίως άνθρωποι των γραμμάτων, σπουδαστές, συγγραφείς, ποιητές και πολλοί άλλοι διανοούμενοι, οι οποίοι έμειναν αθάνατοι για τη μεγάλη τους προσφορά στον αγώνα για την απελευθέρωση και την ανεξαρτησία.

Οι πόλεις και τα χωριά των Κουτσόβλαχων, αλλά και οι συνοικίες σε διάφορες μεγάλες πόλεις του εξωτερικού, ευημερούν και προσφέρουν τα πάντα (λόγω της μεγάλης οικονομικής άνεσης) αποκτώντας έτσι πολλά σχολεία αλλά και Ακαδημίες.

Έτσι λοιπόν, ήδη το 1680 η Μοσχόπολη αποκτά το πρώτο σχολείο, το οποίο αργότερο έγινε Ακαδημία.

Λίγο αργότερα ακολούθησαν και άλλες πόλεις και χωριά Κουτσόβλαχων, όπως το Μέτσοβο, Συράκο, Καλαρίται, Λινοτόπι, Νικολίτσα, Σιάτιστα, κ.λπ.

Τέλος, στην επανάσταση που ξέσπασε το 1854 στην Ήπειρο και Θεσσαλία, αρχηγός ήταν ο παλαίμαχος στρατηγός του 1821 Χριστόδουλος Χατζηπέτρος, Κουτσόβλαχος, αλλά και οι καπεταναίοι του (Ζακαίοι, Στουρναραίοι, Λαζαίοι) ήσαν επίσης Κουτσόβλαχοι.

Στον Μακεδονικό Αγώνα, αλλά και στον πρώτο και στον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, οι Βλάχοι ανταποκρίθηκαν όπως όλοι οι Έλληνες στο πρώτο κάλεσμα της πατρι-

δας, και τότε με το δάκρυ της χαράς για κάποια μεγαλό-
πρεπη νίκη, τότε με το αίμα και το δάκρυ του πόνου πό-
τισαν την πατρίδα γη που έταξαν να φυλάγουν.

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο θα αναφέρουμε επιγραμ-
ματικά τα λόγια του Κορομηλά, Γενικού Προξένου της
Ελλάδας στην Θεσσαλονίκη κατά τον Μακεδονικό Αγώ-
να. "Αν δεν είχα τους Κουτσόβλαχους, δεν θα μπορού-
σα να βγάλω πέρα κατ' αυτόν τον τρόπο τον Μακεδονι-
κό Αγώνα".

Η Ρουμάνικη προπαγάνδα για την προσάρτηση του Ελληνικότατου πληθυσμού των Κουτσόβλαχων

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, από
τότε που φάνηκε στον ορίζοντα η πτώση και η διάλυση της
μεγάλης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, η Ρουμανία άρχισε
να επιβουλεύεται τον Ελληνικότατο πληθυσμό των Κου-
τσόβλαχων, της Ηπείρου, Μακεδονίας και Θεσαλίας.
Έχοντας στήριγμα μόνο την ομοιότητα της γλώσσας,
αλλά και την ανοχή της Καθολικής Εκκλησίας η Ρουμανία
εξαπέλυσε μια σφοδρή προπαγάνδα, με πολλά χρήματα, με
πολλούς δασκάλους και πολλά σχολεία.

Η προσάρτηση της Μακεδονίας και Θράκης ήταν βέ-
βαια και ένα πολύ ωραίο βουλγαρικό όνειρο, που προσπά-
θησαν να το εκπληρώσουν περισσότερο με φωτιά, φοβία,
ληστεία και καταστροφή.

Από το 1850 και μετά η Ρουμανία αρχίζει, λοιπόν, να
διοργανώνει μια μεγάλη προπαγάνδα την οποία στήριξε
όπως είπαμε "ξερά" στην ομοιότητα της Ρουμάνικης και
Βλάχικης γλώσσας, χωρίς να εξετάσει την ελληνικότατη
συνείδηση, τα ελληνικά ήθη και έθιμα, την ιστορία, την

θησκεία και πολλά άλλα που μαρτυρούν ότι οι Κουτσόβλαχοι δεν έχουν καμιά σχέση με τους Ρουμάνους (ή ότι δεν θέλουν να έχουν) διότι είναι Έλληνες.

Η αρχή έγινε ήδη από το 1853 (βλ. "Η πολιτική πλευρά του Κουτσοβλάχικου ζητήματος", Ευαγ. Αβέρωφ, 1948), όταν η Ρουμανία έστειλε στην Μακεδονία τον Ραντουλέσκου και Μπολιντινεάνου για μια "μορφωτική περιήγηση". Αυτοί οι δύο, όταν επέστρεψαν διηγήθηκαν για τους Βλάχους που συνάντησαν και αμέσως καταστρώθηκαν προπαγανδιστικά σχέδια για την προσάρτηση των περιοχών που κατοικούσαν και τον προσηλυτισμό των "αδελφών της Μακεδονίας", όπως αποκάλεσαν τους Κουτσόβλαχους. Η προπαγάνδα αυτή συνοδευόταν με πολλά χρήματα και παρέχονταν πολλά πλεονεκτήματα στους Κουτσοβλαχους εκείνους που θα απαρνιόταν τον Ελληνισμό τους.

Ο πειρασμός από τις παροχές ήταν μεγάλος, αλλά μεγάλη και ακλόνητη ήταν και η πίστη των Κουτσόβλαχων στα Ελληνικά ιδεώδη.

Υπήρξαν βέβαια και ελάχιστοι που "πείσθηκαν" από την Ρουμανική προπαγάνδα, μεταξύ των οποίων γνωστότερος είναι ο δάσκαλος Απ. Μαργαρίτης (βλ. "Οι Κουτσόβλαχοι", Α. Κολτσιδά, 1977 και άλλους)., ο οποίος εξελίχθηκε στον ικανότερο προπαγανδιστή των Ρουμάνων. Δίνοντάς του η Ρουμανία πολλά χρήματα και αξιώματα, ανέλαβε δια της οδού της "διαφωτίσεως" να κάνει τους Κουτσόβλαχους να πιστέψουν ότι είναι Ρουμάνοι.

Ίδρυσε σχολεία με δωρεάν φοίτηση και σίτιση, έδινε στους γονείς των παιδιών μεγάλα χρηματικά ποσά και καθιέρωσε υποτροφίες για τα παιδιά που θέλαν να σπουδάσουν στο Βουκουρέστι.

Τι δελεαστικές προσφορές αλήθεια; Ας σκεφτούμε τις συνθήκες ζωής της εποχής και ας φαντασθούμε κάποιον που μας προσφέρει τον "παράδεισο". Τότε θα καταλάβουμε καλύτερα πόσο Έλληνες ήσαν στην συντρι-

πτική τους πλειοψηφία οι Κουτσόβλαχοι, οι οποίοι προτίμησαν να ζήσουν πτωχοί κι αμόρφωτοι αλλά Έλληνες, παρά πλούσιοι και μορφωμένοι Ρουμάνοι.

Η Ρουμάνικη προπαγάνδα οργίαζε (1900) ιδρύοντας όλο και περισσότερα σχολεία και εκδίδοντας όλο και περισσότερα βιβλία για τους "Ρουμάνους αδελφούς της Μακεδονίας". Το 1905 - 1906 γίνονται επίμονες προσπάθειες από την Ελληνική Κυβέρνηση (τα σύνορα του Ελληνικού Κράτους βρίσκονταν ακόμη στη Μελούνα) να σταματήσει η βδελυρή αυτή προπαγάνδα, με αποτέλεσμα να οξυνθούν πολύ οι σχέσεις των δυο χωρών.

Το 1913 στη συνθήκη του Βουκουρεστίου ο Ελευθέριος Βενιζέλος που χειρίστηκε το θέμα έκανε ένα έξυπνο πολιτικό ελιγμό στο ζήτημα των Κουτσόβλαχων. Υποχώρησε σε δευτερεύοντα ζητήματα για να έχει το "αβαντάζ" αλλού, γνωρίζοντας ότι η Ρουμάνικη προπαγάνδα δεν θα καρποφορούσε ποτέ και ότι οι Ρουμάνοι από μόνοι τους — αργά ή γρήγορα — θα εγκατέλειπαν τις παράδοξες επιδιώξεις τους.

Αναφέρεται ότι το 1905 (βλ. "Βλάχοι", Παπαζήσης) οι Κουτσόβλαχοι του Μοναστηρίου, που ανήρχοντο σε 20.000, έκλεισαν για 6 ημέρες τα 2.000 καταστήματά τους σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την απαίτηση λίγων ρουμανιζόντων να ανεγείρει η βλάχικη κοινότητα Ρουμάνικη Εκκλησία.

Οι Ρουμάνοι, ασφαλώς, σκόπιμα παρέβλεψαν ότι οι Έλληνες Κουτσόβλαχοι και η Κουτσοβλάχικη γλώσσα εμφανίζονται ήδη από το 146 π.Χ. και ότι μετά από 300 χρόνια περίπου, άρχισε στη Δακία (σημερινή Ρουμανία) να διαμορφώνεται η Δακορουμανική και αργότερα η Μολδοβλαχική γλώσσα. Έδειξαν επίσης να αγνοούν ότι οι Έλληνες Κουτσόβλαχοι ήσαν αυτοί που τους επηρέασαν σ' όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής, αφού για πολλούς αιώνες — και μέχρι τον 19ο — Κουτσόβλαχοι από την Ήπειρο, τη Μακεδονία και την

Θεσσαλία δημιούργησαν στη σημερινή Ρουμανία παροικίες και την κατέκλισαν με το εμπόριο, τα γράμματα και τις τέχνες. Κτίσθηκαν Ελληνικά σχολεία και εκκλησίες. Μεγάλα αγροκτήματα ήσαν ιδιοκτησίες Μετσοβιτών, Ζαγοριανών και πολλών άλλων Κουτσόβλαχων της Δυτ. Μακεδονίας.

Η ελληνική επίδραση που δέχθηκαν οι Ρουμάνοι είναι και σήμερα εμφανής, αφού στη Ρουμανία υπάρχει μεγάλο πλήθος κατοίκων με ελληνική παρά με ρουμανική εθνική συνείδηση.

Η Ιταλική προπαγάνδα για την προσάρτηση των Κουτσόβλαχων

Η Ιταλία του Μουσολίνι προσπάθησε κι αυτή με τη σειρά της να εκμεταλλευτεί το ζήτημα των Κουτσόβλαχων. Ρίχνουν στον προπαγανδιστικό αγώνα και "Γενίτσαρους", έκρουμανισμένους Έλληνες Κουτσόβλαχους με αρχηγό τον μεγάλο προδότη Ελληνόβλαχο από την Σαμαρίνα Αλ. Διαμαντή. Αυτός συμμάχησε με τον κατακτητή και προσπάθησε να ιδρύσει για λογαριασμό της Ιταλίας ένα κρατίδιο που θα συμπεριλάμβανε όλους τους Κουτσόβλαχους της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας.

Πληροφορίες από αγωνιστές του Αλβανικού Μετώπου αναφέρουν ότι πολλοί Έλληνες Κουτσόβλαχοι στρατιώτες χρησιμοποιήθηκαν από τον Ελληνικό στρατό σαν δόλωμα για να συλλάβουν ρουμανίζοντες Κουτσόβλαχους, οι οποίοι έδιναν στον Ιταλικό στρατό πληροφορίες και τον οδηγούσαν στα δύσβατα βουνά.

Αυτοί όμως που επηρεάστηκαν από την Ιταλική προπαγάνδα ήσαν ελαχιστότατοι. Η συντριπτική πλειονότητα των Κουτσόβλαχων πρόβαλε το ατσάλινο στήθος και με

αυταπάρνηση ρίχτηκε στην φωτιά του πολέμου για να υπερασπίσει τα πάτρια εδάφη και να φράξει τον δρόμο στον επιδρομέα.

Τα δύσβατα βουνά, το φοβερό ψύχος και οι κακουχίες δεν ήταν κάτι ξένο στη ζωή των περισσότερων ορειβαίων και σκληραγωγημένων Κουτσόβλαχων. Κανείς τους δεν πέθανε από κρυοπαγήματα, κανείς τους δεν υπέκυψε στην αβάσταχτη πείνα και όσοι δεν πέσανε στο πεδίο της μάχης κατόρθωσαν (αφού κατέρρευσε το μέτωπο) μέσα από μύριες ταλαιπωρίες να γυρίσουν στα σπίτια τους (κάτι που δεν συνέβη δυστυχώς με πολλούς άλλους Έλληνες οι οποίοι πεθάνανε στο δρόμο της επιστροφής, μη μπορώντας να αντέξουν το κρύο, την πείνα και τις κακουχίες).

Το 1941 - 42 έφθασαν στη Λάρισα διανοούμενοι και άνθρωποι των γραμμάτων, οι οποίοι άρχισαν μαζί με άλλους πατριώτες έναν έντονο αγώνα κατά του προδότη Διαμαντή και της Ιταλικής προπαγάνδας. Μετά από λίγο καιρό οι Ιταλοί συνέλαβαν πολλούς απ' αυτούς και τους έστειλαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Αυτό όχι μόνο δεν αποθάρρυνε τον Ελληνικό λαό και ειδικά τους διανοούμενους Κουτσόβλαχους, αλλά τους γέμισε με περισσότερη πίστη και πείσμα και άρχισαν να συσπειρώνονται και να διαφωτίζουν τον απλό λαό, για να μην δεχθεί την ανθελληνική προπαγάνδα.

Σήμερα, οι Έλληνες Κουτσόβλαχοι είναι περισσότεροι από 500.000 (ομιλούντες και μη την Κουτσοβλάχικη) σ' όλη την Ελλάδα και σε περισσότερα από 500 χωριά και κωμοπόλεις. Είναι φυσικά — όπως ήταν πάντα — ένα αναπόσπαστο μέρος του Ελληνικού λαού.

Προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο κοινωνικό σύνολο σαν κτηνοτρόφοι, γεωργοί, σαν επιστήμονες, τεχνίτες, έμποροι κ.λπ., ακολουθώντας το παράδειγμα των μεγάλων Κουτσόβλαχων που πρόσφεραν ανεκτίμητες υπηρεσίες στον απελευθερωτικό αγώνα και γενικά στην πα-

τρίδα τους, σαν κλέφτες και αρματωλοί, σαν δωρητές σημαντικών ποσών, σαν φιλικοί, σαν διανοούμενοι.

Προσφορά σπουδαιών Κουτσόβλαχων στον Ελληνισμό και γενικά στον άνθρωπο

1. Κλέφτες και αρματωλοί:

Μεταξύ των χιλιάδων κλεφτών και δεκάδων αρματωλών οι σπουδαιότεροι ήσαν: Ζίδρος, Βλαχάβας, Ζάμπας, Μ. Λιακατάς, Βλαχοθανάσης, Π. Τσιάρας, Νικοτσάρας, Στουρνάρας, Χατζηπέτρος, Γ. Ολύμπιος.

2. Εθναπόστολοι και φιλικοί:

Ρήγας Φεραίος, Γιωργάκης Ολύμπιος, Ι. Φαρμάκης.

3. Εθνικοί Ευεργέτες:

Οι δωρεές και χρηματοδοτήσεις είναι ένα από τα κυριότερα γνωρίσματα των Κουτσόβλαχων. Γεγονός που αποδεικνύεται από τις εκατοντάδες των Κουτσόβλαχων μικροευεργετών και τις δεκάδες των μεγάλων Εθνικών ευεργετών. Μόνο το Μέτσοβο έχει 50 τοπικούς ευεργέτες, χωρίς να υστερούν όλα τ' άλλα βλαχοχώρια. Οι μεγαλύτεροι όμως ευεργέτες που δωρίσανε όλες τις τεράστιες περιουσίες τους στην μητέρα Ελλάδα και συνέβαλαν ανεκτίμητα στην Εθνεγερσία, και στην οικονομική, κοινωνική και πνευματική άνοδο του τόπου ήταν: Ν. Στουρνάρας, Μ. και Θ. Τοσίτσας, Γ. Σίνας, Ε. Ζάπας, Γ. Αβέρωφ, Θ. και Μ. Δούμπας, Μπαλτατζής, Μπέλλιος.

4. Ποιητές:

Βαλαωρίτης, Ζαλοκώστας, Κρυστάλλης.

5. Πολιτικοί:

Ι. Κωλέττης, πρωθυπουργός και πάρα πολλοί Υπουργοί και βουλευτές. Σήμερα υπάρχουν δυο αρχηγοί μεγάλων κομμάτων.

Θα ήταν παράλειψη, αν στο κεφάλαιο αυτό δεν αναφέραμε και τους περίφημους αδελφούς από τη Σαμαρίνα, που πρώτοι στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια έφεραν κινηματογραφική μηχανή (γύρω στα 1900). Οι πρώτες αυτές κινηματογραφήσεις – που πριν λίγο καιρό έδειξε η Ελληνική τηλεόραση – παρουσιάζουν τοπία και γεγονότα από τη Σαμαρίνα της εποχής εκείνης.

Επίσης αξίζει να σημειωθεί ότι από το 1734 στη Μοσχόπολη ιδρύθηκε από Κουτσόβλαχους Μοσχοπολίτες το δεύτερο Τυπογραφείο στα Βαλκάνια (μετά την Κωνσταντινούπολη), όπου τυπώθηκαν αμέτρητα Ελληνικά βιβλία.

Τέλος, είναι κακό και άδικο ένας λαός να εκτιμάται ή να καταδικάζεται μόνον από την ηρωϊκή και περήφανη ή ταπεινή και ασήμαντη - αντίστοιχα - καταγωγή του.

Γιατί κι αν ακόμη δεχθούμε ότι πριν 1.500 ή 2.000 χρόνια οι πρόγονοι των Κουτσόβλαχων δεν ήσαν Έλληνες, θα ήταν ατιμία και άδικη προκατάληψη να μην τους δεχθούμε σαν Έλληνες, αφού είναι αναπόσπαστο μέρος του Ελληνικού λαού. Από τότε που αναφέρονται στην ιστορία μέχρι σήμερα, δεν κάνουν τίποτε άλλο από το να υπερασπίζονται τα ελληνικά ιδεώδη, έχοντας ελληνικότατη τη συνείδησή τους και παρουσιάζοντας ανεκτίμητη προσφορά, όπως και οι λοιποί Έλληνες.

Δεν υπάρχει πρόθεση να ηρωποιηθεί και εγκωμιασθεί το Κουτσοβλάχικο στοιχείο. Απλώς, σαν μέλη της Ελληνικής φυλής, γράφουν κι αυτοί την Ελληνική ιστορία, κι ο καθένας από την θέση του στην κοινωνία, προσφέρει λίγο ή πολύ στο κοινωνικό σύνολο.

Τι είπαν για τους Βλάχους,
μεγάλοι άνδρες και ιστορικοί

- Κ. Παπαρρηγόπουλος:** Οι "Ελληνικότεροι των Ελλήνων"
- Μ. Χρυσόχοος:** "Επί του Βερμίου, από Βεροίας μέχρι Βοδενών, κατοικούν μόνον Βλάχοι, οίτινες μάχονται μετὰ φανατισμού (κατὰ των Βουλγάρων) ως γνήσιοι Έλληνες".
- Ίων Δραγούμης:** "Κατάμονοι οι ολιγοστοί ερημικοί Βλάχοι βαστούν μαζί με την δυνατή τους και περήφανη ύπαρξη την δύναμη του Ελληνισμού μέσα σε πέλαγος από Τούρκους και Σλαβανάκτους".
- Μ. Χρυσόχοος (1889):** "Το Κουτσοβλάχικον Κρούσοβον (προπύργιον Ελληνισμού Β. Α. Μακεδονίας, έδρα Μητροπόλεως Πρεσπών - Αχριδών) βαλόμενον υπό Βουλγάρων και Τούρκων μετεβλήθη εις έρείπια και ούτε αι σφαίραι ούτε αι ατιμώσεις, αι διαρπαγαί, κατίσχυσαν να τους μεταβάλλουν και στεντορείως διεκήρυξαν αυτούς γνησίους Έλληνας".
- Ράϊγκαρδ (Γερμανός):** "Είς όλας τας πόλεις και κώμας της Μακεδονίας προΐστανται του Ελληνικού κόμματος Βλάχοι, ομολογούντες ότι είναι γνήσιοι Έλληνες".
- Πρόξενος Κορομηλάς:** "Αν δεν είχα τους Κουτσοβλάχους δεν θα μπορούσα να βγάλω πέρα κατ' αυτόν τον τρόπον τον Μακεδονικόν Αγώνα".

Δημοτικά τραγούδια που αναφέρονται στους Βλάχους

Η λαϊκή μούσα χιλιοτραγούδησε τους Βλάχους με τα πιο ωραία, τα πιο συγκινητικά και γνήσια Ελληνικά τραγούδια, που αγγίζουν την ψυχή κάθε ανθρώπου.

Η αγνή και συναισθηματική ψυχή του ρωμαλέου Βλάχου τραγουδά τις χαρές και τις επιτυχίες της ζωής την ομορφιά της φύσης και τον έρωτα. Τραγουδά και μοιρολογεί τις λύπες και τις αποτυχίες, τη μαύρη σκλαβιά και πάνω απ' όλα την κλεφτουριά και την πολυπόθητη λευτεριά.

Τα τραγούδια και τα ποιήματα που αναφέρονται στη ζωή και τα ήθη και έθιμα του φυσιολατρικού αυτού λαού είναι αμέτρητα. Εδώ θα αναφέρουμε αποσπάσματα από μερικά τέτοια τραγούδια, ενώ στο βιβλίο που θα ακολουθήσει με τίτλο "Κοινωνική ζωή των Κουτσόβλαχων" θα ασχοληθούμε ιδιαίτερα μ' αυτά.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι οι Βλάχοι τραγουδούν στην Ελληνική γλώσσα. Εξαιρεση αποτελούν πολύ λίγα τραγούδια, που τραγουδιούνται στην βλάχικη γλώσσα.

Τα περισσότερα τραγούδια αναφέρονται στην Βλάχα, που άλλοτε την παρουσιάζουν σα μια πανέμορφη "Βλαχοπούλα" με περίσσια χάρη και πολλά φλουριά και στολίδια, και άλλοτε σαν σκληρή μάνα "Κλεφτοπούλα", όπως η μάνα των Λαζαίων που λέγει στα παιδιά της:

— Κατάρα νά 'χετε παιδιά
μη λυώσουν τα κορμιά σας,
όσο να ζήτε στην Τουρκιά
να μη την προσκυνάτε.

— Πήρεν ο Απρίλης δώδεκα
κι ο Μάης δεκαπέντε
βγήκαν οι Βλάχοι στα βουνά
βγήκαν κι οι Βλαχοπούλες.

.....

Στή Θήβα βγαίνει ένας καπνός
καπνός κι αντάρα βγαίνει
τίνος κονάκια καίγονται
τίνος μαντριά καπνίζουν
ούτε κονάκια καίγονται
ούτε μαντριά καπνίζουν
οι Βλάχοι κάνουν μια χαρά
παντρεύουν μία κόρη
της τάζουν χίλια πρόβατα
και δυο χιλιάδες γίδια.

.....

Κάτω στ' αρβανιτοχώρια
και στα βλάχικα καλύβια
πάνε οι κλέφτες να πατήσουν
τίποτε να μην αφήσουν.
Πήραν άσπρα, πήραν γρόσια
πήραν και μια βλαχοκόρη
όμορφη βρε, ρωμιοκόρη.

.....

Εσείς παιδιά βλαχοπούλα (κλεφτόπούλα)
παιδιά απ' τη Σαμαρίνα
μωρέ παιδιά καυμένα
κι ας είστε λερωμένα.
Σαν πάτε πάνω στα βουνά
κατά τη Σαμαρίνα

.....

Βλάχα πλένει στο ποτάμι
κι άλλη Βλάχα τη ρωτάει
Βλάχα μ' τ' είσαι σκουμπωμένη
και βαρειά βαλαντωμένη
.....

.....
Εγώ είμαι η Βλάχα η όμορφη
η Βλάχα η παινεμένη
πόχω τα χίλια πρόβατα
τα δυο χιλιάδες γίδια.
.....

.....
Δεν είν' εδώ τα Γρεβενά, δεν είναι το Ζαγόρι
δεν είν' εδώ η Λαϊστα κι όλα τα Βλαχοχώρια
εδώ το λεν' ψηλά βουνά, ψηλά στη Σαμαρίνα
που πολεμούν μικρά, γυναίκες και κορίτσα.
.....

.....
Τί λες μωρέ παλιαλβανέ, τί λες Ιμέρ Κουμπάρε;
οι Βλάχοι πάνε, φύγανε, πάνε κατά το βάλτο
κι όντας θαλλάζουν οι καιροί θε να γυρίσουν πίσω
να φτιάσουν άλλες εκκλησιές, να χτίσουν άλλα σπίτια.
.....

Μάνα δε θέλω κλάματα, δε θέλω μοιρολόγια
'μένα με κλαίνε τα βουνά, με κλαίν' τα Βλαχοχώρια.
.....

Σ' όλο τον κόσμο ξαστεριά σ' όλα τα Βλαχοχώρια
στο ξακουσμένο Ντένισκο αντάρα γιομισμένο
κλαίνε τα πεύκα κι οι οξιές, κλαίνε κι οι μπρατίμοι.

Κουτσόβλαχοι από τον Όλυμπο
που πρόσφεραν πολλά
στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα
κατά των Τούρκων

1. Άνθιμος Ολυμπιώτης Ιερομόναχος.

Εμόνασε στη Μονή Θεοτόκου στην Ελασσόνα. Εσπούδασε στη Βιέννη και ταξίδεψε στην Γερμανία και Αυστρούγγαρια. Αργότερα επέστρεψε έγινε ηγούμενος στη Μονή Θεοτόκου στην Ελασσόνα και έγραψε εγκωμιαστικούς λόγους και 24 μακαρισμούς εις την Θεοτόκον.

2. Βλαχάβας Θύμιος

Μια θρυλική μορφή ιερωμένου, που για μερικούς έχει ιδιαίτερη πατρίδα το Λιβάδι, για άλλους την Βλαχάβα (Χασίων). Ηγετικό στέλεχος της Θεσαλικής Επανάστασης του 1808. Αργότερα πολέμησε τον τούρκικο στόλο μαζί με τον Νικοτσάρα και τους Λαζαίους. Ύψωσε την πρώτη σταυρωτή Γαλανόλευκη σημαία, η οποία έγινε μετέπειτα Εθνικό μας Σύμβολο. Αργότερα συνελήφθη στα Γιάννενα από τον Αλή Πασά και δολοφονήθηκε μετά από πολλά βασανιστήρια.

3. Βλαχάβας Θεόδωρος.

Αδελφός του Θύμιου Βλαχάβα.

4. Βλαχάβας Δημήτριος.

Επίσης αδελφός του Θ. Βλαχάβα.

5. Βλαχομιχάλης (Ολυμπιώτης).

Αρματωλός που έλαβε μέρος στην Επανάσταση του 1821 στην Θεσαλία. Κατέβηκε στην Πελοπόννησο με πολλούς Ολυμπιώτες και πολέμησε ηρωικά.

6. Γεωργάκης Ολύμπιος.

Το πραγματικό του όνομα ήταν Γεώργιος Λάζος. Στο Λιβάδι, που καυχάτε σαν ιδιαίτερη πατρίδα του μεγάλου οπλαρχηγού και φιλικού, έμαθε τα πρώτα γράμματα και λίγο αργότερα έγινε πρωτοπαλλήκαρο του θείου του Τόλιου Λάζου.

Το 1805 με 500 άνδρες πήγε να βοηθήσει στον ξεσηκωμό της Σερβίας. Πολέμησε με τους Ρώσους εναντίον των Τούρκων και λίγο αργότερα μυείται στην Φιλική Εταιρεία. Διακρίθηκε στο Δραγατσάνι.

Στις 5.9.1821 στην Μονή του Σέκου έγινε "καπνός και σκόνη" με 11 παλληκάρια του (αφού έβαλε φωτιά στην πυριτιδαποθήκη) για να μην πέσει ζωντανός στους Τούρκους.

7. Γρηγοράς Μητροφάνης.

Λογιώτατος ειδήμων της Ελληνικής και της Εκκλησιαστικής Ιεράς Παιδείας, ποιητής και Ιεροκήρυξ.

8. Ζήδρος Πάνος (1630 - 1750).

Αρματωλός της Πίνδου και του Ολύμπου με έδρα το Λιβάδι.

9. Τσάρας Πάνος.

Αρματωλός του Ολύμπου και γαμπρός του Ζήδρου.

10. Τσάρας Νίκας (Νικοτσάρας) – 1770 - 1808.

Γιος του Πάνου Τσάρα που κληρονόμησε το αρματωλικό του πατέρα του, με έδρα το Λιβάδι. Λέγεται ότι ο Νικοτσάρας έμαθε τα πρώτα γράμματα στην Μονή της Αγίας Τριάδας στο χωριό Γιανωτά το οποίο καυχάται και σαν ιδιαίτερη πατρίδα του. Σπούδασε επίσης και στο Λιβάδι στον Ιερομόναχο Άνθιμο. Διώχτηκε από τον Αλή Πασά και αφού πολέμησε γενναία σαν υπαρχηγός του πειρατικού στόλου του Σταθά, σκοτώθηκε σε ηλικία μόλις 37 χρονών.

11. Κοντός Ιωνάς (Σπαρμιώτης).

Λόγιος μοναχός του 17ου αιώνα που μόνασε στην μονή Σπαρμού στον Όλυμπο. Δίδαξε, συνέγραψε και ερμήνευσε πολλά έργα.

ΓΙΩΡΓΑΚΗΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ (1772 - 1821, Οπλαρχηγός - Φιλικός)

Μια από τις θρυλικότερες μορφές της Εθνεγερσίας. Σαν παιδί του Λιβαδιού και "αδέρφι του Ολύμπου" προτίμησε την αυτοπυρπόληση παρά να πέσει ζωντανός και να ατιμασθεί στα χέρια των Τούρκων.

"Αλλωστε τον ακολουθούσε η ευχή και κατάρα της μάνας του (της Μάνας των Λαζαίων)

Κατάρα νάχετε παιδιά
μη λυώσουν τα κόκκαλά σας
όσο να ζητε στην Τουρκιά
να μη την πρόσκυνάτε

ΝΙΚΟΤΣΑΡΑΣ (1770 - 1808)

ΤΟΥ ΝΙΚΟΤΣΑΡΑ

Τρία κομμάτια σύννεφο στον Όλυμπο στη ράχη
τὸ ἴνα βαστάει τη δροσιά, τ' ἄλλο βαρὺ χαλάζι
το τρίτο τα μαυρότερο τη θάλασσα αγναντεύει.

Πάψε, γυαλέ μου το θυμὸ, πάψε τα κύματά σου
να βγουν τα κλεφτοκάραβα, πόχουν τους κλέφτες μέσα
να βγει κι ο Νίκος μια βολὰ ψηλά στ' Αργυροπούλι.

Ὅσες μανούλες τ' ἄκουσαν, ὅλες κινούν και πάνε.

— Νίκο μ' το πού ἴναι οι ἄντρες μας, πού ἴναι και τα
παιδιά μας;

— Οι ἄντρες σας δεν εἶναι ἴδῶ, μ' οὐδε και τα παιδιά σας
πιάσαν γερὰ στο Χάντακα στο ἔρημο το Πράβι
για να τροχίσουν τα σπαθιά να πλύνουν τα ντουφέκια.

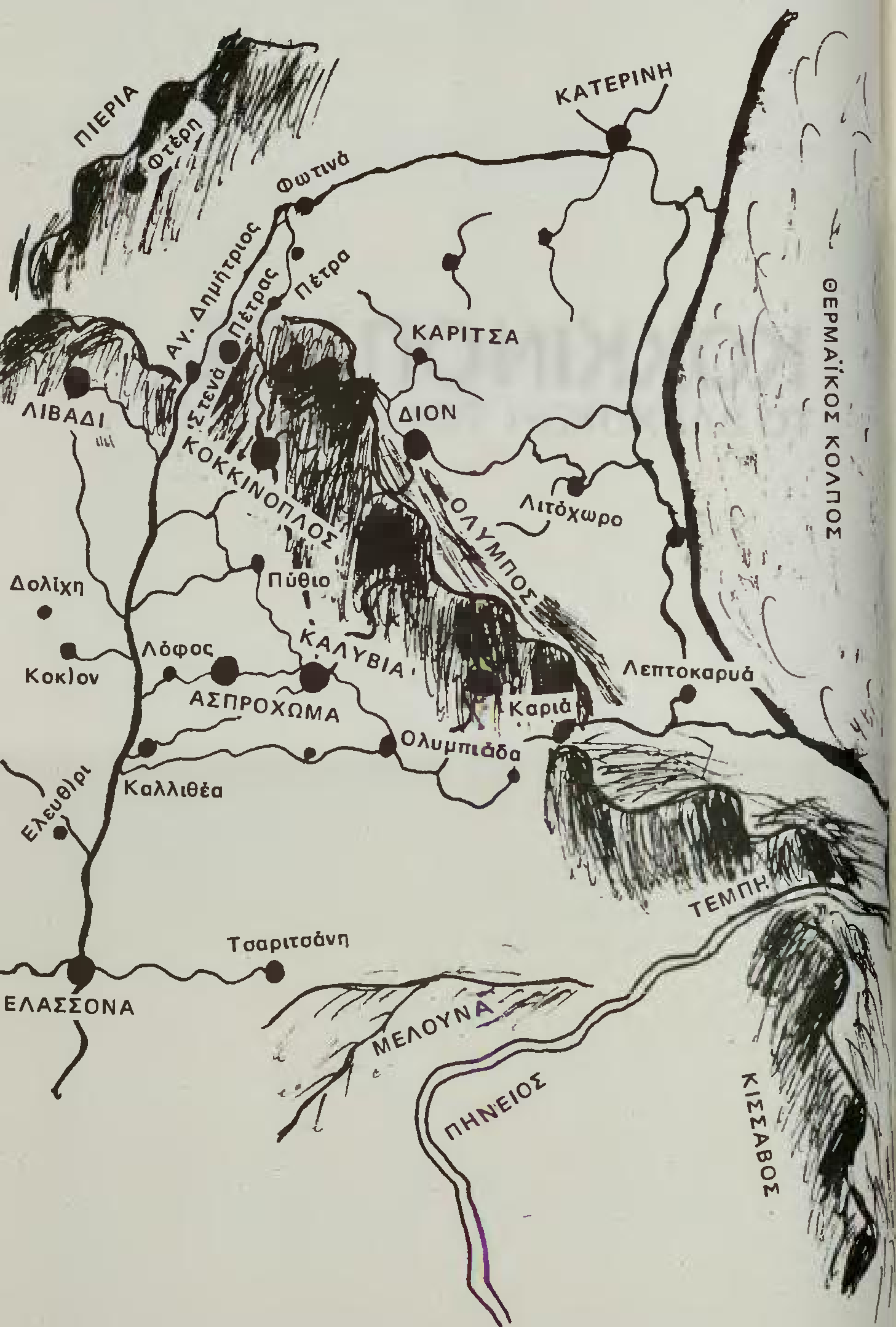
ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Επίσης ο έβραιος περιηγητής Βενιαμίν αναφέρει τον 12ο αιώνα τους Βλάχους της Θεσσαλίας.
2. Το καλοκαίρι του 1984 στο Σπήλαιο των Πετραλώνων πραγματοποιήθηκε συνάντηση μεταξύ συγγραφέα και του διεθνούς φήμης καθηγητή Α. Πουλιανού, όπου ο τελευταίος επιβεβαίωσε για μια φορά ακόμη αυτά που ο ίδιος στα συγγράμματά του γράφει: "Ότι δηλαδή "το 80% και πλέον των Βλάχων της Ελλάδας είναι αυτόχθονες Έλληνες.." κ.λπ.

ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟΣ

ΤΟ ΒΛΑΧΟΧΩΡΙ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

ΠΙΕΡΙΑ

ΚΑΤΕΡΙΝΗ

Φτέρη

Φωτινά

Αγ. Δημήτριος

Πέτρας

Πέτρα

ΚΑΡΙΤΣΑ

ΔΙΟΝ

ΛΙΒΑΔΙ

Κ. Στενά

ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟΣ

ΟΛΥΜΠΟΣ

Λιτόχωρο

ΘΕΡΜΑΪΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ

Δολίχη

Πύθιο

Κοκλον

Λόφος

ΚΑΛΥΒΙΑ

Λεπτοκαρυά

ΑΣΠΡΟΧΩΜΑ

Καριά

Ολυμπιάδα

Ελευθέρη

Καλλιθέα

ΤΕΜΠΗ

Τσαριτσάνη

ΕΛΑΣΣΟΝΑ

ΜΕΛΟΥΝΑ

ΠΗΝΕΙΟΣ

ΚΙΣΣΑΒΟΣ

Κοκκινοπλός

date

Πανοραμική άποψη του Κοκκινοπλού
στις αρχές της δεκαετίας του πενήντα (φωτ. του 1951)

Μπροστά διακρίνεται ένας χωρικός με τα ζώα, που αλωνίζει.
Πίσω είναι το τριόροφο Δημοτικό Σχολείο και μακριά φαίνεται ο
γραφικός λόφος με τον Άγιο Αθανάσιο και κάτω δεξιά το "Περι-
βόλι".

Η κεντρική πλατεία του Κοκκινοπλού – “Αρματωλών και Κλεφτών” ή “Τόκα” – στις αρχές της δεκαετίας του '50. Πίσω από τον πλάτανο διακρίνονται διάφοροι χώροι που ανήκουν στην Αγία Παρασκευή.

Γεωγραφική θέση και κλιματολογικές συνθήκες του Κοκκινοπλού

Ο Κοκκινοπλός που βρίσκεται στην Ν.Δ. πλευρά του Ολύμπου ανήκει ουσιαστικά αλλά και γεωγραφικά στη Θεσσαλία, όπου προσεγγίζει τα σύνορα Μακεδονίας – Θεσσαλίας. Παρόλα αυτά οι κάτοικοι είχαν ανέκαθεν πολλές συναλλαγές και με τους κατοίκους της Μακεδονικής πλευράς του Ολύμπου. Αυτό τους έκανε να μην αισθάνονται μόνο σαν Θεσσαλοί αλλά και σα Μακεδόνες.

Είναι ένα από τα βόρεια χωριά της Θεσσαλίας με το μεγαλύτερο υψόμετρο (1.280 μ.).

Το χωριό είναι κτισμένο στον αυχένα του Ολύμπου, σε μια φυσική και επίκαιρη διάβαση που μας κάνει να πιστεύουμε ότι το μέρος αυτό πρέπει να έχει κατοικηθεί από αρχαιότατους χρόνους.

Το έδαφος είναι πετρώδες με ασβεστόλιθους και το χώμα αργιλώδες κοκκινωπό.

Απο την πρωτεύουσα της Επαρχίας, την Ελασσόνα, απέχει 34 χιλ., από τα οποία τα τελευταία 7 χιλ. προς τον Κοκκινοπλό – χωμάτινος αυτοκινητόδρομος – μοιάζουν σαν φίδι που έρπει στις ανηφοριές του Ολύμπου. Ο δύσκολος και ανηφορικός αυτός δρόμος που κάνει ανθρώπους και ζώα να αγκομαχούν και αυτοκίνητα να μουγκρίζουν, γίνεται πιο άνετος και πιο προσιτός μετά την Κατασκήνωση (1 χιλ. έξω από το χωριό), που την αφήνει στο δεξιό του μέρος.

Μακριά, απέναντι από τον Κοκκινοπλό και σε επίσης μεγάλο υψόμετρο (1.050 μ.) βρίσκεται το άλλο μεγάλο

βλαχοχώρι, το Λιβάδι, που θεωρείται η ιδιαίτερη πατρίδα πολλών μεγάλων ανδρών, που θυσιάσανε το πνεύμα, το χρήμα και τη λεβεντιά τους για την Ελλάδα. Είναι επίσης ένα εξαιρετο παραθεριστικό κέντρο, με πολύ καλό κλίμα και καθάρια νερά.

Κάτω στην πεδιάδα, προς το Ν. μέρος, στις παρυφές του Ολύμπου, βρίσκεται το Πύθιο (το αρχαίο Σέλος), που είναι και το πλησιέστερο χωριό προς τον Κοκκινοπλό.

Προς τα βόρεια, στην άλλη πλευρά του Ολύμπου, βρίσκεται η Κατερίνη, που απέχει από τον Κοκκινοπλό 48 χιλ. Ο δρόμος προς την Κατερίνη, που εδώ και μια δεκαπενταετία έγινε αυτοκινητόδρομος, διασχίζει τις λαγκαδιές, τα δάση και τις πλαγιές του Ολύμπου, αφήνοντας αριστερά και δεξιά αμέτρητες πηγές, σπηλιές και ιστορικά τοπεία, που προκαλούν το θαυμασμό αλλά και το δέος στον κάθε περαστικό.

Αμέτρητοι περιηγητές θυσιάζουν πολλές ώρες δρόμου για να έρθουν να πιουν νερό και να ξεκουραστούν στις αιώνιες πηγές που αναβλύζουν από τα σπλάχνα του ιστορικού βουνού. Η βρύση του Τσουρέκα έγινε πασίγνωστη για το κρύο νερό, τον δροσερό ίσκιο και το θεϊκό περιβάλλον που ταυτίζεται μόνον με μυθικές παραδεισένιες πηγές.

Πίσω, από την άλλη πλευρά, στα Ν.Α. και σε απόσταση 9 χιλ., βρίσκεται σε πολύ χαμηλότερο υψόμετρο (600 μ.) το χωριό Καλύβια, που κατοικείται επίσης από Κοκκινοπλίτες. Πριν από λίγα χρόνια, μαζί με το Ασπρόχωμα, αποτελούσαν συνοικισμούς της Κοινότητας Κοκκινοπλού (δες στο Β' τεύχος).

Το κλίμα στον Κοκκινοπλό είναι ξερό και πολύ υγιεινό. Το καλοκαιρινό δροσερό αεράκι που φυσά απαλά από τα πεύκα, που περιβάλλουν το βόρειο μέρος του χωριού, είναι ένα θείο δώρο για τους καλοκαιρινούς παραθεριστές αλλά και τους μόνιμους κατοίκους. Ο χειμώνας αντίθετα είναι βαρύς, με πολύ χαμηλές θερμοκρασίες, δυνατούς

βοριάδες και πολλά χιόνια. Αυτή η σκληρότητα και η αφιλοξενία του χειμώνα ήταν η αιτία να λιγοστεύει κατά πολύ ο πληθυσμός του χωριού ακόμη και στις χρυσές εποχές που το χωριό έσφυζε από ζωή και κίνηση με περισσότερους από 3.000 κατοίκους.

Τα γάργαρα και κρυσταλλένια νερά, ο πιο φθηνός αλλά ανεκτίμητος και αναντικατάστατος θησαυρός του Κοκκινοπλού, τρέχουν ασταμάτητα εδώ και αιώνες, από πέτρινες και μπρούτζινες κάνουλες και ποτίζουν τα διψασμένα χείλη και βρέχουν τα ροδοκόκκινα μάγουλα των Κοκκινοπλιτών.

Αυτή ήταν η θέληση του πατέρα των Θεών, του Ολυμπίου Διός, να συνδεθεί δηλαδή η μοίρα του άγονου και ορεινού Κοκκινοπλού, όχι μόνο με την κλεφτουριά, το φως και τη λευτεριά, αλλά και με τα γάργαρα νερά και το δροσερό αεράκι.

Το ότι σήμερα το χωριό κατοικείται έστω και από λίγους κατοίκους και το ότι άρχισε ένα αντίθετο ρεύμα επανεγκατάστασης και ανοικοδόμησης του χωριού, οφείλεται αποκλειστικά και μόνο σ' αυτά τα θεία δώρα. Χωρίς αυτά, ίσως το χωριό να μην υπήρχε ποτέ ή να είχε εγκαταληφθεί προ πολλού εντελώς.

Ο θρύλος, η παράδοση και η ακράδαντη πίστη των Κοκκινοπλιτών, θέλουν τις αιώνιες πηγές τους, που αναβλύζουν από τα σπλάχνα του ζωοδότη Ολύμπου, θαυματουργές και θεραπευτικές, ιδιότητες που αποδίδονται περισσότερο σε Θεούς, σε Άγιους και στοιχειωμένους αγωνιστές, που φέρουν τα ονόματά τους.

Τέλος, ο Κοκκινοπλός, που από μακριά φαίνεται σαν αετοφωλιά σκαρφαλωμένη στις πλαγιές του ατέλειωτου Ολύμπου, είναι το πιο κοντινό κατοικημένο χωριό προς τις θεόρατες κορφές που φαίνονται να αγγίζουν τον ουρανό.

Προέλευση της ονομασίας Κοκκινοπλός Καταγωγή των κατοίκων

Ο Κοκκινοπλός, που σε μερικά έγγραφα αναφέρεται και σαν Κοκκινοπηλός, πήρε αυτή την ονομασία ή από τους πρώτους κατοίκους που λεγότανε Κοκκινόπουλοι ή σύμφωνα με μια πολύ πιστευτή εκδοχή, από τον κόκκινο πηλό, διότι το χώμα είναι παντού αργιλώδες κοκκινωπό.

Είναι πολύ πιθανό η ονομασία του χωριού να χρονολογείται πριν από το 1.200 μ.Χ. Οι κάτοικοι είναι και ήταν όλοι Κουτσόβλαχοι, χωρίς να αποκλείεται — στα πολύ παλιά χρόνια — η εγκατάσταση μερικών μη Κουτσόβλαχικών οικογενειών, οι οποίες όμως με την πάροδο του χρόνου αφομοιώθηκαν από τους Κουτσόβλαχους.

Για πενήντα χρόνια και πλέον — μετά το 1900 — τους καλοκαιρινούς μήνες ζούσαν και αρκετές οικογένειες Σαρακατσαναίων.

Πολλοί υποστηρίζουν ότι οι Κοκκινοπλίτες κατάγονται από το Μέτσοβο ή άλλα γειτονικά μέρη της Ηπείρου. Όπως αναφέρουμε και αλλού, διάφορες αιτίες — λοιμοί, διώξεις, αναζήτηση καλύτερης τύχης, κ.λπ. — προκάλεσαν τις μετακινήσεις των λαών από την Ήπειρο προς τον Όλυμπο και την Μακεδονία, όπως βέβαια και από τον Όλυμπο και την Θεσσαλία προς διάφορες άλλες κατευθύνσεις. Είναι λογικό, λοιπόν, στη μετακίνηση αυτή μερικές οικογένειες να έχουν εγκατασταθεί στον Κοκκινοπλό, όπως είναι επίσης λογικό και απ' τον Κοκκινοπλό να αποδημήσαν και να εγκαταστάθηκαν σ' άλλα μέρη, κυρίως της Μακεδονίας (π.χ. Ηράκλεια Σερρών, δεσ ειδικό κεφάλαιο).

Κατά τη γνώμη μας όμως, ο Κοκκινοπλός δεν ιδρύθηκε για πρώτη φορά από τέτοιες οικογένειες που μετακινήθηκαν από την Ήπειρο ή από αλλού αλλά από αυχθονες παραολύμπιους κατοίκους, που προϋπήρξαν

από τα αρχαιότατα χρόνια. Ίσως με άλλο όνομα. Ενδέχεται επίσης — και κατ' επανάληψη — να καταστράφηκε, όπως συνέβη και μετά το 1.600 μ.Χ. που υπάρχουν πληροφορίες. Αυτό — την παλαιότητά του δηλαδή — το επιβεβαιώνει η επίκαιρη θέση του και οι αρκετές ενδείξεις που υπάρχουν. Προϋπήρχαν λοιπόν αυτόχθονες, γηγενείς Ολυμπιώτες κάτοικοι, από τους οποίους δημιουργήθηκαν οι Ρωμαϊκές οροφυλακές, που φύλαγαν τις διαβάσεις του Ολύμπου. Οι κάτοικοι δέχθηκαν και αφομοίωσαν άλλες ομάδες Ελλήνων. Είναι γνωστή η ιστορία (τόσο από την παράδοση, όσο και από άλλες πηγές) πολλών οικογενειών σήμερα Κοκκινοπλιτών, αλλά που στα παλιότερα χρόνια ήρθαν στον Κοκκινοπλό από άλλα μέρη. Να σημειωθεί πάντως ότι δεν ήσαν ξένες όλες οι οικογένειες που ήρθαν από αλλού για να εγκατασταθούν στον Κοκκινοπλό. Πολλές ήσαν οικογένειες Κοκκινοπλιτών, που υποχρεώθηκαν κάποτε να απομακρυνθούν από τον τόπο τους, και ξαναεπέστρεψαν όταν οι συνθήκες άλλαξαν. Τέτοια περίπτωση μας αναφέρει το βιογραφικό σημείωμα του Παπαβασίλη Λογγίδη.

Οι Κοκκινοπλίτες έδωσαν στους νεοφερμένους παρατσούκλια — που παρέμειναν σήμερα σαν επώνυμα — ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους.

Θα πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι η ιστορία των Κουτσόβλαχων του Κοκκινοπλού δεν είναι αποκομμένη από την ιστορία των άλλων παραολυμπίων Κουτσόβλαχων, του Λιβαδιού, της Καρίτσας, κ.ά. αλλά ταυτίζεται σε πολλά σημεία μ' αυτήν.

Οι Κοκκινοπλίτες είναι λαός φιλόξενος, με μεγάλη οξυδέρκεια και μεγαλοψυχία. Είναι δεμένοι με τα πατροπαράδοτα ήθη και έθιμα τα οποία τηρούν ακόμη και στις μεγαλουπόλεις στις οποίες οι περισσότεροι αποδήμησαν. Είναι πολύ οικονόμοι και εργατικοί και δεν μένουν ποτέ αδιάφοροι ούτε στην πρόοδο και την ευημερία, αλλά ούτε στον πόνο και την δυστυχία του διπλανού.

Είναι λαός προοδευτικός με περισσότερο εμπορικό πνεύμα, δεν αρέσκεται να εργάζεται σε ξένες "δουλειές" γιαυτό και με την πρώτη ευκαιρία δημιουργεί δική του (άλλωστε αυτό είναι ιδιον όλων των Κουτσόβλαχων). Η συντριπτική πλειονότητα των Κοκκινοπλιτών που αποδήμησε, στην αρχή ξενοδούλεψε για να καταλήξει πάντοτε σε δική της προσοδοφόρα επιχείρηση.

Τέλος, ο Κοκκινοπλός γέννησε κατά καιρούς πολλά άξια παιδιά που τον τίμησαν και πρόσφεραν πολλά σ' όλους τους τομείς της Ελληνικής, αλλά και της αλλοδαπής, κοινωνίας. Στη μακράιωνα ιστορία του Κοκκινοπλού συναντούμε Κοκκινοπλίτες γεωργοκτηνοτρόφους, αγωγιάτες, μεγαλέμπορους, μεσάζοντες, επιστήμονες, στρατηγούς, βουλευτές, υπουργούς κι αμέτρητους κλέφτες και καπεταναίους στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα κατά των Τούρκων. Βέβαια θάταν κακό και υπεροπτικό να ισχυρισθούμε ότι ο Κοκκινοπλός γέννησε μόνο τέκνα με αξία, εκτίμηση και περηφάνεια. Άλλωστε δεν είναι φυσιολογικό κάτι τέτοιο σ' ένα κοινωνικό σύνολο. Μπορούμε όμως να ισχυρισθούμε ότι "τα λίγα αγκάθια που φύτρωσαν ή θα φυτρώσουν στον Κοκκινοπλίτικο αγρό" υπερσκιάζονται και καταπλακώνονται από τη συντριπτική πλειοψηφία των έντιμων, εργατικών και φιλήσυχων Κοκκινοπλιτών.

Τέλος τα πολλά παρατσούκλια, τα χωρατά και η σάτυρα είναι μέσα στον τρόπο ζωής των Ολυμπίων αυτών κατοίκων.

Κοκκινοπλός και Όλυμπος

Ο Κοκκινοπλός, το όμορφο κεφαλοχώρι με την μακράιωνα ιστορία του, συνδέεται άρρηκτα με τον Όλυμπο, το βουνό που τον ανάθρεψε και τον ανέδειξε στο πέρασμα των αιώνων. Η ιστορία του ανήκει στην ιστορία του Ολύμπου, η ύπαρξή του, η ζωή του είναι συνυφασμένη μ' αυτή του θρυλικού και μεγαλόπρεπου βουνού.

Σκαρφαλωμένος στις Ν.Δ. πλαγιές του αιώνιου και

ατέλειωτου βουνού φαίνεται σα να έχει ξεπεταχτεί από τα σπλάχνα του και έγινε ένα με τον πατέρα "Γέρο Όλυμπο".

Σαν παιδί του πιο ψηλού (2.918 μ.), του πιο ιστορικού, του πιο χιλιοτραγουδισμένου και χιλιοζωγραφισμένου βουνού, ο Κοκκινοπλός μοιράστηκε έμμεσα αλλά και άμεσα τη δόξα, την αίγλη, το μεγαλείο αλλά και τις μπόρες και πίκρες του πατέρα Όλυμπου.

Στις απάτητες και γεμάτες μεγαλείο και δέος κορφές του, οι αρχαίοι μας πρόγονοι τοποθέτησαν τους δώδεκα Θεούς τους στην πίστη και τους μύθους των οποίων στηρίχθηκε όλο το αρχαίο Ελληνικό μεγαλείο. Στους πρόποδες του κτίσανε την ιερή πόλη των Μακεδόνων, το Δίο. Έτσι, λοιπόν, από την αρχαία εποχή ακόμη, ο Όλυμπος (που κατά τον Κούρτιους η ονομασία του προέρχεται από την ρίζα λαμπ, δηλαδή λάμπω, και το Όλος, και σημαίνει ολόλαμπρος) έγινε το σύμβολο της πίστης, του φωτός και της διανοήσης, έμβλημα και γνώρισμα του Ελληνισμού.

Με το στόμα του Ομήρου εκφράζεται όλος ο αρχαίος Ελληνικός κόσμος, περιγράφοντας με τα πιο γλαφηρά λόγια το βουνό των Θεών και των θρύλων:

Στον Όλυμπο που των θεών είναι καθέδρα στέρη,
τι μήτε άνεμοι την φυσσούν μηδέ βροχή την δέρνει
και μήτε χιόνι αγγίζει την, παρά καθάριο αγέρι
απλώνεται ασυννέφιαστο και φως λευκό τις λούζει
και μέσα κει αιώνια χαίρονται οι αθάνατοι.

(Ομήρου Οδύσσεια, Ζ', 14)

Αναπόσπαστο κομμάτι του Ολύμπου και ο Κοκκινοπλός έζησε μαζί του τους θρύλους και τον θαυμασμό, τα ποιήματα και τα τραγούδια αλλά και τις εκατόμβες των αρχαίων. Μαζί του έζησε τις αιώνιες και φοβερές αστραπές που συνοδεύονται από τους κεραυνούς του οργισμένου Δία. Αλλά και μαζί του έζησε τη δόξα, έννοιωσε το μεγαλείο, το άπλετο φως και το απαλό χάδι από το ρόδινο γλυκοχάραμα.

Στα χρόνια της μαύρης σκλαβιάς, όπου όλα "τάσκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά", ο Κοκκινοπλός και ο Όλυμπος έκρυβαν στα σπλάχνα τους άσβεστη τη σπίθα της ορθοδοξίας και του Ελληνισμού. Εκεί λοιπόν έβρισκαν καταφύγιο οι κλέφτες και αρματωλοί, οι οποίοι τότε με το δάκρυ της χαράς και τότε με το αίμα της πληγής, πότιζαν ασταμάτητα το δένδρο της λευτεριάς. Από τις ελεύθερες και απάτητες από πόδι κατακτητή κορυφές του Ολύμπου ("κάθε κορφή και κλέφτης", κατά την λαϊκή μούσα), τα παλληκάρια της λευτεριάς αγνάντευαν τις γύρω σκλαβωμένες περιοχές της Μακεδονίας και Θεσσαλίας και με πικρό χαμόγελο τραγουδούσαν τον Θούριο του Ρήγα: "... καλύτερα μιας ώρας ελεύθερη ζωή, παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή".

Παιδιά του Ολύμπου και αδέρφια των Λιβαδιωτών, των Κοκκινοπλιτών και όλων των παραολυμπίων κατοίκων, ήταν και οι θρυλικοί ήρωες (κλεφταρματωλοί και φιλικοί) Νικοτσάρας, Γεωργάκης Ολύμπιος, Βλαχάβας, Σταθάς, Βλαχοθόδωρος, κ.ά. που γράψανε σελίδες ηρωισμού και φιλοπατρίας στ' απάτητα λημέρια του Ολύμπου, αλλά και σε άλλες σκλαβωμένες περιοχές.

Λίγο αργότερα ο Όλυμπος και ο Κοκκινοπλός, αλλά και όλες οι παραολυμπίες περιοχές καλούνται να προσφέρουν τις ανεκτίμητες υπηρεσίες τους στον Μακεδονικό Αγώνα.

Κάστρο απόρθητο και αμόλυντο κράταγε στην αγκαλιά του τους Μακεδονομάχους αγωνιστές της λευτεριάς, που εξορμούσαν "σαν σταυραετοί του Ολύμπου" για "την Νίκη ή την θανή".

Στις λαγκαδιές και τις απρόσιτες σπηλιές του Ολύμπου έβρισκαν καταφύγιο κατά καιρούς και ανεπιθύμητοι επισκέπτες που καταλήστευαν τις παραολυμπίες περιοχές, χωρίς βέβαια να εξαιρούν το χωριό που απείχε μόλις λίγα χιλιόμετρα από τις κρυψώνες τους. Έτσι λοιπόν ο Κοκκινοπλός έζησε κατά διαστήματα τις πίκρες, την τρο-

Άποψη των Κορυφών του Ολύμπου. Το βουνό, που είναι το σύμβολο της πίστης, της διανόησης και της λευτεριάς.

Μια άλλη άποψη του τότε Κοκκινοπλού (φωτ. του 1955), του οποίου τα σπίτια ήσαν ακόμη σκεπασμένα με πέτρινες πλάκες.

μοκρατία και τον θάνατο, που είναι αναπόφευκτα κακά, μιας καί είναι παιδί του Ολύμπου, του βουνού με τις χαρές και τις λύπες, τη ζωή και τον θάνατο.

Ο ανθυπασπιστής Αναγνωστάκος — Καπετάν Ματαπάς — που είχε αναλάβει στην Κατερίνη (μετά το 1907) και τον αγώνα εναντίον της ρουμανικής προπαγάνδας ανέλαβε με μεγάλη επιτυχία και την εκκαθάριση του Ολύμπου από τους ληστοσυμμορίτες και τους ληστοτρόφους. Για αρκετά χρόνια δεν σημειώθηκε κρούσμα ληστείας στον Όλυμπο και τις παραολύμπιες περιοχές. Μόνον όταν μετά το 1912 που απελευθερώθηκε, άρχισε σιγά - σιγά να ξαναποκτά την παλιά ληστρική του "δόξα". Ολόκληρες συμμορίες εγκαταστάθηκαν και πάλι στο βουνό του μύθου και των θρύλων, ενώ οργανώθηκε ένα αόρατο και ασύλληπτο δίκτυο ληστοτρόφων. Διάσημες ληστρικές μορφές με κορυφαίο τον περιβόητο αρχιλήσταρχο Γιαγκούλα άφησαν εποχή τρόμου και φονικού όχι μόνον στις παραολύμπιες περιοχές αλλά και σ' άλλες περιοχές της Μακεδονίας και Θεσσαλίας. Παράλληλα άρχισε να γίνεται μια απομυθοποίηση των ληστρικών αυτών μορφών και να τραγουδιούνται από τη λαϊκή μούσα σαν ήρωες. Ειδικά ο Γιαγκούλας έγινε ο ήρωας αναρρίθμητων αναγνωσμάτων, ακμαίο είδος μιας φιλολογίας της εποχής, δημοσιευμένα σε φυλλάδια που κρεμόντουσαν για πώληση στα περίπτερα.

20 χρόνια μετά την εκκαθάριση του Ολύμπου από τον Καπετάν Ματαπά, ανέλαβε το 1928 ο μοίραρχος Πετράκης μια νέα εκστρατεία κατά των ληστοσυμμοριτών, τους οποίους πέρασε "εν στόματι μαχαίρας", το δε κεφάλι του Γιαγκούλα το έστειλε "πεσκέσι" μέσα σε σάκκο στη χωροφυλακή Κατερίνης.

Έτσι ανάσανε πάλι ο Όλυμπος ανακτώντας την παλιά ασφαλή κίνηση. Τα δε χωριά και ιδιαίτερα ο Κοκκινοπλός που τόσο δοκιμάστηκε από το "χαράτσι" και τις τρομοκρατίες των ληστών, ανακουφίστηκαν.

Σαν σύμβολο της λευτεριάς, της πίστης και της δύναμης, σαν θησαυροφυλάκιο των θρύλων και της λαϊκής παράδοσης ο Όλυμπος, δεν ανήκει μόνον στους Έλληνες αλλά σ' όλο τον κόσμο που πιστεύει στις ανθρώπινες αξίες και στα ανθρώπινα ιδεώδη. Και όμως οι Κοκκινοπλίτες ένοιωθαν τον Όλυμπο ανέκαθεν δικό τους, διότι ένα μεγάλο μέρος του Ολύμπου ήταν και είναι άμεσα δικό τους (της Κοινότητας).

Εκεί έβοσκαν τα γιδοπρόβατά τους, από κει προμηθεύονταν την ξυλεία για εμπόριο και προσωπική τους χρήση. Στις παρυφές του καλλιεργούσαν επίσης τα λίγα δημητριακά και από κει πίναν τα γάργαρα νερά και ανάπνεαν το δροσερό αέρα.

Εκεί διασκορπίζονταν και κρύβονταν στις ρεματιές, στις σπηλιές και τα λαγκάδια, όταν οι θανατηφόρες επιδημίες και ο βάρβαρος κατακτητής χτυπούσαν την πόρτα του χωριού.

Τέλος, τον Κοκκινοπλό και τον Όλυμπο τους συνδέουν επίσης οι αμέτρητες προσπάθειες πολλών ξένων και ντόπιων εξερευνητών, που έχοντας σαν ορμητήριο τον Κοκκινοπλό έκαναν διάφορες επιχειρήσεις κατάκτησης και εξερεύνησης του Ολύμπου (οι προσπάθειες αυτές δεν έγιναν βέβαια μόνον από τον Κοκκινοπλό, αλλά και από το Λιτόχωρο και από το Δίον και από πολλά άλλα μέρη του Ολύμπου).

Σήμερα ο Όλυμπος δεν είναι τόσο απρόσιτος και απάτητος, όπως παλιά. Σχεδόν από όλες τις πλευρές του (Κοκκινοπλός, Ολυμπιάδα - Καλύβια, Δίον, Λιτόχωρο, κ.ά.) έχουν γίνει αυτοκινητόδρομοι, που οδηγούν ακόμη και σε μεγαλύτερα υψόμετρα. Στις νοτιοανατολικές πλευρές του υπάρχει χιονοδρομικό κέντρο και μονάδα Καταδρομών. Σε άλλα μέρη υπάρχουν επίσης μετεωρολογικοί σταθμοί και Καταφύγιο. Σε χαμηλότερα ύψη υπάρχουν και αυτοκινητόδρομοι που εξυπηρετούν την εκμετάλλευση των δασοκομικών και λατομικών προϊόντων.

Γίνονται προσπάθειες να δημιουργηθεί μεγάλο Τουριστικό κέντρο (χειμώνα και καλοκαίρι) που θα εξυπηρετεί το πλήθος των τουριστών (ντόπιων και ξένων) που τον επισκέπτονται για να θαυμάσουν το μεγαλείο και την παντοδυναμία του, αλλά και να αναζωογονηθούν στο εξαιρετο κλίμα και τα καθάρια νερά.

Αυτή η τουριστική αξιοποίηση θα σώσει τον Κοκκινοπλό και θα τον αναστήσει από τα ερείπια και τα άδεια σπίτια, που εγκαταλήφθηκαν από τη νεολαία. Αλλά θα δώσει και μια στροφή (προς το βουνό) στο νέο χωριό των Κοκκινοπλιτών, τα Καλύβια, που είναι κτισμένο χαμηλά στις νότιες παρυφές του Όλυμπος.

Ο πατέρας Όλυμπος φαίνεται ότι τα τελευταία χρόνια ευνόησε περισσότερο άλλα χωριά, ίσως "θετά τέκνα", τα οποία όμως συνέλαβαν νωρίτερα και καλύτερα την ιδέα της τουριστικής αξιοποίησής του. Ο Κοκκινοπλός (εννοείται και το νέο χωριό, τα Καλύβια), γνήσιο και αναμβισβήτητο τέκνο, φαίνεται ότι αμέλησε ή αδράνησε ή ότι δεν του δόθηκαν οι κατάλληλες ευκαιρίες να εκμεταλλευτεί καλύτερα τον "αιώνιο ζωοδότη Όλυμπο".

Πέρα από τις καταστροφές και τις συμφορές του τελευταίου πολέμου, η ανεργία έφερε μεγαλύτερη έξαρση στον ξεριζωμό και την ερήμωση του χωριού. Αυτό δεν συγχωρείται όμως ποτέ, διότι ο Όλυμπος προσφέρει αμύθητους φυσικούς πόρους από τους οποίους μπορούν να ζήσουν χιλιάδες άνθρωποι. Ας το λάβουν υπόψη, τουλάχιστον οι νεώτεροι για να αγωνιστούν και να διεκδικήσουν με μοντέρνους προγραμματισμούς και μεθόδους, τα ανεκτίμητα οφέλη.

Διότι, εφόσον ο Όλυμπος υπάρχει με όλη του την μεγαλοπρέπεια και τον θησαυρό, δεν μπορεί παρά να υπάρξει και ο Κοκκινοπλός, μεγαλοπρεπής, αιώνιος, γεμάτος ζωή και ελπίδα.

Ενωμένος όμως με το νέο χωριό των Κοκκινοπλιτών,

τα Καλύβια, ίσως και με το Ασπρόχωμα, και υποστηριζόμενος από όλους τους Κοκκινοπλίτες της διασποράς.

Το μεγαλείο του Ολύμπου, η προσφορά του στον απελευθερωτικό αγώνα, αλλά και γενικότερα στις ανθρωπινες αξίες και οι σχέσεις του με τον Κοκκινοπλό, εκφράζονται με τα πιο γλαφυρά λόγια στο ποίημα που ακολουθεί:

ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΟΣ

Όλυμπε, αθάνατο βουνό
ένδοξο απ' άκρη σ' άκρη
τ' οχτρού το πόδι δεν βαστάς
μα του ρωμηού μ' αγάπη

Μες στα λαγγάδια, στις πλαγιές,
στα δύσβατά σου μέρη
τ' αγρίμι έχει τη φωλιά
ο κλέφτης το λημέρι.

Της λευτεριάς και του φωτός
της δόξας και της πίστης
σύμβολο είσαι αθάνατο
σ' όλο τον κόσμο ανήκεις

Αιώνες τώρα κουβαλάς
στις πλάτες το χωριό σου
Κοκκινοπλό τ' ονόμασες
του χάρισες το φως σου.

Πίκρες μαζί περάσατε
μαζί τον πόνο ζήσατε
μαζί παιδιά εκλάψατε
μαζί το δάκρυ χύσατε.

Πατέρες είχες τους θεούς
την κλεφτουριά είχες ταίρι
την λευτεριά εγέννησες
της έδωσες μαχαίρι.

(Βασ. Καϊμακάμης, 29.7.1982)

Η λαϊκή μούσα, από την εποχή του Ομήρου ακόμη, άρχισε να τραγουδά την δόξα και το μεγαλείο του Ολύμπου. Άλλωστε τα φαράγγια και οι αιώνιες πηγές του Ολύμπου ήταν οι μόνιμες κατοικίες των Μουσών.

”Μούσες, του Ολύμπου κάτοικες, διδάξετέ με τώρα
.....
κι αν είχ’ ασύντριφτην φωνήν και χάλκινα τα στήθη
μόνον οι Κόρες του Διός αιγιδοφόρου, οι Μούσες
Ολυμπιάδες θά ’λεγαν πόσοι στην Τροίαν ήλθαν”.
(Ομήρου Ιλιάδα, Ραψ. Β – 484 – 95)

Από τα χρόνια της μαύρης σκλαβιάς μέχρι σήμερα, ο Όλυμπος χιλιοτραγουδήθηκε με τα πιο όμορφα, τα πιο συγκινητικά, τα πιο ηρωϊκά τραγούδια.

- Δεν το θαρούσα Έλυμπε
τον Μάη να σκοτιδιάσεις
τον Μάη να ρίξεις τη δροσιά
το θεριστή χαλάζι...
.....
- Βάστα μπρε γερό Όλυμπε
βάστα την καταχνιά σου
ώσπου να διαβεί η κλεφτουριά
κι αυτός ο Παναγιώτης
.....

Η λαϊκή μούσα βάζει τον Όλυμπο να μαλώνει επίσης με τον Κίσαβο, τον “Κονιαροπατημένο”.

Ο Όλυμπος κι ο Κίσαβος
τα δυο βουνά μαλώνουν
το πιο να ρίξει τη βροχή
το πιο να ρίξ' το χιόνι
.....

Τι μυστικά κρύβει ο Όλυμπος;

Θα ήταν μεγάλο ευτύχημα αν κάποιος ρομαντικός, με οδηγό του την Μυθολογία και την Ιστορία, έκανε ανασκαφές στον Όλυμπο. Σίγουρα, ορισμένοι θα τον αποκαλούσαν ονειροπαρμένο ή και αφελή, όπως ακριβώς έπραξαν και με τον Σλήμαν.

Είναι γνωστό πως η επικρατούσα άποψη για την Τροία ήταν πως... δεν υπήρχε! Πως οι διηγήσεις του Ομήρου ήταν απλώς ένα καλογραμμένο παραμύθι. Αυτά, μέχρις ότου ο Σλήμαν, ένας έμπορος, έκανε ο ίδιος τις ανασκαφές για να αποκαλύψει όχι μια Τροία, αλλά επτά επάλληλες πολιτείες. Τότε ο Σλήμαν έπαψε να είναι "αφελής", και οι αρχαιολόγοι "κατάπιαν την γλώσσα τους".

Γιατί — σκεπτόμενοι όπως ο Σλήμαν — να μην αναζητήσουμε κι εμείς την "Κατοικία των Θεών"; Δεν είναι πιθανό πίσω από το βουνό των μύθων και των θρύλων, πίσω από τη μυθική έδρα των αθάνατων με τα παλάτια και τους χρυσούς θρόνους να κρύβεται η έδρα, το παλάτι, ενός πραγματικού Βασιλείου, που η ανθρώπινη φαντασία με την πάροδο του χρόνου το θεοποίησε και το μυθοποίησε; Μελετώντας όσα αναφέρει ο Όμηρος στα δυο του Έπη, παρατηρούμε ότι χρησιμοποιεί πολύ συχνά τις λέξεις "μέγαρα", "χρυσά θρονιά", "πύλη", κ.ά.

... άλλος δεν παρευρίσκετο Θεός και καθίζαν

στα μέγαρά τους ήσυχοι, κει που ο καθένας είχε
λαμπρή την κατοικίαν του στις φάραγγες του

Ολύμπου”

(Ομ. Ιλιάδα, Ραψ. Λ, 75)

... Κι οι δυο θεές ανάμεσα των άλλων αθανάτων
κάθισαν εις χρυσά θρονιά....

... Εκάθισεν ο βροντητής εις τον χρυσόν τον θρόνον
και ο Όλυμπος σαλεύετο στα πόδια του από κάτω

(Ομ. Ιλιάδα, Ραψ. Θ, 435)

... στην πύλην τες σταμάτησε του πολυλόφου Ολύμπου

(Ομ. Ιλιάδα, Ραψ. Θ, 410)

... και ως τα κεντούσαν τ' άλογα πέρασαν απ' την

πύλην

Και τον Κρονίδην εύρηκαν ανάμερ' απ' τους άλλους
θεούς στην κορυφήν του πολυλόφου Ολύμπου.

Με βάση τα παραπάνω, οφείλουμε να δεχτούμε τα συμπεράσματα που συνάγονται από τον συλλογισμό που ακολουθεί:

Τα ψηλά βουνά, στα προϊστορικά χρόνια, δεν κατοικήθηκαν μόνο από βοσκούς και ξυλοκόπους, αλλά πρέπει σ' αυτά να έχουν δημιουργηθεί ολόκληροι οικισμοί. Διότι, μετά τον Κατακλυσμό του Δευκαλίωνα (το λιώσιμο δηλαδή των πάγων και τον σχηματισμό της Μεσογείου — γνωστότερος δυστυχώς, σαν Κατακλυσμός του Νώε, από την εβραϊκή μυθολογία) , για να σωθούν οι άνθρωποι από τα νερά που κατάκλυσαν τις πεδιάδες, ανέβηκαν στα ψηλά βουνά. Και εκεί κάθισαν εκατοντάδες (ή και χιλιάδες;) χρόνια, μέχρι να αποσυρθούν τα νερά και να αποκατασταθεί το έδαφος.

Όλα αυτά τα χρόνια που έμειναν στα βουνά, δεν είναι

δυνατόν να μην δημιουργήσανε οικισμούς. Και βέβαια, αν οι δύσκολες συνθήκες στις οποίες ζούσανε, δεν τους επέτρεψαν να κτίσουν πολυτελείς κατοικίες, σίγουρα έκτισαν Ναούς για τους Θεούς τους. Σίγουρα σκάλισαν το μάρμαρο ή την πέτρα για να απεικονίσουν τις μορφές των Θεών τους. Άλλα και κάποια μέτρα προστασίας έπρεπε να πάρουν για την ασφάλειά τους από τους γείτονες ή τα άγρια ζώα. Κάποια τείχη, δηλαδή, θα έκτισαν.

Που είναι λοιπόν όλα αυτά; Οι Ναοί, τα αγάλματα, τα τείχη, αλλά και οι πλινθόκτιστοι δρόμοι και οι κατοικίες των αρχόντων τους; Που είναι τα ίχνη της προϊστορικής ζωής; Θα περιμένει η Πολιτεία να εμφανισθεί κάποιος "ονειροπαρμένος" Σλήμαν με την σκαπάνη του για να λύσει το μυστήριο του Ολύμπου;

Ο Κοκκινοπλός στους αρχαίους χρόνους

Δεν υπάρχει καμιά ιστορική πληροφορία που να μαρτυρεί την ύπαρξη χωριού κατά τα αρχαία χρόνια στην θέση που είναι σήμερα κτισμένος ο Κοκκινοπλός. Αναφέρεται μόνο πως γύρω από το βουνό των Θεών κατοικούσαν οι φιλοπόλεμοι Περραιβοί. Η επίκαιρη και στρατηγική όμως θέση του Κοκκινοπλού, που αποτελεί μια από τις διαβάσεις προς την Μακεδονία και προς το ίδιο το βουνό των Θεών, δεν μπορεί παρά να είχε προσελκύσει το ενδιαφέρον των ανθρώπων, ήδη από την αρχαία εποχή. Η ιστορία βέβαια του Κοκκινοπλού δεν είναι αποκομμένη, αλλά συνυφασμένη μ' αυτή των γύρω περιοχών.

Έτσι, οι βασιλικοί τάφοι και τα αμύθητης αρχαιολογικής αξίας ευρήματα στις άλλες παραολύμπιες περιοχές, όπως είναι το Δίον (Μαλαθριά), το Πύθιον (αρχαίο Σέλος), μας κάνουν να πιστέψουμε ότι οι γύρω περιοχές του Ολύ-

μπού από τους αρχαιότατους χρόνους είχαν κατοικηθεί και είχαν δημιουργήσει έναν σπουδαίο πολιτισμό (Ιερά Πόλη των Μακεδόνων).

Παρά το δέος και το μυστήριο που κάλυπτε τον Όλυμπο, οι αρχαίοι τον πλησίασαν και άρχισαν στις παρυφές του να κτίζουν οικισμούς και να εγκαθίστανται μόνιμα. Ίσως εκεί κάτω από την μεγαλοπρέπεια του αιώνιου βουνού να ένοιωθαν πιο σίγουροι και πιο ασφαλείς. Ίσως εκεί ένοιωθαν πιο κοντά στο τέλειο και την αθανασία, χαρίσματα και δωρεές που είχαν μόνο οι αόρατοι (;) Θεοί τους που κατοικούσαν ψηλά στο Μήτικα (Πάνθεον) και στις άλλες απάτητες κορυφές. Ίσως εκεί στις παρυφές, στα πόδια των Θεών, οι προσευχές και οι θυσίες εισακούονταν πιο πολύ και έτσι οι άνθρωποι κέρδιζαν την εξιλέωση και την εύνοια των Θεών.

Στην Ιστορία αναφέρονται τα "στενά της πέτρας", — κάπου μεταξύ Κοκκινοπλού και Αγ. Δημητρίου — όπου πέρασε ο Μάρκιος Φίλιππος με Ρωμαϊκές λεγεώνες και κατευθύνθηκε προς την Μακεδονία και έδωσε το 168 π.Χ. την ιστορική μάχη της Πύδνας, συνέτριψε της Μακεδονικές φάλαγγες καταλύοντας το Μακεδονικό κράτος και ολοκληρώνοντας την κατάκτηση της Ελλάδας.

Στο μικρό οροπέδιο, εκεί ακριβώς που είναι ο Κοκκινοπλός, ο Μάρκος Φίλιππος έστησε το πρώτο πολεμικό τρόπαιο. Η ιστορία αναφέρει ότι στα Στενά της Πέτρας υπήρχε χωριό, μέχρι το 1710 μ.Χ. (Οι κάτοικοί του ήσαν μάλλον ομόφυλοι των Κοκκινοπλιτών).

Μετά το 146 π.Χ., όπου το μεγαλείο και η δόξα της Ελλάδας υπέκυψε στο ρωμαϊκό σπαθί, δεν έχουμε συγκεκριμένες πληροφορίες, αλλά τότε ακριβώς πρέπει να τοποθετήσουμε την αρχή της εμφάνισης των Κουτσόβλαχων, αν πιστέψουμε στα όσα υποστηρίζει μια μεγάλη μερίδα συγγραφέων και ιστορικών.

Όπως αναφέρουμε και στο ειδικό κεφάλαιο "Προέλευση των Κουτσόβλαχων", οι Ρωμαίοι είχαν τοποθετήσει

σε επίκαιρα σημεία οροφυλακές, τις οποίες αργότερα αντικατέστησαν με αυτόχθονες Έλληνες, αφήνοντας όμως Ρωμαίους αξιωματικούς. Από αυτές τις οροφυλακές που έμαθαν αλλοιωμένα λατινικά, διατηρώντας την αρχική τους γλώσσα, την Ελληνική, δημιουργήθηκαν σε διάφορα σημεία Κουτσοβλάχικοι οικισμοί και μαζί μ' αυτούς και οι Κοκκινοπλίτες.

Πιστεύεται ότι ο Κοκκινοπλός με το όνομα αυτό, έχει περισσότερα από 800 χρόνια ζωή, χωρίς να σημαίνει βέβαια ότι το μέρος αυτό κατοικήθηκε, τότε, για πρώτη φορά.

Είναι λοιπόν πολύ πιστευτή η εκδοχή ότι ο Κοκκινοπλός προυπήρχε ακόμη και στην αρχαιότητα (ίσως βέβαια με άλλο όνομα) και ότι ανέκαθεν έχει κατοικήθει από αυτόχθονες - ντόπιους - κατοίκους, οι οποίοι στο πέρασμα των αιώνων γνώρισαν πολλές προσμίξεις από άλλα Ελληνικά φύλα, αλλά γνώρισαν και πολλές επιδρομές και λεηλασίες από διάφορους λαούς.

Γεγονός είναι όμως ότι επιβίωσαν σαν καθάραιμοι Έλληνες, χωρίς Τουρκικές και Σλαβικές προσμίξεις και ότι η κάπως δύσβατη και παράμερη θέση του χωριού σε συνδυασμό με τον κακοτράχαλο και φοβερό Όλυμπο βοήθησαν να γνωρίσει λιγότερη και όχι τόσο καταπιεστική σκλαβιά.

Πολύ πιστευτή και λογικά τεκμηριωμένη είναι επίσης η γνώμη ότι οι πρώτοι κάτοικοι του Κοκκινοπλού, όπως και αυτοί του Λιβαδιού και της Καρίτσας, καταγόταν από τους κατοίκους της αρχαίας Ιεράς πόλης των Μακεδόνων, το Δίον. Αυτή η θεωρία, που γίνεται αποδεκτή από πολλούς ιστορικούς και τεκμηριώνεται επίσης από τον Αναγνωστόπουλο Παν. στο βιβλίο "Εστία Πιερίδων Μουσών", ο οποίος υποστηρίζει περίπου τα εξής:

Όταν το 168 π.Χ. έπεσε οριστικά το Μακεδονικό κράτος στις Ρωμαϊκές λεγεώνες, έπεσε μαζί και η αρχαία πόλη των Μακεδόνων, το Δίον, το οποίο λεηλατήθηκε και οι κάτοικοί του διασκορπίσθηκαν στις γύρω παρα-

ολύμπιες περιοχές. Για να επιζήσουν αλλά και από εκδί-
κηση, οι κάτοικοι αυτοί δημιούργησαν διάφορα ανταρτικά
σώματα (περίπου σαν αυτά που δημιουργήθηκαν αργότερα
επί Τουρκοκρατίας) και "χτυπούσαν" τις διαβάσεις και
τους δρόμους που χρησιμοποιούσαν οι Ρωμαίοι για δια-
κίνηση. Τότε οι Ρωμαίοι αποικίσανε τις γύρω περιοχές
(όπως κάνανε αργότερα οι Τούρκοι με τους Κονιάρους)
φέρνοντας διάφορους Ρωμαίους πολίτες ή βετεράνους ή
και Έλληνες Λεγεωνάριους. Αυτοί οι νέοι κάτοικοι των
περιοχών αυτών, ζήτησαν τη συνεργασία των παραολύ-
μπιων ανυπότακτων "κλεφτών", στους οποίους για αντάλ-
λαγμα παραχώρησαν διάφορα δικαιώματα. Με την πάροδο
των χρόνων, αναλάμβαναν την φύλαξη των δρόμων των
οροφυλακών και των επίκαιρων διαβάσεων (μάλιστα
κληρονομικά) οι ίδιοι οι ντόπιοι κάτοικοι, οι οποίοι στο
μεταξύ με την πολυετή συνεργασία και συμβίωση με Ρω-
μαίους οροφύλακες και Ρωμαίους αξιωματικούς απόκτη-
σαν μια διγλωσσία.

Έτσι λοιπόν σχηματίστηκαν βλάχικα χωριά, στα οποία
γεννήθηκε το νέο γλωσσικό ιδίωμα της Ελληνοβλάχικης
που δεν είναι τίποτε άλλο, παρά κράμα παραφθαρμένης
Ελληνικής και Λατινικής γλώσσας (διάβασε ειδικό κεφά-
λαιο "η γέννηση του βλάχικου στοιχείου").

Αργότερα οι διγλωσσοί αυτοί κάτοικοι αναγκάστηκαν
εξ αιτίας βαρβάρων επιδρομών να μετοικήσουν σε πιο
απόμερα και ορεινά μέρη, τα οποία ήσαν επίκαιρες διαβά-
σεις. Υποχώρησαν δηλαδή και αφού πέρασαν τα Στενά της
Πέτρας, όπου εγκαταστάθηκαν αρκετοί (στα Στενά της
Πέτρας, μάλλον υπήρξε Βλαχοχώρι, το οποίο έπαψε να
υπάρχει μετά το 1710 μ.Χ., λόγω βάρβαρης επίθεσης ή
λοιμού) μετοίκησαν στο Λιβάδι, στον Κοκκινοπλό και
μερικοί στον Άγιο Δημήτριο.

Επίσης άλλοι διγλωσσοί πληθυσμοί, που κατάγονται
από το Δίον μετοίκησαν στα Πιέρια, στις πηγές του Άσω-
νος ποταμού, σε τόπο κατάφυτο από φτέρη. Ο συνοικι-
σμός με το όνομα "Φτέρη" διατηρήθηκε μέχρι των τε-

λευταίων χρόνων της Τουρκοκρατίας. Ο εκούσιος επαναπατρισμός τους κοντά στο Δίον, στην Καρίτσα, φανερώνει ότι ο πληθυσμός αυτός διατήρησε την παράδοση του τόπου καταγωγής.

Έτσι λοιπόν μπορούμε να πούμε συμπερασματικά ότι οι Κοκκινοπλίτες (170 και πλέον οικογένειες) που διαμένουν σήμερα στο Δίον, δεν μετοίκησαν από τον Κοκκινοπλό στο Δίον, αλλά ΕΠΕΣΤΡΕΨΑΝ στην αρχική Εστία, μετά από δυο χιλιάδες χρόνια διαμονής στον Κοκκινοπλό.

Τέλος, αν κάποτε ο Κοκκινοπλός κεντρίσει το ενδιαφέρον των αρμόδιων αρχαιολογικών αρχών για ανασκαφές και έρευνες, δεν αποκλείεται να βρεθούμε μπροστά σ' ένα χωριό που κάηκε, όχι 5 - 6 φορές, όσες επίσημα γνωρίζουμε, αλλά ίσως διπλάσιες. Τότε μπορεί επίσης να οδηγηθούμε σε αδιάψευστες ιστορικές αλήθειες για την ύπαρξη ενός χωριού των τελευταίων προχριστιανικών ή των πρώτων μεταχριστιανικών αιώνων, για την ζωή και τον πολιτισμό του οποίου δεν γνωρίζουμε τίποτε.

Τις σκέψεις αυτές τις αναζωπυρώνει και τις εδραιώνει και το γεγονός ότι παλιότερα, κάτοικοι του χωριού σε διάφορες εκσκαφές βρήκαν αρχαίους αμφορείς και αρχαία αντικείμενα, που μας οδηγούν αβίαστα σε πολλές υποθέσεις.

Τα συμπεράσματα και τις υπεύθυνες δηλώσεις ας τις αφήσουμε όμως στους αρμόδιους επιστήμονες και στην αρχαιολογική σκαπάνη, και ας ευχηθούμε ότι κάποτε θα "ρίξουν μια ματιά" και στον Κοκκινοπλό.

Ο Κοκκινοπλός στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας

Στο προσκήνιο της Ιστορίας των νέων και των νεότερων χρόνων, τον Κοκκινοπλό τον έφεραν αρκετά γεγο-

νότα. Εκείνο όμως που σφράγισε τη ύπαρξή του και ένωσε τη μοίρα του με τη χαρά, το φως και το τραγούδι αλλά και με την πίκρα, το δάκρυ και το θάνατο, ήταν το γεγονός ότι μαζί με τον Όλυμπο έγινε Κάστρο και άντρο της κλεφτουριάς, αλλά και κοιτίδα της Λευτεριάς.

Πριν συνεχίσουμε όμως, είναι αναγκαίο να αναφέρουμε ότι το 1943 όταν τα στρατεύματα του Άξονα κάψανε το χωριό, καήκανε μαζί και πολλά κοινοτικά έγγραφα. Επομένως, πολλές συγκεκριμένες γραπτές πληροφορίες για την ζωή και τη δράση του χωριού, χαθήκανε. Γιαυτό οι πληροφορίες μας για τον Κοκκινοπλό περισσότερο προέρχονται από Τούρκικα έγγραφα, από την προφορική παράδοση και κυρίως από ένα έγγραφο, βιογραφικό σημείωμα του τότε παπά του χωριού, Παπαβασιλείου (Β. Σακελλαρίου) ή Λογγίδη.

Για να αποκομίσουμε μια συνοπτική εικόνα για τον Κοκκινοπλό των περασμένων δυο - τριών αιώνων, αντιγράφουμε το βιογραφικό αυτό σημείωμα, όχι βέβαια από το πρωτότυπο το οποίο δεν γνωρίζουμε ποιος το έχει, αλλά από το βιβλίο του Β. Καλογιάννη "Ιστορία του Κοκκινοπλού", σελ. 27 και επόμενες:

1 – ΕΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ.

... Βιογραφικόν σημείωμα του χωριού Κοκκινοπλού μετά των δύο (2) εκκλησιών: 1) του Αγίου Χαραλάμπους και 2) της Αγίας Παρασκευής, ών και οι δύο (2) εκκλησΐαι τυγχάνουσι πολυούχοι της Κοινότητος Κοκκινοπλού Ολύμπου.

1) Καθ' ομολογίαν (εμού) του Ιερέως Παπαβασιλείου Β. Σακελλαρίου ή Λογγίδη, ετών ὀγδόντα δύο (82) γεννηθέντος το έτος 1870 και χειροτονηθέντος ιερέως το έτος 1900, ὅστις εὔρεν συναδέλφους (δηλαδή Ιερείς) τον αιδεσιμώτατον Σακελλαρίου Παπαγιαννούλην ετών εννεήντα (90) παρ' ου έχω ακούσει τα κάτωθεν γεγραμμένα. Δι' ενθύμιον των μεταγενεστέρων

εμού τε και λοιπών ενδιαφερομένων.

2) Πριν του έτους - 1600, διάφοροι πατριώτες μας προσβληθέντες παρά τινος ασθeneίας λεγομένης χολέρας (ή Πούσκλη) κατέλυσαν άλλοι μεν εις τοποθεσίαν Μπάρα, άλλοι εις Κυροστάδες, άλλοι εις Παληάμπελα, άλλοι εις Παληοχώρα (νυν αγροί Καστανάρα), άλλοι εις Δούλο, άλλοι εις αμπέλια Κοκκινοπλού, άλλοι εις Καλύβια Αγίου Γεωργίου, άλλοι εις Παληομονάστηρο Καλυβίων και άλλοι εις Κελανίτην διαρκεσάσης αυτής της ασθeneίας επί 50 έτη.

Και μετά αφού εξαλείφθη αυτή η ασθένεια και από διάφορα μέρη όπου είχαν διασκορπισθή οι πατριώτες ειδοποιηθέντες δι' ειδικού ανθρώπου, συναθροισθέντες εις ένα προσδιορισμένον μέρος οι σκορπισθέντες μακρόθεν του χωρίου Κοκκινοπλός Ολύμπου πατριώτες, μεμονωμένοι δημιούργησαν συνοικισμούς και συνάθροισιν, ο κάθε συνοικισμός εκπροσωπείτο από τέσσαρα (4) άτομα.

Οι διορισθέντες ήσαν (η πρώτη) εκ Γεννεάς Οικονόμου, κατοικούντες εις την νυν κατοικίαν Γεωργάκη διδασκάλου ή Καϊμακάμη, η β' Γεννεά (του) Χατζηπούλιου, νυν δε κατοικία Παπαβασίλη, η γ' (3) Γεννεά (εξ) ενός άρχοντος Σολομών νυν δε κατοικία Μπούζιάννη (και) η δ' (4) παρά ιερέως Παπατόλιου ή Τονύχη ή Κρεμέτη.

Οι συναθροισθέντες απεφάσισαν ίνα και πάλιν επανέλθουν εις το προ ετών εγκαταλειφθέν χωρίον επανερχομένων των πατριωτών από τους διαφόρους συνοικισμούς όπου είχαν σκορπίσει, απεφάνθησαν ομόφωνα όλοι οι κάτοικοι ίνα κτίσωσι την εκκλησίαν του Αγίου Χαραλάμπους. Εν τω μεταξύ οι πατριώται ήρχισαν να κτίζουν και τα σπίτια των.

Ο Άγιος Χαραλάμπος εκτίσθη το έτος 1600. Μετά παρέλευσιν ετών οι ίδιοι οι κάτοικοι συνήρμωσαν την εκκλησίαν Αγία Παρασκευή εν έτει 1746.

Το 1821 Μαΐου 10 τουρκικός στρατός παρουσιά-

Άποψη της εκκλησίας της Αγίας Παρασκευής, με τον παμπάλαιο πέτρινο θόλο στον Κοκκινοπλό (φωτ. του 1955).

Ανεκτίμητο θρησκευτικό, ιστορικό και καλλιτεχνικό μνημείο, που αποτελεί το σύμβολο όλων των Κοκκινοπλιτών του κόσμου. Κουβαλά στην "πλάτη" της πολλών αιώνων θρύλους, παραδόσεις και ιστορικές αλήθειες. Πολλών αιώνων μνήμες.

Το πάρκο – “Περιβόλι” – του Κοκκινοπλού (φωτ. του 1951).
Στον γραφικό λόφο διακρίνεται ο Άγιος Αθανάσιος, που ήταν ακό-
μη σκεπασμένος με πέτρινες πλάκες.

στηκε και έκαψεν το χωρίον, ανεύρεν όλους τους κρυψώνας και επυρπόλησεν (έκαψαν) την Αγία Παρασκευή (την εκκλησία) οι δε πατριώτες διεσκορπίσθησαν εις διάφορα μέρη ήτοι Κοζάνην, εις Σέρρας και άλλας πόλεις της Ελλάδος.

Μετά παρέλευσιν ένδεκα (11) ετών ήτοι το 1832 επανήλθον πολλοί πατριώτες από τα διάφορα μέρη όπου είχαν σκορπίσει και πολλοί δεν επανήλθον, όπου μέχρι σήμερα (αι) Γεννεαί των Κοκκινοπλιωτών σώζονται όπως εις Σέρρας, Κοζάνην κ.λπ.

Το 1832 οι επανελθόντες πατριώτες έχοντες επί κεφαλής ως Πρόεδρον τον ιερέα Παπαγιάννην Νταμπώσην ή Παπαδόπουλον και λοιπούς προκρίτους, μετά την πλήρη καταστροφήν της εκκλησίας Αγία Παρασκευή, οι πατριώτες απεφάσισαν να ξανακτίσουν την Αγία Παρασκευήν, με διαφορετικόν ρυθμόν από την πρώτην ανέγερσιν, οπότε είχε γίνει με νταβάνι, ενώ το 1832 έγινε η στέγη με πετρινόθολον, όπου και σώζεται μέχρι σήμερα.

Μετά παρέλευσιν είκοσι ετών (20), δηλαδή το 1852 απεφάνθησαν οι πατριώτες να κάμουν τέμπλο (εικονοστάσιον) σκαλιστόν, το οποίον τέμπλο οι τότε τεχνίται το ειργάσθησαν εις χωρίον της Ποταμιάς Ελασόνοσ, λεγόμενον Αμούρι, διότι εκεί υπήρχεν ξυλεία καρυδένια, άφθονη και απ' εκεί για να μεταφερθή εις Κοκκινοπλόν, εχρειάσθησαν πενήντα δύο (52) ζώα, όπου μετεφέρθη και ετοποθετήθη παρά των ξένων τεχνιτών.

Οι πατριώτες απεφάνθησαν μετά παρέλευσιν δέκα (10) ετών, δηλαδή το 1842 (και) εκτίσθη το εξωκλήσιον, δεξιά του Ναού, όπου είναι ο Νάρθηξ και η Αγία Παρασκευή θεωρείται ναός τρισυπόστατος και άλλοτε οι ιερείς ελειτούργουν εις αυτό το παρεκκλήσιον.

Η Αγία Παρασκευή εκτίσθη μετέπειτα και θεωρείται η πρώτη εκκλησία πολυούχος, επειδή συμπίπτει

να εορτάζει καλοκαιρινήν ἡμέραν και να πανηγυρίζει σύμπας ο ευρισκόμενος εις (το) χωρίον και περίχωρα κόσμος, ενώ πρωτίστως, ο κόσμος πανηγυρίζει εις τας 10 Φεβρουαρίου (εορτήν) του Αγίου Χαραλάμπους.

Επειδή όμως ἦτο χειμών, γι αυτό οι πρόκριτοι του χωρίου απεφάσισαν και ἐκτίσαν την Αγίαν Παρασκευήν, ο δε Ἅγιος Χαραλάμπος, διακρίνεται ὅτι ἐκτίσθη τον 16ον αἰῶνα ἀπό τις αρχαιότατες ζωγραφιές (αγιογραφίες) ὅπου υπάρχουν και σώζονται μέχρι σήμερον.

Επίσης το κωδωνοστάσιον ἐκτίσθη εν ἔτει 1894. Επιτροπεύων τότε ἦτο ο Αθανάσιος Κίτσας (πρακτικός ιατρός του χωρίου).

(Και η πλατεία της Εκκλησίας ἦταν ἄλλοτε το παλαιὸν Νεκροταφεῖον).

Τα ὡς ἄνω γραφόμενα ἐλέχθησαν παρὰ του ιερέως Παπαγιαννοῦλη Σακελλαρίου προς τον ιερέα Παπαβασιλείου Σακελλαρίου, εν ἔτει 1900 - 1910, ὁπότε και (τα) ἐπληροφορήθημεν παρὰ του Παπαβασιίλη Λογγίδη.

Υ.Γ. Τα παραπάνω τα γράφω λέγοντας με ο πατέρας μου, εκ στόματός του.

Διονύσιος Παπαβασιλείου

Το παρὸν παρεδόθη παρὰ του χρηματίσαντος Προέδρου Κοκκινοπλοῦ Γεωργίου Μπατζικώστα.

Γ. Μπατζικώστας

Πολλές λοιπὸν ανεκτίμητες πληροφορίες και συμπεράσματα μπορούμε να αποκομίσουμε ἀπ' αυτό το βιογραφικὸ σημείωμα.

Στην Επανάσταση του 1854 ὅπου οι υπόδουλοι Ἕλληνες προσπάθησαν για μια ἀκόμα φορά να αποτινάξουν το βαρὺ φορτίο της Τούρκικης σκλαβιάς, ο λυσσαλέος Αλή Πασάς ἀπάντησε με φωτιά και σίδηρο και πάτησε πιο δυνατὰ στο λαιμὸ του Ρωμιού.

Τότε ακριβώς κατέκαψε τον Κοκκινοπλό, οι κάτοικοι του οποίου διασκορπίστηκαν σαν τα αγρίμια, αλλά ελεύθεροι στις κορυφές και λαγκαδιές του "προστάτη Ολύμπου".

Όταν επί Αλή Πασά στην περιοχή Ελασσόνος ήταν Αρματωλός ο θρυλικός Νικοτσάρας, στον Κοκκινοπλό είχε το ακριτικό και επίκαιρο φυλάκιό του.

Αργότερα, το 1878, όταν έγινε και άλλη επανάσταση από τις παραολύμπιες περιοχές, ο Κοκκινοπλός που μόλις είχε συνέλθει από την προηγούμενη καταστροφή, ξανακάηκε και ερήμωσε. Οι δε αδούλωτοι κάτοικοι είχαν ξεφύγει και πάλι στις αγκαλιές του Ολύμπου. Αυτό το αναφέρει και ο Α. Παπανικολάου στο βιβλίο του "Το Μοναστήρι της Αγ. Τριάδος Γιαννωτάς Ελασσόνος: "Το έτος 1878... Αλβανοί στρατιώτες επέστρεψαν από τον Όλυμπο (πέρασαν από τη Γιαννωτά), όπου είχαν κάψει τα επαναστατημένα χωριά...".

Όπως αναφέρεται και στο βιογραφικό σημείωμα του Παπαβασίλη Σακελλαρίου, ο Κοκκινοπλός όπως και όλη η Θεσσαλική περιοχή, δεν δοκιμάστηκε μόνον από τη φωτιά και τον κατατρεγμό του κατακτητή αλλά και από λοιμούς (χολέρα) που αφάνισαν τον πληθυσμό. Ένας λοιμός ενέσκυψε πριν το 1600 μ.Χ. και ο άλλος λίγα χρόνια πριν από την επανάσταση του 1821 (περίπου το 1813).

Οι συνοικισμοί Κελανίτη, Καλύβια, Παληάμπελα κ.λπ. ιδρύθηκαν πριν από το 1600 μ.Χ., με τον πρώτο δηλαδή λοιμό. Ενώ αργότερα, με αφορμή όχι τόσο τον λοιμό, όσο τις διώξεις από τους Τούρκους, πολλοί Κοκκινοπλίτες αλλά και Λιβαδιώτες, κατέφυγαν προς την Μακεδονία και κυρίως στην Ηράκλεια Σερρών (Τζουμαγιά) και σε πολλά άλλα περίχωρα, όπου και σήμερα ακόμη υπάρχουν οι απόγονοί τους, με Κοκκινοπλίτικα επώνυμα και Κοκκινοπλίτικη συνείδηση.

Ο Γ. Καυταντζής στο βιβλίο "Η Ιστορία της Ηράκλειας του Ν. Σερρών", αναφέρει ότι δίγλωσσοι χριστιανικοί πληθυσμοί μετανάστευσαν από τη Δυτική Μακεδονία

και Ἡπειρο προς τα περίχωρα της Ηράκλειας. Αυτή η μετανάστευση πρέπει να έγινε το 1770/71 (Ορλωφικά), άλλοι υποστηρίζουν γενικότερα στα έτη 1720 - 1820 (διώξεις Αλή Πασά) και μερικοί στην Επανάσταση του 1821 - 1828.

Είναι βεβαιωμένο και από Τουρκικά επίσημα έγγραφα ότι πριν από την Επανάσταση του 1770, που υποκινήθηκε από τον Θεόδωρο Ορλώφ, υπήρξε μια τάση διαφυγής από τα ορεινά της Πίνδου και Ολύμπου. Το 1802 στις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις του Αλή Πασά εναντίον διαφόρων αρματωλικιών, ο Ὀλυμπος, το κυριότερο ορμητήριο των κλεφτών, ήταν ο στόχος του που τον "χτύπησε" με 20.000 στρατιώτες.

Το 1812 - 13 ο Αλή Πασάς έκανε στον Ὀλυμπο τις δεύτερες μεγάλες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις με την αρχηγία του γιού του Βελή, ο οποίος είχε την έδρα του στον Τύρναβο, σε μεγαλοπρεπή ανάκτορο κοντά στο ποτάμι (σώζονται ερείπια). Για την εκστρατεία αυτή η λαϊκή μούσα διέσωσε και το παρακάτω τραγούδι.

Η μάνα των Λαζαίων

.....
Τί ζουρλαμάρα βρε παιδιά σας ήρθε στο κεφάλι
κι αφήσατε τον Ὀλυμπο το πατρικό σας κόλι

.....
Ανάθεμά σε Αλή Πασά, σκυλί φαρμακωμένο
μέρα και νύχτα κυνηγάς τους μαύρους τους Λαζαίους
(Ο Γ. Ολύμπιος και οι πρόγονοί του λεγότανε Λαζαίοι)

Μετά την ήττα τους από τον Αλή (1812 - 13) οι Αρματωλοί του Ολύμπου δέχθηκαν τους όρους και δήλωσαν υποταγή. Πολλοί όμως από αυτούς που δεν έδιναν πίστη στις υποσχέσεις του Αλή ξεσηκώθηκαν και με τις οικογένειές τους διέφυγαν προς την Μακεδονία. Ξακουστά ονόματα απ' αυτούς ήταν ο Γιάννης Φαρμάκης, Βλάχος από το Μπλάτσι, που έδρασε στον Ὀλυμπο και ο Γούλας

Δράσκου, επίσης Βλάχος και πρωτοπαλλήκαρο του Νικοτσάρα. Επίσης πολλοί άλλοι Κοκκινοπλίτες φύγαν και εγκαταστάθηκαν σε πολλά μέρη της Μακεδονίας, κυρίως δε στην Ηράκλεια Σερρών (Τζουμαγιά), όπως θα δούμε στο επόμενο Κεφάλαιο.

Η παράδοση του χωριού λέει ότι όταν ο Αλή Πασάς έφθασε στον Κοκκινοπλό ζήτησε την ομορφότερη κοπέλα για συντροφιά. Τότε οι λίγοι Κοκκινοπλίτες που είχαν μείνει στο χωριό (διότι οι περισσότεροι είχαν διασκορπιστεί στα φαράγγια και τις λαγκαδιές του Ολύμπου) ντύσανε μια γριά κατάλληλα και την δώσανε στους Τούρκους να την πάνε "πεσκέσι" στον Αλή.

Τέλος, ο Εγγλέζος περιηγητής Lake στο βιβλίο του "Travels in Northern Greece" (1835, 3, σελ. 327) αναφέρει ότι το 1806 έξω από τον Κοκκινοπλό αντίκρυσε ένα μνημείο ενός Αρβανίτη οπλαρχηγού, ο οποίος τριάντα χρόνια νωρίτερα (το 1776) σκοτώθηκε πολεμώντας τους κλέφτες του Ολύμπου (καταστράφηκε σε άγνωστο χρόνο).

Δυστυχώς, πολλά τέτοια ιστορικά γεγονότα που θα έρριχναν αρκετό φως στις δραστηριότητες και τη ζωή των κλεφτών του Ολύμπου αλλά και του Κοκκινοπλού δεν διασώθηκαν.

Το 1862 ο Γερμανός Η. Μπαρθ (Γεωγράφος, περιηγητής) ξεκίνησε από τον Κοκκινοπλό για την ανάβασή του στον Όλυμπο. Εκεί είχαν κατά καιρούς την αφετηρία τους και δεκάδες άλλοι επίδοξοι κατακτητές του βουνού του Μυστηρίου, του θρύλου και του μύθου.

Τουρκικά έγγραφα που αναφέρονται στον Κοκκινοπλό

1. Στο έγγραφο αυτό αναφέρεται ότι το έτος 1890 εισπράχθηκαν 800 γρόσια σαν κτηματικός φόρος από τον Κοκκινοπλό.

2. Ένα Σουλτανικό διάταγμα του 1669 που απευθύνεται στους Τούρκους δικαστές της Ελασσόνας και τους ενημερώνει ότι ο Κοκκινοπλός και όλες οι περιοχές του που είναι τσιφλίκι βακούφικο των Σερβίων (εκκλησιαστικό κτήμα), πρέπει να απαλλαγούν κάθε φόρου, εκτός από τον φόρο του βακοφίου. Για πολλά χρόνια ο Κοκκινοπλός κράτησε αυτό το προνόμιο μέχρι τον Αλή Πασά.

Αργότερα ο Κοκκινοπλός και πολλά άλλα χωριά πουλήθηκαν ή δωρίστηκαν σε Τούρκους αξιωματούχους και γίναν ιδιωτικά τσιφλίκια. Πρέπει όμως να τονίσουμε ότι οι Τούρκοι κατακτητές δίνανε ιδιαίτερα προνόμια σε μια περιοχή, για τους εξής λόγους:

α. Διότι η περιοχή αυτή τους απασχολούσε πολύ συχνά, είχε νευραλγική και επίκαιρη θέση και απειλούσε με μπαϊράκι (ξεσηκωμό).

β. Διότι ο πληθυσμός των Ραγιαδων της περιοχής αυτής αφανιζόταν σιγά - σιγά, κάτι που δεν συνέφερε στους Τούρκους, που εισπράττανε τους φόρους.

Οι Κοκκινοπλίτες της Τζουμαγιάς (Ηράκλειας Σερρών)

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο Κεφάλαιο πολλοί Κοκκινοπλίτες, Λιβαδιώτες αλλά και άλλοι κάτοικοι των περιοχών του Ολύμπου και της Πίνδου, για να αποφύγουν τις διώξεις των Τούρκων (αλλά και για άλλους λόγους) κατέφυγαν σε διάφορα μέρη της Μακεδονίας και κυρίως στην Ηράκλεια (Τζουμαγιά). Η μετακίνηση αυτή του πληθυσμού έγινε κατά περιόδους μεταξύ 1720 - 1820. Εκεί ίδρυσαν ξεχωριστούς συνοικισμούς Κοκκινοπλιτών, Λιβαδιωτών κ.λπ. όπου για πολλά χρόνια διατηρούσαν τους ιδιωτισμούς, τα ιδιαίτερα ήθη και έθιμα, αλλά και την ξεχωριστή συνείδηση χωρίς βέβαια να επιδέχονται άλλες προσμίξεις. Εκεί, μεταφέρθηκε επί-

σης και η μεταξύ Κοκκινοπλιτών και Λιβαδιωτών αντιζηλία, που έχει γεννήσει πολλά "σκωπτικά ανέκδοτα" για την αφέλεια, την κουτοπονηριά και τις συνήθειες των μεν και των δε.

Έτσι, λοιπόν, οι Λιβαδιώτες ονόμαζαν τους Κοκκινοπλίτες "πείσμονες" και "πονηρούς", οι δε Κοκκινοπλίτες τους Λιβαδιώτες "μαντζατζίδες" (φαγάδες και αχόρταγους).

Το 1978 ο Σύλλογος Κοκκινοπλιτών Θεσσαλονίκης με δυο λεωφορεία γεμάτα Κοκκινοπλίτες επισκέφθηκαν την Ηράκλεια όπου τους επιφυλάχθηκε θερμή υποδοχή και συγκινητική φιλοξενία από τον Δήμαρχο της πόλης αλλά και από ένα μεγάλο πλήθος κόσμου. Εκ μέρους του δήμου παραχωρήθηκε στο Σύλλογο Κοκκινοπλιτών "τιμής ένεκεν", το κλειδί της πόλης.

Οι Κοκκινοπλίτες της Τζουμαγιάς, οξυδερκείς, έξυπνοι και δαιμόνιοι έμποροι, προόδεψαν και πρόκοψαν πάρα πολύ. Έτσι ανήλθαν σε πολλά αξιώματα, όχι μόνο στην Ηράκλεια, αλλά και σ' όλο τον Ελλαδικό χώρο.

Με την πρωτοβουλία αυτών – αλλά και των άλλων Βλάχων – ανοικοδομήθηκαν ειδικά παλιότερα πολλά έργα όπως είναι η Εκκλησία της Γέννησης της Θεοτόκου (1830) και το Σχολείο (1825 - 1830).

Γύρω στα 1900 ο Κοκκινοπλίτης Μπιζάλας απόκτησε στην Ηράκλεια – αλλά και σ' άλλες περιοχές – τεράστια περιουσία και με την οξυδέρκεια και την επιτηδιότητα του επηρέαζε όλες τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις της Ηράκλειας και των γύρω περιοχών.

Επίσης, ο ογδοντάχρονος σήμερα Κοκκινοπλίτης Γιάννης Πασχαλιάς, επηρέασε με το θυμόσοφο πνεύμα του και την ακατανίκητη ευφράδεια λόγου, για πολλά χρόνια, την κοινωνική και πολιτική πλευρά της Ηράκλειας, σαν Δήμαρχος, σαν σύμβουλος, σαν υποψήφιος βουλευτής, σαν μέλος εκπολιτιστικών συλλόγων κ.λπ.

Επιδιώξαμε και συναντήσαμε τον παραπάνω Κοκκινοπλίτη από την Ηράκλεια, ο οποίος πραγματικά μας

κατάπληξε με τις πολλές γνώσεις, την ευφράδεια λόγου και το οξύ πνεύμα που διατηρείται ακμαιότατο. Μάλιστα όταν του κάναμε γνωστό ότι υπάρχει ακόμη και σήμερα στα βόρεια του χωριού Καλύβια τοποθεσία που λέγεται "Πασχάλη", ξαφνιάσθηκε και υποσχέθηκε ότι θα έρθει να την περιηγηθεί.

Προσπαθήσαμε να καταγράψουμε τις Κοκκινοπλίτικες οικογένειες της Ηράκλειας, χωρίς επιτυχία, διότι πολλοί "αλλοιώθηκαν" και πολλοί μετοίκησαν. Πάντως, σύμφωνα με πληροφορίες, γύρω στο 1900 υπήρξαν 5.000 Έλληνες κάτοικοι εκ των οποίων περισσότεροι από 20% ήσαν Κοκκινοπλίτες, που σημαίνει περισσότεροι από 1.000 κάτοικοι.

Στο βιβλίο του Γ. Καυταντζή και Θ. Τενεκετζή "Η Ιστορία της Ηράκλειας Ν. Σερρών" σε ένα παλιό έγγραφο του 1894 όπου αναφέρονται τα ονόματα Ηρακλειωτών της τότε σχολικής εφορίας. "Φιγουράρουν" και επώνυμα Κοκκινοπλιτών, όπως Μπιζάλας, Στογιάννης, Τασίκας, κ.ά. (Δεν είναι βέβαιο πως το επώνυμο Τασίκας είναι Κοκκινοπλίτικο, διότι όπως πληροφορηθήκαμε με το ίδιο επώνυμο πήγαν στην Ηράκλεια και από το Λιβάδι).

Σήμερα στην Ηράκλεια υπάρχουν επώνυμα Κοκκινοπλιτών, όπως Φάκας, Πλιάκας, Πασχαλιάς, Μπεκιάρης, Κατσαβάκης, Μπιζάλας, πολλά από τα οποία ταυτίζονται με τοπωνύμια των γύρω περιοχών (π.χ. Πλιάκα, Πασχάλη, Μπιζάλα, κ.λπ.).

Ο Κοκκινοπλός πριν και μετά το 1900 (μέχρι τον Β' παγκόσμιο πόλεμο)

Όπως γνωρίζουμε μέχρι το 1912 τα σύνορα της Ελλάδας ήταν κάτω από την Ελασσόνα (Μελούνα). Μέχρι τότε λοιπόν ο Κοκκινοπλός και όλη η υπόλοιπη Βόρεια Ελ-

λάδα ήταν ακόμη στην Τουρκική κατοχή. Η ελεύθερη Ελλάδα έστελνε κρυφά όπλα και αντάρτες για να οργανώσουν μέσα στη Βόρεια Ελλάδα τον απελευθερωτικό αγώνα.

Πολλοί από τους υπόδουλους ακόμη βορειοελλαδίτες φεύγανε από τα σπίτια και μαζί με άλλους βγαίνανε αντάρτες και κτυπούσανε κρυφά και φανερά τον κατακτητή Τούρκο, αλλά και τα βουλγάρικα αποσπάσματα που επιδίωκαν να αφανίσουν τους Έλληνες και να επικρατήσουν στη Μακεδονία μόλις θα έφευγε ο Τούρκος κατακτητής.

Η ανταρτοφωλιά, ο Κοκκινοπλός και ο απρόσιτος Όλυμπος, καλούνται και πάλι να κρύψουν τα παιδιά της λευτεριάς, όπως έκαναν για πολλούς αιώνες τώρα. Έτσι λοιπόν από το 1897 ο Όλυμπος αλλά και ο Κοκκινοπλός γράφουν μια καινούρια ιστορία με τους Μακεδονομάχους. Μια ιστορία που γράφεται και πάλι με αίμα και δάκρυ, με αυτοθυσίες και ηρωϊσμούς. Μια ιστορία που είναι γραμμένη με παραδείγματα σαν αυτό του οπλαρχηγού Καπετάν Παπαδήμα, που επανέλαβε το παράδειγμα του Λεωνίδα, του Διάκου και των Σουλιωτών.

Οι Τούρκοι, που οδηγήθηκαν από κάποιον προδότη στα λημέρια του Καπετάν Παπαδήμα κάψανε το δάσος και τον περικύκλωσαν. Τα 50 παλληκάρια πέσανε ένα - ένα και ο θρυλικός Παπαδήμας αφού πέταξε στον εχθρό και το όπλο ακόμη που κρατούσε πήδησε από ψηλό βράχο και έγινε αθάνατος με το ηρωϊκό του παράδειγμα. Τους λίγους τραυματίες που συλλάβανε οι Τούρκοι τους μετέφεραν στον Κοκκινοπλό και αφού τους ατίμασαν στη πλατεία του χωριού τους αποκεφάλισαν.

Σαν φόρο τιμής στο ηρωϊκό παιδί της Λευτεριάς Καπετάν Παπαδήμα οι Κοκκινοπλίτες έδωσαν τ' όνομά του στην περιοχή που έπεσε.

Φωτεινό παράδειγμα αυτοθυσίας και ηρωϊσμού μας έδωσε και ο Καπετάν Χριστάκης, το όνομα του οποίου πήρε η περιοχή όπου πολέμησε και σκοτώθηκε.

Τέλος, ο Παναγιώτης Ναούμ(ης) Αρβανιτόβλαχος,

οπληρχηγός του Ολύμπου που λέγεται ότι καταγόταν από το Καρατζόλι (Αργυρούπολη) έπεσε επίσης με τα παλληκάρια του στην περιοχή "Ξηρολάκι". Εκεί υπάρχει μια σπηλιά την οποία ο θρυλικός οπληρχηγός χρησιμοποιούσε σαν λημέρι και η οποία φέρει τ' όνομά του.

Λέγεται λοιπόν ότι κάποιος από κοντινό χωριό πρόδωσε και οδήγησε τα τουρκικά αποσπάσματα της Ελασσόνας στην θέση όπου έδρευε ο Ναούμ και τα παλληκάρια του, που μερικά απ' αυτά ήταν από τον Κοκκινοπλό. Περικυκλώθηκαν λοιπόν από εκατοντάδες Τούρκους και αφού πολέμησαν, πέσανε με αυταπάρνηση ένας - ένας, ο δε ηρωικός οπληρχηγός Ναούμ αφού δεν είχε άλλα βόλια έπεσε από μεγάλο γκρεμό για να μην πέσει στα χέρια των Τούρκων ζωντανός. Έτσι λοιπόν η λαϊκή μούσα τραγούδησε και τραγουδά ακόμη τον Παναγιώτη Ναούμ και τα παλληκάρια του με τους εξής στίχους:

Βάστα μπρε Γέρο Όλυμπε
Βάστα την καταχνιά σου
ώσπου να διάβει η κλεφτουργιά
κι αυτός ο Παναγιώτης
Διακούπ αγάς τον κυνηγά
με τον Αντέμ Τσαούση.
.....

Αλλά, σε ποια περιοχή του Ολύμπου δεν πολέμησε και δεν έπεσε κάποιος μάρτυρας της Λευτεριάς; Ποιο λαγκάδι δεν άκουσε βογγητό των τραυματισμένων αλλά ελεύθερων ανταρτών; Ποια λιθάρια και ποιες σπηλιές δεν ποτίστηκαν με αίμα και δάκρυ; Ποιες κορφές και ποιες πλαγιές δεν άκουσαν τα απελευθερωτικά τραγούδια και δεν είδαν τους Τούρκους Λιάπηδες να τρέχουν για να γλυτώσουν από την αντεπίθεση του οργισμένου Ρωμηού;

Δεν θέλουμε να επιδιώξουμε την ηρωποίηση των Κοκκινοπλιτών. Πολέμησαν και πρόσφεραν κι αυτοί στον αγώνα όπως όλοι οι Έλληνες, που μίσησαν την σκλαβιά

και τον τύραννο και αγάπησαν την λευτεριά. Οι Κοκκινοπλίτες όμως είχαν ένα επιπλέον πλεονέκτημα ή μειονέκτημα: Γεννιόντουσαν, μεγάλωναν και ζούσαν στον Όλυμπο, στο λίκνο της λευτεριάς, στο άντρο της κλεφτουργιάς, στον τόπο του πολέμου και της φωτιάς. Η μοίρα τους λοιπόν ήταν συνυφασμένη και αλληλένδετη μ' αυτή του Ολύμπου.

Έτσι λοιπόν στον πόλεμο του 1897 ο Κοκκινοπλός έδωσε 15 νεκρούς και πολλούς τραυματίες.

Στους πολέμους του 1912 - 13 σκοτώθηκαν αρκετοί από την περιοχή και λιγότεροι από τον Κοκκινοπλό.

Το 1918 - 20 ο Κοκκινοπλός έδωσε περίπου 700 επίστρατους και 40 νεκρούς. Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο – στα βουνά της Βορείου Ηπείρου – έδωσε επίσης πολλούς επίστρατους και 7 νεκρούς.

Τέλος, στην Εθνική Αντίσταση κατά των Γερμανών – 1941 - 1944 – έδωσε αρκετούς αντάρτες από τους οποίους ένας σκοτώθηκε από Γερμανικό μπλόκο (Νταμπόσης Ν. του Δημ.) και ένας άλλος τραυματίστηκε βαρεια ύστερα από ηρωική μάχη εναντίον της Γερμανικής περιπόλου (Καστανάρας Ι. του Αθ.).

Το 1943 στην πλατεία του χωριού εκτελέστηκαν από τα Γερμανικά στρατεύματα 12 γυναικόπαιδα και όλο το χωριό έγινε "παρανάλωμα του πυρός", αφού καήκανε 530 οικήματα (διάβασε στο επόμενο κεφάλαιο).

Ένα άλλο μεγάλο γεγονός που έφερε τον Κοκκινοπλό στην επικαιρότητα και τον έκανε να καυχιέται για την μεγάλη του προσφορά στον Μακεδονικό και γενικά Εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, ήταν η απαγωγή του Γερμανού περιηγητή γεωγράφου Ρίχτερ που συγκλόνησε όχι μόνο την Οθωμανική Αυτοκρατορία αλλά και την Γερμανία και επηρέασε και ευαισθητοποίησε την παγκόσμια κοινή γνώμη. Το γεγονός αυτό που το θυμούνται ακόμη και το διηγούνται οι παπούδες μας δεν είναι εμποτισμένο ούτε από θρυλικές παραδόσεις ούτε από συγγραφικές μεγαλοποιήσεις, αλλά "στεγνό" και "καίριο", όπως έγινε και όπως το

διαδραμάτισαν οι παππούδες μας, τέκνα του Κοκκινοπλού και αδέρφια του Ολύμπου.

Ήταν λοιπόν Μάϊος του 1910 όταν ο Γερμανός επιστήμονας Ρίχτερ κάτω από την συνοδεία και την προστασία Τουρκικού αποσπάσματος από την Ελασσόνα έφτασε στον Κοκκινοπλό για να κάνει από κει την ανάβασή του στον Όλυμπο. Ήταν μια ευκαιρία μεγάλη για την υπόθεση του Μακεδονικού αγώνα την οποία το Ελληνικό κοιτάτο εκμεταλλεύτηκε και συνέλαβε αμέσως το δαιμόνιο σχέδιο. Έδωσε εντολή στο αντάρτικο σώμα του Ολύμπου να συλλάβουν και να απαγάγουν πάση θυσία τον Γερμανό επιστήμονα Ρίχτερ.

Το Κομιτάτο υπολόγισε βέβαια τις αρνητικές επιπτώσεις που θα έχει το γεγονός αυτό στους κατοίκους του Κοκκινοπλού και των γύρω χωριών, διότι οι Τούρκοι θα ζητούσαν με αντίποινα την "Κεφαλήν επί πίνακι" αν δεν εύρισκαν τον Γερμανό. Αλλά υπολόγισαν όμως και τα μεγάλα οφέλη που θα είχε ο Μακεδονικός Αγώνας από ένα τέτοιο γεγονός. Οφέλη που τα συνόψιζαν στα εξής σημεία:

α. Με την απαγωγή του Γερμανού ήθελαν να προσβάλουν και να εκθέσουν την Τουρκική Αυτοκρατορία στα "μάτια" της Γερμανίας, στην οποία είχε υποσχεθεί προστασία και ασφάλεια για τον Ρίχτερ.

β. Με την ενέργεια αυτή θα έπαιρναν πολλά λύτρα με τα οποία θα ενίσχυαν τον Μακεδονικό Αγώνα, που τόσο τα χρειαζόταν.

γ. Ήθελαν να παρουσιάσουν δράση και δύναμη μέσα στο ίδιο το Τουρκικό τότε κράτος και μάλιστα εκεί που οι Τούρκοι (στην Ελασσόνα και Κοκκινοπλό) είχαν έδρες με αστυνομικές και στρατιωτικές δυνάμεις. Κάτι που θα έδινε φτερά στην Επανάσταση που θα φούντωνε μετά από δυο χρόνια.

Έτσι λοιπόν και έγινε. Οι Έλληνες πρόκριτοι — Ι. Μουρώνης, Λ. Γιαμούζης, Α. Παπαπέτρου κ.ά.— που είχαν στενή συνεργασία με τους αντάρτες, συνεννοήθηκαν και

πρότειναν στους Τούρκους να οδηγήσουν τον Γερμανό στο σπίτι του Ι. Μουρώνη να ξεκουραστεί και από κει να προετοιμαστεί για την ανάβαση στον Όλυμπο. Ο Ι. Μουρώνης που έμαθε λοιπόν για τα σχέδια και την διαδρομή που θα ακολουθήσει ο Ρίχτερ ειδοποίησε αμέσως τους τοπικούς αντάρτες Λιόλιο και Στρατή, οι οποίοι στη συνέχεια μ' άλλους αντάρτες του συνδέσμου Κοκκινοπλού πήγαν στο πιο κατάλληλο μέρος (στη βρύση του Ρούδη) και έστησαν καρτέρι.

Τη στιγμή λοιπόν που περνούσαν ο Ρίχτερ και οι Τούρκοι φρουροί από τη βρύση του Ρούδη, δέχτηκαν μια αιφνίδια επίθεση από τους Μακεδονομάχους, όπου σκοτώθηκαν δυο Τούρκοι στρατιώτες, ο Γερμανός πιάστηκε αιχμάλωτος και οι άλλοι Τούρκοι διασκορπίστηκαν στο βουνό για να σωθούν. Στο σύνδεσμο των Κοκκινοπλιτών ανταρτών αρχηγός ήταν τότε ο Γεώργιος Γιαμούζης.

Αφού άρπαξαν και απήγαγαν τον Γερμανό οι αντάρτες εξαφανίστηκαν μαζί του στο απρόσιτο βουνό για να ζητήσουν λίγο αργότερα ένα βαρέλι χρυσές λίρες (38 χιλιάδες λίρες) σαν αντάλλαγμα για την απελευθέρωσή του.

Το γεγονός συγκλόνησε όπως αναμενόταν την κοινή γνώμη και ιδιαίτερα τάραξε τις Τουρκικές αρχές της Ελασσόνας και της Τσαριτσάνης που στείλανε αμέσως ολόκληρο σύνταγμα για την εξεύρεση του Γερμανού επιστήμονα. Οι Τούρκοι κατακλίσανε τον Κοκκινοπλό αλλά και τα γύρω χωριά. Ο ξυλοδαρμός, η βία και η θανατική απειλή ήταν τα πρώτα μέτρα που έλαβαν οι Τούρκοι για να κάμψουν το ηθικό των Κοκκινοπλιτών και να τους κάνουν να δώσουν στοιχεία που θα οδηγούσαν στην ανεύρεση του Γερμανού. Την ίδια τύχη είχε και το Πύθιο και ο Άγιος Δημήτριος αλλά και η Δολίχη. Σαν λυσσασμένα σκυλιά οι Τούρκοι τρέχανε από σπίτι σε σπίτι, από βουνό σε βουνό και από χωριό σε χωριό, αφήνοντας πίσω πληγωμένους ανθρώπους, καμμένα σπίτια και κατατρομαγμένα

γυναικόπαιδα.

Στον Κοκκινοπλό οι Τούρκοι μαζέψανε όλα τα γυναικόπαιδα και τους λίγους γέροντες που είχαν απομείνει (διότι οι περισσότεροι άνδρες είχανε κρυφτεί στα βουνά), τα φέρανε στην πλατεία και στρέψανε τα πολυβόλα επάνω τους. Τότε οι πρόκριτοι, αφού κάνανε μια πολλή κρίσιμη σύσκεψη, ζητήσανε από τους Τούρκους προθεσμία τριών ημερών για να πάνε δήθεν και να ψάξουν για τους αντάρτες και το πολύτιμο λάφυρό τους, τον Ρίχτερ. Οι Τούρκοι αφήσανε προσωρινά τα ετοιμοθάνατα γυναικόπαιδα, νομίζοντας πως το "μαχαίρι έφτασε στο κόκκαλο" και οι ρωμηοί θα ενδώσουν. Φύγανε λοιπόν για την επικίνδυνη αυτή αποστολή δυο πατριώτες, ο Μ. Τσακίρης και ο Γούλιας Μπαλούκας.

Μέρες αγωνίας και τρόμου, μέρες ζωής και θανάτου πέρασε ο Κοκκινοπλός αλλά και τα γύρω χωριά. Η λύσσα και η υστερική μανία των Τούρκων δεν ήθελε να κοπάσει καθόλου.

Ο Ρωμηός, που δεχόταν το τελευταίο πάτημα στο λαιμό του από τον μαύρο κατακτητή, έσφιξε για μια φορά ακόμη τα δόντια του γνωρίζοντας ότι όπου νάναι θα αποτινάξει το ζυγό και θ' ανασάνει ελεύθερα.

Η αγωνία όμως και η φρίκη δεν τελείωσε όταν μετά από τρεις μέρες επιστρέψανε οι πατριώτες οι οποίοι συναντήσανε πράγματι τους αντάρτες με τον Ρίχτερ. Μαζί τους φέρανε μια γραπτή απάντηση του Κομιτάτου του Ολύμπου με την οποία διαβεβαίωναν τους Τούρκους ότι ο Γερμανός είναι ζωντανός και θα παραδοθεί ζωντανός μόνον εάν μέσα σ' ένα μήνα θα καταβληθεί ένα βαρέλι χρυσές λίρες. Διαφορετικά θα σφαγεί και αίτιοι γι αυτό θα είναι οι Τούρκοι.

Οι παπούδες μας που τότε ήταν μικρά παιδιά διηγούνται ότι οι μέρες αυτού του Αυγούστου ήταν μέρες φωτιάς και μαρτυρίου, μέρες τρόμου και θανατικού.

Τέλος, αφού πέρασε ένας μήνας, οι Τούρκοι μη μπορώντας να κάνουν διαφορετικά, έστειλαν τα λύτρα (όσα

ακριβώς εζήτησαν) στους αντάρτες. Ο δε Ρίχτερ παραδόθηκε κοντά στη Μελούνα, στην τοποθεσία Λυγαριά, σε Κοκκινοπλίτες πρόκριτους.

Έτσι λοιπόν με το γεγονός αυτό ο Κοκκινοπλός πρωτοστάτησε για μια ακόμη φορά στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα με κίνδυνο την ίδια την ύπαρξή του και έδωσε θάρρος και φτερά αλλά και χρήματα, τα οποία ήταν πολύτιμα για τον μεγάλο ξεσηκωμό που θα ακολουθούσε τον Οκτώβρη του 1912.

Αξίζει να σημειωθεί όμως ότι και οι Τουρκικές αρχές αλλά και ο Ρίχτερ στο βιβλίο που έγραψε αργότερα ("Οι εμπειρίες μου από την αιχμαλωσία στον Όλυμπο") διέδιδαν ότι επρόκειτο για ληστοσυμμορίτες και όχι για αντάρτες που ενεργούσαν για λογαριασμό του απελευθερωτικού αγώνα.

Για ποιους λόγους διαστρέβλωναν αυτή την ιστορική αλήθεια είναι βέβαια στον καθένα κατανοητό. Δεν είναι όμως κατανοητό, αλλά απαράδεκτο και μεγάλη ύβρις κατά του αγωνιζόμενου έθνους όταν επίσημες ελληνικές εγκυκλοπαίδειες γράφουν και παραδέχονται επίσης αυτό που διέδιδαν οι Τούρκοι και ο Ρίχτερ. Αντιγράφουμε λοιπόν από μια τέτοια εγκυκλοπαίδεια:

"Το 1909 - 10 έκανε νέες έρευνες ο Γερμανός Ρίχτερ, αλλά συνελήφθη από ληστές και σώθηκε αφού κατέβαλε λύτρα...".

(Σύγχρονη Γεωγραφία, ΑΤΛΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ)

Όχι, κύριοι. Οι παπούδες μας (και παπούδες σας) δεν ήταν ληστές, ούτε αυτοί που απελευθερώθηκαν δυο χρόνια αργότερα και για τους οποίους οι παπούδες μας προόριζαν τα λύτρα ήταν ληστές, ούτε αυτοί (εσείς και εμείς, όλοι οι Έλληνες) που ζουν σήμερα ελεύθεροι, είναι ληστές.

Ο Κοκκινοπλός στην Γερμανοϊταλική κατοχή

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι λίγα χωριά έζησαν το "Σίδηρο και τη φωτιά" τόσο συχνά και τόσο σκληρά, όσο ο Κοκκινοπλός. Πέντε φορές (1812 - 1821 - 1854 - 1878 - 1943) ίσως και περισσότερες, έγινε καπνός και στάχτη, "πέθανε" από τις βάρβαρες επιθέσεις και την πυρομανία των κατακτητών. Τον θάνατο και την καταστροφή ολοκλήρωσαν επίσης οι διάφοροι θανατηφόροι λοιμοί (χολέρα - το 1600 και 1813 μ.Χ.). Άλλες τόσες φορές όμως ο Κοκκινοπλός αναδύθηκε από την τέφρα, ανασυγκροτήθηκε και ύψωσε τα χέρια στη ζωή και στο φως της αιωνιότητας του Ολύμπου.

Τον Ιούλιο του 1943 το χωριό έγινε "παρανάλωμα του πυρός" (αυτή τη φορά από τα Γερμανικά στρατεύματα), αφού καήκανε 530 οικήματα και μείναν μόνο 27. Έτσι λοιπόν ο κατακτητής σφράγισε και τον Κοκκινοπλό όπως και ολόκληρη την πατρίδα μας με την καταστροφή και τον θάνατο.

Ας δούμε όμως πώς εξελίχτηκαν τα γεγονότα εκείνη την εποχή:

Οι Γερμανοί κατακτητές (1940 - 45) δεν σταμάτησαν ποτέ να πατούν στο λαιμό του Ρωμηού και να τον τρομοκρατούν. Έγιναν όμως "θηρία" και καταλήφθηκαν από καταστροφική υστερία, όταν κοντά στο Σαραντάπορο, απόσπασμα ανταρτών επετέθηκε εναντίον γερμανικής φάλαγγας αυτοκινήτων, που μετέφερε ιατρικά μηχανήματα, φάρμακα και νέους γιατρούς.

Εκτός αυτού, στις γύρω περιοχές του Ολύμπου, έγιναν και άλλες μικροσυμπλοκές και επιθέσεις, όπως αυτή του 20ού χιλμ. Κατερίνης - Ελασσόνας (κοντά στη Μόρνα) όπου σκοτώθηκε ένας ενωμοτάρχης αντάρτης. Οι άλλοι αντάρτες συλλάβανε τότε έναν Γερμανό και έναν Σέρβο, αιχμαλώτους, και τους οδήγησαν προς τον Κοκκινοπλό.

Αυτόπτες μάρτυρες διηγούνται ότι τον μεν Σέρβο τον άφησαν ελεύθερο, τον δε Γερμανό αφού τον ανέκριναν τον εκτέλεσαν. Οι Γερμανοί όμως είχαν δώσει προθεσμία 20 μέρες, μέσα στις οποίες θα όφειλαν οι αντάρτες να παραδώσουν τον αιχμάλωτο "σώο και αβλαβή", διαφορετικά θα ακολουθούσαν καταστροφές και εκατοντάδες εκτελέσεις.

Έτσι, λοιπόν, για αντίποινα ο Γερμανός Διοικητής έδωσε διαταγή "να μην μείνει τίποτε όρθιο" στην επαρχία Ελασσόνας και ειδικά στα χωριά που υποπτεύονταν ότι κρύβονταν αντάρτες.

Οι γονείς μας και οι παππούδες μας δεν θα ξεχάσουν ποτέ τις μέρες αυτές της φρίκης και της καταστροφής. Ο καθένας έχει να διηγηθεί γεγονότα τρόμου και θανατικού.

Ένα τάγμα λοιπόν Γερμανών, έκανε την εμφάνισή του στα Καλύβια και στον Κελανίτη, όπου κατέκαψε σπίτια, καλύβες, θερισμένα σιτηρά, έσφαξε ζώα και σκότωσε πολλά τσομπανόσκυλα. Οι κάτοικοι που πανικοβλήθηκαν, προσπάθησαν να διαφύγουν στις γύρω περιοχές, πολλοί όμως δεν πρόλαβαν και αναγκάστηκαν να υπομείνουν την θηριωδία των καταστροφών.

Σημείωση: Εκείνη την εποχή το χωριό Καλύβια δεν υπήρχε ακόμη στην σημερινή τοποθεσία και μορφή, παρά μόνον χειμερινές κατοικίες και καλύβες διασκορπισμένες στις γύρω περιοχές και στον Κελανίτη όπου σήμερα υπάρχουν ερείπια και ετοιμόρροπα τέτοια σπίτια. Το καλοκαίρι οι Κοκκινοπλίτες εκείνης της εποχής ερχόταν στα Καλύβια για δυο τρεις εβδομάδες θερίζανε, αλωνίζανε και φεύγανε πάλι στο "χωριό" (διάβασε Β' τεύχος).

Τις ίδιες αυτές ημέρες λοιπόν κάηκε και ο Κοκκινοπλός. Αυτόπτες μάρτυρες διηγούνται τα γεγονότα των ημερών αυτών εκφράζοντας τον αποτροπιασμό αλλά και τα ψυχολογικά τους τραύματα που θα τους βαρύνουν σ' όλη τους τη ζωή.

Μόλις λοιπόν οι χωριανοί αντιλήφθηκαν ότι “Έρχονται Γερμανοί” σκόρπισαν στις ρεματιές, στα δάση και στα φαράγγια του “προστάτη Ολύμπου”. Πολλοί όμως από τους κατοίκους (κυρίως γυναικόπαιδα, άρρωστοι και υπερήλικες) μη μπορώντας να φύγουν μείνανε στο χωριό όπου συγκεντρώθηκαν στην κεντρική πλατεία, στην “Τόκα”. Μερικά γυναικόπαιδα μάλιστα κρατούσαν στα χέρια τους αυγά, τυρί και άλλα τρόφιμα για τους Γερμανούς, νομίζοντας ότι έτσι θα τους ευαισθητοποιούσαν και θα γλύτωναν το χωριό από τις φλόγες και τους κατοίκους από το μαρτύριο και το θανατικό.

Κι όμως δεν έγινε έτσι, διότι όταν οι Γερμανοί πλησίασαν το ύψωμα Ν.Δ. της κατασκήνωσης, στάθηκαν για λίγο και στη συνέχεια εκτόξευσαν έναν όλμο με στόχο το συγκεντρωμένο πλήθος. Η έκρηξη του όλμου έγινε ακριβώς στη μέση από τα συγκεντρωμένα γυναικόπαιδα τα οποία αποδεκάτισε εκσφενδονίζοντας στον αέρα χέρια, πόδια και κεφάλια. Απολογισμός; 12 νεκροί (επί τόπου) και αρκετοί τραυματίες που προσπάθησαν μόνοι τους ή με τη βοήθεια άλλων λιγότερο τραυματισμένων να διαφύγουν σερνόμενοι στα στενά σοκάκια του χωριού.

Όταν οι Γερμανοί πλησίασαν στο χωριό και φθάσαν στο σημείο που είχαν σημαδέψει διαπίστωσαν ότι η πλειοψηφία των διαλυμένων πτωμάτων ήταν από γυναικόπαιδα. Τότε δικαιολόγησαν την “κατάσταση” λέγοντας ότι το έκαναν αυτό επειδή νόμιζαν ότι το συγκεντρωμένο πλήθος ήταν οπλισμένοι χωρικοί οι οποίοι θέλαν ν’ αντισταθούν.

Ούτε το χωριό βέβαια διέφυγε τη φωτιά και την ολοσχερή καταστροφή. 530 καμένα οικήματα με όλα τα υπάρχοντα, ήσαν οι υλικές ζημιές στο χωριό. Σύμφωνα όμως με πληροφορίες πατριωτών αυτή τη μέρα δεν κάηκαν πολλά σπίτια, ενώ λίγες μέρες αργότερα έγινε η ολοσχερής καταστροφή του χωριού. Σπίτια αρχοντικά, διόροφα, κτισμένα με αριστοτεχνία και εναρμονισμένα στη μεγαλοπρέπεια του αιωνίου Ολύμπου, γίνανε ερείπια και τάφοι, χωρίς να μπορέσουν ποτέ πια να κτιστούν τόσο ωραία,

Βρύση Παπαδήμου (φωτ. 1951)

Βρύση Τσιαμάρα (φωτ. 1951)

Βρύση Κρούτσιαλη (φωτ. 1955)
Δίπλα στη βρύση το εικονοστάσι

Ένα από τα δύο - τρία παλιά Κοκκινοπλίτικα σπίτια που είχαν την τύχη να διατηρηθούν μέχρι σήμερα (αύριο, σίγουρα, όχι πια). Τι κρίμα, που δεν κάναμε τίποτε να διατηρήσουμε στη ζωή τους ανεκτίμητους ζωντανούς αυτούς μάρτυρες του παρελθόντος! Αυτούς, που εκφράζουν και μαρτυρούν μια ολόκληρη ιστορία με την απλότητα, τον τρόπο σκέψης, ίσως και τα μηνύματα των παπούδων μας.
(φωτ. 1984)

ταυτισμένα με την ψυχή και την παράδοση των Κοκκινοπλιτών.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι οι Κοκκινοπλίτες πλήρωσαν στην Γερμανοϊταλική κατοχή βαρύ τίμημα με συνολικά 18 νεκρούς, αρκετούς τραυματίες και την εκ θεμελίων καταστροφή του χωριού. Ίσως το τίμημα να ήταν πολύ ελαφρύτερο αν δεν είχαν το θάρρος να αντισταθούν με πολλούς αντάρτες.

Έτσι λοιπόν ήδη στα πρώτα χρόνια της κατοχής (1941 - 42) ο Κοκκινοπλός έδωσε έναν νεκρο αντάρτη (Νταμπόσης Ν. του Δημ.) και αμέσως μετά έναν τραυματισμένο (Καστανάρος Ιωαν. του Αθαν.).

Μετά τον πόλεμο ο Κοκκινοπλός άρχισε πάλι την ανοικοδόμηση και την αποκατάσταση, πράγμα που έπραξε τόσες φορές, όσες φορές καταστράφηκε. Έτσι, λοιπόν, μέχρι το 1955 είχαν αποκατασταθεί ή εκ νέου ανοικοδομηθεί περισσότερα από 300 οικήματα. Την αρχική του μορφή ο Κοκκινοπλός δεν έλαβε όμως ποτέ πια. Διότι από τότε και μετά άρχισε και πάλι να φθίνει και να ερημώνει. Αιτία αυτή τη φορά ήταν βέβαια η ανεργία και η αναζήτηση νέας τύχης.

Τέλος υπενθυμίζουμε σ' όλους τους Έλληνες (και ειδικά σ' εμάς τους ίδιους τους Κοκκινοπλίτες) αλλά και σ' όλους τους πολίτες του κόσμου με δημοκρατικές αρχές και συνείδηση, ότι ο Κοκκινοπλός έκανε πραγματική αντίσταση κατά των στρατευμάτων του άξονα και πρόσφερε πολλά στις συμμαχικές δυνάμεις.

Έτσι λοιπόν όταν το 1940 - 41 οι συμμαχικές δυνάμεις υποχώρησαν από την γραμμή του Ολυμπου για να ανασυγκροτηθούν, οι Κοκκινοπλίτες περισυνέλεξαν πολλούς από τους Άγγλους στρατιώτες που είχαν αποκοπεί και αποπροσανατολιστεί.

Αψηφώντας λοιπόν τον κίνδυνο μήπως γίνουν αντιληπτοί από τους Γερμανοϊταλούς, πρόσφεραν στους Άγγλους στρατιώτες καταλύματα και απαραίτητα τρόφιμα. Στη συνέχεια τους φυγάδεψαν μέσα από άγνωστα για τον

καθένα μονοπάτια και φαράγγια του Ολύμπου για να μεταβούν στην Κρήτη και στην Αίγυπτο, όπου συνεχιζόταν η αντίσταση των συμμαχικών δυνάμεων.

Γι αυτό λοιπόν ο Κοκκινοπλός τιμήθηκε μεταπολεμικά από τους συμμάχους του 1940, με ένα τιμητικό έγγραφο, που σε λίγες πόλεις έχει απονεμηθεί. Το έγγραφο αυτό που προέρχεται από το κράτος της Νέας Ζηλανδίας και εκφράζει την ευγνωμοσύνη για την βοήθεια και την προσφορά των Κοκκινοπλιτών στους στρατιώτες των συμμάχων αναφέρει τα εξής:

Νέα Ζηλανδία

προς την Κοινότητα Κοκκινοπλού
Ελασσόνοσ Λαρίσης

Σας απευθύνω το σύντομον αυτό μήνυμα για να σας αναφέρω πόσο η Κυβέρνηση και ο Λαός της Νέας Ζηλανδίας είναι ευγνώμονες προς το Ελληνικόν Έθνος. Ενθυμούμεθα όλα όσα εκάματε δια να βοηθήσετε τους Νεοζηλανδούς Στρατιώτας οι οποίοι έμειναν οπίσω όταν η χώρα σας κατελήφθη από τον Γερμανικόν Στρατόν τον Απρίλιον του 1941.

Έχομεν βαθείαν συναίσθησιν της υποχρεώσεως της Νέας Ζηλανδίας προς τους γενναίους τούτους Έλληνες, δια το θάρρος και την αυτοθυσίαν των.

Εις σας προσωπικώς επιθυμώ να είπω ότι ουδέποτε θα λησμονήσωμεν αυτό που εκάματε. Γνωρίζομεν ότι ενεδύσατε και εθρέψατε τους άνδρας μας όταν εσείς οι ίδιοι εστερεΐσθε και τούτο πράττοντες υποφέρατε και εκινδυνεύσατε.

Δι' όλα αυτά είμεθα βαθέως ευγνώμονες. Σας απευθύνω τας ειλικρενεστέρας ευχάς δια την ευτυχίαν και ευημερίαν της χώρας σας από τους φίλους σας και συναδέλφους σας εκ Νέας Ζηλανδίας.

Ο Πρωθυπουργός - Γ. Φραιιν

Ο Δκτής του 22ου Νεοζηλ. Εκστρατ. Σώματος - Β. Φάνηρους

Τέλος, στην πενταετία που ακολούθησε (1944 - 1949) όταν ο κατακτητής δεν είχε καλά - καλά εκδιωχτεί) ο Κοκκινοπλός έγινε και πάλι πεδίο αναμέτρησης και θανατικού. Αυτή τη φορά όμως μεταξύ των ίδιων των αδελφών σ' έναν εμφύλιο σπαραγμό. Είναι ένα μελανό σημείο της Ιστορίας, όχι μόνον του Κοκκινοπλού αλλά και ολόκληρου του Ελληνισμού, που δεν πρέπει να επηρεάζει τις νέες γενιές, οι οποίες και δεν πρέπει να λησμονούν τους στίχους του Εθνικού μας ύμνου:

.... αν μισούνται ανάμεσά τους
δεν τους πρέπει ελευθεριά!

Τα σχολεία του Κοκκινοπλού πριν και μετά το 1900, μέχρι σήμερα

Παρόλο που ο Κοκκινοπλός ήταν ανέκαθεν μια Γεωργοκτηνοτροφική ορεινή και παράμερη κωμόπολη, δεν φαίνεται να παραμέλησε καθόλου τα γράμματα και την πνευματική μόρφωση. Αυτό το μαρτυρούν βέβαια οι πολυάριθμοι επιστήμονες, στρατιωτικοί, πολιτικοί και εκκλησιαστικοί, τους οποίους ο Κοκκινοπλός πριν και μετά το 1900 έχει αναδείξει.

Ακόμη και σήμερα που οι Κοκκινοπλίτες έχουν διασκορπιστεί σε πολλές πόλεις και χωριά, όπου ως επί το πλείστον ευημερούν, δεν έχουν να παρουσιάσουν τόσους πολλούς και άξιους διανοούμενους με κοινωνική υπόληψη και προσφορά, όπως παλιά.

Βέβαια η Τσαρίτσανη, το πνευματικό εργαστήρι του Κ. Οικονόμου, δεν απείχε πολύ από τον Κοκκινοπλό και αυτό ευνόησε πολύ την πνευματική άνοδο των Κοκκινοπλιτών, οι οποίοι πολλές φορές προκειμένου να φοιτήσουν σ' ένα καλό σχολείο ξενητευόταν ακόμη και στην Ήπειρο και στη Μακεδονία.

Πριν εξετάσουμε όμως ποιες ήταν οι συνθήκες μόρφωσης και μάθησης στο χωριό πριν το 1900 κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε τις πηγές και τις πληροφορίες που έχουμε για κείνη την εποχή.

Πριν πέντε χρόνια, που άρχισε να γίνεται η συλλογή πληροφοριών για την συγγραφή του παρόντος βιβλίου, ζούσαν ακόμη μερικοί 90χρονοι πατριώτες, από τους οποίους προσπαθήσαμε να πάρουμε διάφορες πληροφορίες για τα σχολεία και την μόρφωση του Κοκκινοπλού πριν το 1900. Το ίδιο κάναμε βέβαια και με άλλους γέροντες πατριώτες που ζουν ακόμη σήμερα.

Επειδή όμως ήδη από το 1955 ο Β. Καλογιάννης, δάσκαλος τότε του Κοκκινοπλού, καταπιάστηκε επίσης μ' αυτό το δύσκολο αλλά ευχάριστο έργο (την συγγραφή δηλαδή της ιστορίας του Κοκκινοπλού), οφείλουμε να προσανατολιστούμε περισσότερο στις δικές του πληροφορίες, τις οποίες είχε τότε από γέρους του χωριού και ιδιαίτερα από τον 90χρονο τότε Αθ. Καστανάρα ή Νάκα, όπως τον αποκαλούσαν οι πατριώτες.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που διασώθηκαν, στον Κοκκινοπλό είχε ιδρυθεί σχολείο πολύ πριν από το 1870 που λειτούργησε σαν ιδιωτικό μέσα σ' ένα χώρο της εκκλησίας, το οποίο ονόμαζαν "Χάνι". Είναι βέβαια γνωστές οι συνθήκες κάτω από τις οποίες τα Ελληνόπουλα μαθαιναν εκείνη την εποχή να διαβάζουν και να γράφουν. Κάτω από τον φόβο και τον κατατρεγμό των Τούρκων δεν μπορούσαν οι Ρωμηοί να αναλάβουν ελεύθερες εκπαιδευτικές δραστηριότητες για τα παιδιά, παρά μόνον στο "Κρυφό σχολειό", από τον σχεδόν αγράμματο, αλλά ριψοκίνδυνο και θυμόσοφο παπά.

Αναφέρεται ότι το πρώτο επίσημο διδακτήριο άρχισε να κτίζεται το 1882, με την πρωτοβουλία του τότε προέδρου Ι. Γεροφωκά, ενώ σαν πρώτος δάσκαλος αναφέρεται ο Δ. Γεροφωκάς. Το σχολείο αυτό τελειοποιήθηκε πολλά χρόνια μετά (το 1910), ενώ λειτουργούσε κανονικά σαν εξατάξιο ήδη από τότε που είχε ιδρυθεί.

Το σχολείο αυτό εξυπηρέτησε τις πνευματικές ανάγκες του Κοκκινοπλού για μια 50ετία περίπου. Από το 1930 και μετά η ακαταλληλότητα του σχολείου και οι πολυάριθμοι μαθητές οδήγησαν τους υπεύθυνους σε σκέψεις και ενέργειες για την ανέγερση καινούργιου σχολείου. Έτσι, λοιπόν, το 1932 με την πρωτοβουλία του Κοκκινοπλίτη βουλευτή Ελασσόνας Γιαμούζη άρχισε να κτίζεται καινούριο σχολείο, που τελειοποιήθηκε το 1936. Το σχολείο αυτό – ένα μεγαλοπρεπές κτήριο τριών ορόφων που υπάρχει ακόμη και σήμερα και μας προκαλεί το θαυμασμό – εξυπηρέτησε τις πνευματικές ανάγκες του Κοκκινοπλού, άλλοτε γεμάτο με 300 παιδιά και άλλοτε σχεδόν άδειο, με 8 παιδιά (σήμερα). Το 1955 ο Κοκκινοπλός με τους συνοικισμούς Καλύβια, Ασπρόχωμα και Παλιάμπελα, είχε 500 παιδιά στο Δημοτικό Σχολείο.

Από το 1936, επίσης, άρχισε να λειτουργεί επίσημα και το νηπιαγωγείο του Κοκκινοπλού, το οποίο έκλεισε μαζί με το σχολείο το 1940. Μεταπολεμικά το νηπιαγωγείο λειτούργησε αρκετά χρόνια, αλλά έκλεισε οριστικά πριν λίγα χρόνια.

Στην δεκαετία του Σαραντα το σχολείο λόγω των γεγονότων που έλαβαν χώρα στην πατρίδα μας, δεν λειτούργησε καθόλου. Μετά το 1950, αφού επιδιορθώθηκε εν μέρει, άρχισε να λειτουργεί και πάλι. Το χωριό όμως παρουσίαζε ακόμη μια εικόνα "νεκρής φύσης" από το ολοκαύτωμα των Γερμανών και τα γεγονότα της ανώμαλης κατάστασης που ακολούθησε.

Πολλοί πατριώτες δεν επιστρέψανε στο χωριό, αλλά μείνανε μόνιμα στα διάφορα μέρη που είχαν καταφύγει και πολλοί άλλοι επέστρεψαν για ν' αποδημήσουν λίγο αργότερα. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι από το 1956 - 57 και μετά, ο αριθμός των παιδιών του δημοτικού σχολείου άρχισε να μειώνεται σημαντικά, αφού και οι οικογένειες που αποδημούσαν, η μια διαδεχόταν την άλλη.

Ο τότε δάσκαλος του χωριού Β. Καλογιάννης, που τον μνημονεύουμε και αλλού, το 1955 γράφει τις εξής

προφητικές φράσεις:

”Η εγκατάλειψις του Κοκκινοπλοῦ συνεχιζομένη, προδιαγράφει ὅτι οὗτος, θα ἔχει σχεδὸν εκκενωθεῖ φυσιολογικῶς κατὰ τα προσεχῆ ἔτη. Παρουσιάζει εν χαρακτηριστικὸν το οποίον ουδόλως ἢ σπανίως παρουσιάζεται υπό κανονικὰς συνθήκας εἰς τὴν λοιπὴν χώραν. Ἦτοι ο εκπατρισμὸς τῶν κατοίκων γίνεται οικογενειακῶς, ομαδικῶς (...) θα ἔλθῃ ἡμέρα κατὰ τὴν οποίαν δεν θα κατοικεῖται παρὰ ἀπὸ γέροντας, οἱ οποίοι ἀπόμαχοι πλέον του αγῶνος τῆς βιοπάλης και νοσταλγοὶ και λάτραι του παρελθόντος θα φυλάττουν τὰς κενὰς οἰκίας....”.

Η ἄλλοτε κωμόπολη τῶν 3.000 και πλέον κατοίκων, με τὴν μακράϊωνα ἱστορία, ἔχει σήμερα μόνον 140 μόνιμους κατοίκους και 8 παιδιὰ στο δημοτικὸ σχολεῖο. Αποτελεῖ δε συνοικισμό τῆς Κοινότητος Πυθίου.

Ἀθλήματα και Σπορ τῶν Κοκκινοπλιτῶν στα παλιὰ χρόνια

Ἀν ανατρέξουμε στα πολὺ παλιὰ χρόνια, θα δοῦμε ὅτι οἱ ορεσίβιοι και κατὰ πλειοψηφία κτηνοτρόφοι Κοκκινοπλίτες, αγαπούσαν πολὺ τὴν ἀθληση και ἰδιαίτερα τὴν πάλη, το τρέξιμο, τὴ ρίψη λιθarioῦ και το ἄλμα (στις τρεις). Ἐπίσης το σήκωμα (ἄρση) ἐνός συσπειρωμένου ἀνθρώπου μ’ ἓνα χέρι και ἡ ἀνάβαση σε ἄλογο που καλπάζει, ἦταν ἀπὸ τα πιο δημοφιλή σπορ.

Στις πλαγιές και τα οροπέδια του Ολύμπου, ὅπου ἦταν τα βοσκοτόπια, οἱ κτηνοτρόφοι Κοκκινοπλίτες συναντιόντουσαν τους ανοιξιᾶτικους και καλοκαιρινούς μήνες και παραβγαίνανε στη δύναμη, στην ταχύτητα, τὴν επιδε-

Το μεγαλοπρεπέστατο Δημοτικό Σχολείο του Κοκκινοπλού, που κτίστηκε το 1932 - 36 (φωτ. 1955). Μπροστά δεξιά μόλις διακρίνεται το θαυματουργό εικονοστάσι "Αγιονέρι".

Το νεόκτιστο ιδιόκτητο γραφείο της Κοινότητας Κοκκινοπλού στα Καλύβια (φωτ. του 1984).

Άποψη από το πρόχειρο εστιατόριο των πρώτων μαθητικών κατασκηνώσεων στον Κοκκινοπλό. Το 1954, κτίστηκαν μοντέρνες κατασκηνώσεις, οι οποίες φιλοξενούν ακόμη και σήμερα πολλά παιδιά της περιφέρειας Ελασσόνας (φωτ. του 1954).

ξιότητα και το θάρρος.

Πολλές φορές το έπαθλο του νικητή ήταν ένα αρνί ή ένα κριάρι, το οποίο ψήνανε και τρώγανε όλοι οι τσοπάνηδες μαζί. Πολύ περισσότερο όμως ο Λεβέντης νικητής αποκτούσε ένα καλό όνομα και ένοιωθε υπερηφάνεια και αυτός και οι δικοί του.

Το νέο για κάποιον καλό παλαιστή έφτανε γρήγορα στο χωριό και σχολιάζονταν στις γειτονιές και την πλατεία. Η εκτίμηση και ο θαυμασμός για το δυνατό και γρήγορο παλληκάρι ήταν πολύ μεγάλη. Ούτε η ομορφιά, ούτε τα πλούτη και τα "μεγάλα τζάκια" των κοριτσιών δεν αντιστέκονταν στην πρόταση γάμου ενός Λεβέντη γαμπρού, για τον οποίο μιλά όλο το χωριό.

Στην πάλη, το λιθάρι και το άλμα οι Κοκκινοπλίτες παραβγαίνανε και με τους τσοπάνηδες των γειτονικών χωριών, που συναντιόντουσαν στα σύνορα. Το δυνατό και γρήγορο παλληκάρι δεν έχαιρε μόνο εκτίμησης και θαυμασμού, αλλά πολλές φορές έκανε τους άλλους να φοβούνται και τους επέβαλε την θέλησή του και τα προσωπικά του συμφέροντα.

Αγώνες πάλης, άλματος και ρίψεων γινόταν ακόμη και στην πλατεία του χωριού σε κάποια γιορτή, χωρίς βέβαια επισημότητα και μεγάλη προετοιμασία, όπως γίνεται σε μερικά άλλα μέρη της Ελλάδας.

Εκτός όμως από τα αθλήματα που αναφέραμε, τα περισσότερα των οποίων ήσαν ατομικά, οι Κοκκινοπλίτες είχαν και αμέτρητα άλλα ομαδικά παιχνίδια και σπορ, πολλά από τα οποία παίζονται ακόμη και σήμερα. Πολλά όμως απ' αυτά έχουν προ πολλού ξεχαστεί και οι νεότερες γενιές δεν τα γνωρίζουν. Παιχνίδια όπως η "καμήλα", το "κλέφτικο", οι "σκλάβοι", το "κρυφτό" και η "μακριά γαϊδούρα", ήσαν πολύ διαδεδομένα στους Κοκκινοπλίτες, αλλά και στα γειτονικά χωριά. Ένα άλλο παιχνίδι, που ίσως να είναι καθαρά Κοκκινοπλίτικο, είναι αυτό που το αποκαλούσαν "μπίδι πουάκα" (βλάχικη ονομασία) και το οποίο σήμερα δεν παίζεται πια από τους νέους.

Η παράδοση λέει επίσης ότι πολλοί Κοκκινοπλίτες έπαιρναν μέρος σε αγώνες κλεφτών και αρματωλών, που γινότανε στα λημέρια του Ολύμπου και εντυπωσιάζανε με τη φυσική τους δύναμη, την ταχύτητα, το θάρρος και την επιδεξιότητα.

Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε ότι και μεταξύ των γυναικών του Κοκκινοπλού, η πάλη ήταν πολύ δημοφιλής. Μάλιστα δε αναφέρονται ακόμη και σήμερα ονόματα γυναικών που είχαν γίνει πασίγνωστες για τη δύναμη και την επιδεξιότητα.

Πολλές απ' αυτές που ζούνε ακόμη σήμερα, διηγούνται τέτοιους παλαιστικούς αγώνες, στους οποίους γυναίκες νικήσανε και τους άνδρες ακόμη.

Η Κοινότητα του Κοκκινοπλού

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο η ιστορία του Κοκκινοπλού χάνεται στους αιώνες, χωρίς να υπάρχουν τεκμηριωμένες ιστορικές πληροφορίες για τους πρώτους κατοίκους και την ακριβή χρονολογική εγκατάστασή τους.

Υπάρχουν όμως ενδείξεις ότι η Κοινότητα Κοκκινοπλού έχει ιστορία χίλιων και πλέον ετών. Στη ζωή και τη δραστηριότητα των πέντε τελευταίων αιώνων ρίχνει βέβαια αρκετό φως το βιογραφικό σημείωμα του Παπαβασίλη Λογγίδη, διάφορα τουρκικά έγγραφα και η παράδοση.

Τα πρωτόκολλα και πολλά άλλα γραπτά μνημεία της Κοινότητας, που θα μπορούσαν να λύσουν πολλές απορίες και να μας οδηγήσουν σε τεκμηριωμένες ιστορικές αλήθειες, κάηκαν από τους Γερμανούς το καλοκαίρι του 1943. Μάλιστα δε αναφέρεται και το εξής περιστατικό: Για να σώσουν οι πατριώτες τα κοινοτικά έγγραφα από τη μανία των Γερμανών, τα βάλανε σ' ένα μπαούλο και τα

πήγανε στο Νεκροταφείο, όπου τα σκέπασαν με τα κόκκαλα των νεκρών. Τι ειρωνεία όμως! Η τύχη, όπως πολλές άλλες φορές στο παρελθόν, δεν θέλησε να βρεθεί με το μέρος της Κοινότητας. Όταν οι Γερμανοί κάψανε το χωριό, συνολικά 530 οικήματα, κάψανε μεταξύ αυτών και το νεκροταφείο, που το θεωρούσαν εστία μόλυνσης!

Έτσι, πολλά κοινοτικά έγγραφα κήκαν στο νεκροταφείο, αφήνοντας στους μεταγενέστερους, που θέλουν να ερευνησουν και να πληροφορηθούν για την ιστορία της κοινότητας και βέβαια αυτού του ίδιου του χωριού, πολλά κενά.

Σημείωση: Σύμφωνα με πληροφορίες από υπερήλικες πατριώτες, ο θόλος της Αγίας Παρασκευής που είχε μια ειδική κατασκευή, χρησίμευε για κρυψώνας πολύτιμων αντικειμένων. Αν υπήρξε ακόμη το 1943 η δυνατότητα να κρύψουν κάτι εκεί, δεν το κάνανε διότι φοβηθήκανε μήπως οι Γερμανοί κάψουνε την εκκλησία.

Ας δούμε όμως ποια ήταν η τύχη και η ιστορική εξέλιξη της Κοινότητας από το 1950 μέχρι σήμερα.

Όπως γνωρίζουμε, μετά τον πόλεμο ο Κοκκινοπλός δεν έλαβε ποτέ την αρχική του μορφή. Πολλοί πατριώτες φύγανε για την Κατερίνη, άλλοι για την Θεσσαλονίκη και το εξωτερικό και μια μεγάλη μερίδα εγκαταστάθηκε μόνιμα στο νέο χωριό, στα Καλύβια, αλλά και στο Ασπρόχωμα. Επίσης πολλοί μείνανε στην Καλλιθέα, στην Μαλαθριά (Δίον) και σε πολλά άλλα μέρη.

Ειδικά στους χειμερινούς μήνες οι κάτοικοι του χωριού ήταν πολλοί λίγοι (κυρίως μεγάλης ηλικίας) και χρόνο με τον χρόνο λιγόστευαν, διότι ολόκληρες οικογένειες αποδημούσαν. Αντίθετα το νέο χωριό, τα Καλύβια, που χτίστηκε μετά το 1950 (ακολουθεί Β' τεύχος ειδικά για την ιστορία των Καλυβίων) αριθμούσε περισσότερους από 700 κατοίκους — χειμώνα και καλοκαίρι — ενώ η εμπορική και γεωργοκτηνοτροφική του κίνηση όλο και με-

γάλωνε.

Η έδρα της Κοινότητας εξακολουθούσε να παραμένει στην Μητρόπολη, τον Κοκκινοπλό, έχοντας σαν συνοικίες τα άλλα χωριά των Κοκκινοπλιτών, Ασπρόχωμα, Παλιάμπελα και Καλύβια. Λόγω όμως του μεγάλου πληθυσμού των Καλυβίων και της συνεχώς αυξανόμενης κίνησης στο χωριό, όλο και περισσότεροι κάτοικοι αλλά και πιο συχνά χρειαζότανε κάποιο "χαρτί" από την Κοινότητα. Η Κοινότητα όμως ήταν στον Κοκκινοπλό και θα έπρεπε να πάνε με τα πόδια (ειδικά παλιότερα που δεν υπήρχαν πολλά αυτοκίνητα) για να προμηθευτούν τα αναγκαία πιστοποιητικά.

Έτσι, λοιπόν, ξεκινούσανε οι Καλυβιώτες – αλλά και οι πατριώτες από το Ασπρόχωμα – τις περισσότερες φορές τα χαράματα ή και μια ώρα πριν ξημερώσει και πηγαίνανε με τα πόδια ή με τα ζώα στον Κοκκινοπλό για να αποκτήσουν κάποιο πιστοποιητικό, επιστρέφοντας πολλές φορές το απόγευμα στο χωριό τους. Και θα έπρεπε να είναι ευτυχισμένοι αν θα είχανε την τύχη να εξυπηρετηθούν με την πρώτη φορά. Διότι όλα μπορούσαν να συμβούν, όπως μπορούν πάντοτε να συμβούν παρά την καλή πρόθεση του εκάστοτε Προέδρου ή Γραμματέα.

Αυτό το "πήγαινε - έλα" σε μια απόσταση 9 χιλμ., σε εντελώς ανώμαλο έδαφος, άρχισε να κουράζει τους κατοίκους των Καλυβίων και του Ασπροχώματος και έτσι άρχισαν να εξετάζουν εναλλακτικές λύσεις για να αποφύγουν αυτό το μαρτύριο, από το οποίο λίγο ή πολύ όλοι οι κάτοικοι είχαν μια πικρή εμπειρία.

Το 1969 το Ασπρόχωμα, έχοντας και μερικούς άλλους λόγους, έφυγε από την Κοινότητα Κοκκινοπλού και προσχώρησε στην Κοινότητα Λόφου, από την οποία απέχει ένα χιλιόμετρο – οι κάτοικοι από τα Παλιάμπελα έχουν στο μεταξύ αποδημήσει κυρίως στην Κατερίνη (1960 - 65).

Στη συνέχεια έγιναν διάφορες προσπάθειες για να βρεθεί μια δίκαιη λύση στο κοινοτικό πρόβλημα μεταξύ Κοκκινοπλού και Καλυβίων. Μεταξύ των πολλών προτά-

σεων των δύο μερών ήσαν (και είναι ακόμη σήμερα) και οι εξής:

α. Μόνιμη εγκατάσταση της Κοινότητας εκεί που υπάρχουν οι περισσότεροι κάτοικοι και μεγαλύτερη ανάγκη, δηλαδή στα Καλύβια.

β. Τους χειμερινούς μήνες η Κοινότητα να μεταφέρεται στα Καλύβια και τους θερινούς μήνες στον Κοκκινοπλό.

γ. Η έδρα στον Κοκκινοπλό και ο Γραμματέας να πηγαίνει τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα στα Καλύβια για να εξυπηρετεί τις ανάγκες του χωριού.

δ. Η έδρα στα Καλύβια και ο Γραμματέας να πηγαίνει τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα στον Κοκκινοπλό.

Αυτές και άλλες προτάσεις υπήρξαν, είτε από τους Κοκκινοπλίτες του Κοκκινοπλού, είτε από τους Κοκκινοπλίτες των Καλυβιών. Καμιά βέβαια από αυτές δεν καρποφόρησε, ενώ τα χρόνια περνούσαν και το πρόβλημα γινόταν όλο και πιο έντονο.

Το έτος 1976 ήταν αποφασιστικό για την παραπέρα εξέλιξη της ιστορικής Κοινότητας του Κοκκινοπλού. Αφού συνήλθε το Δ.Σ. της Κοινότητας με Πρόεδρο τον Σιαμάτρα Κων. του Ασ. και μέλη τους Μαλιτζάρη Ιωάν. (Αντιπρόεδρο), Καϊμακάμη Ασ., Νάνο Ασ., Νταμπόση Ηλ., Μπατζιοκώστα Σαβ. και Τριανταφύλλου Βασ., ψήφισε με 5 ψήφους υπέρ της μεταφοράς της Κοινότητας στα Καλύβια και 2 κατά (οι δυο τελευταίοι που ήσαν και κάτοικοι του Κοκκινοπλού ψήφισαν κατά).

Στη συνέχεια η Νομαρχιακή Επιτροπή απέρριψε την αίτηση για την μεταφορά της Κοινότητας με 4 ψήφους κατά και 1 υπέρ.

Αφού ακολούθησαν διάφορες διαδικασίες (ο Νομάρχης επισκέφθηκε τα δυο αδελφά χωριά, κ.λπ.) στις 17 Ιανουαρίου του 1977 ανακοινώθηκε η τελική απόφαση από το αρμόδιο Υπουργείο για την μεταφορά της Κοι-

νότητας στο νέο χωριό τα Καλύβια.

Οι κάτοικοι του Κοκκινοπλού, αλλά και πολλοί άλλοι πατριώτες της διασποράς, αντέδρασαν πολύ έντονα για την απόφαση αυτή. Στις 24 Μαρτίου του 1977 πραγματοποιήθηκε η μεταφορά της Κοινότητας μέσα σε φασαρίες και αψιμαχίες.

Με την μεταφορά όμως της Κοινότητας στα Καλύβια, εγκαινιάζεται μια νέα περίοδος μεταξύ των δυο αδελφών χωριών, η οποία διακρίνεται από ένα οξύ κλίμα με αλληλοκατηγορίες, διεκδικήσεις και μομφές. Σ' αυτή τη δύσκολη περίοδο, που οι σχέσεις των δύο χωριών βρίσκονται στην ακμή του μαχαιριού, μερικοί πατριώτες της διασποράς, αλλά και μερικοί που κατοικούν ακόμη στα δυο χωριά, ρίξαν "λάδι στη φωτιά" και συνετέλεσαν στην τέλεια διάσπαση των χωριών.

Έτσι λοιπόν το κακό μεγάλωσε (!), όταν λίγο αργότερα (την ίδια χρονιά) οι κάτοικοι του Κοκκινοπλού προσχώρησαν στο Πύθιο, για να γίνει ο Κοκκινοπλός συνοικία του Πυθίου.

Το 1979 αποφασίστηκε δικαστικά ο χωρισμός των συνόρων των δυο χωριών με την αναλογία 7 : 1 (7 για τα Καλύβια και 1 για τον Κοκκινοπλό). Αυτή η απόφαση αναιρέθηκε βέβαια και γίνονται ακόμη σήμερα μεγάλες προσπάθειες να βρεθεί λύση (όχι τόσο για την ένωση των χωριών, όσο) για τον καθορισμό των συνόρων.

Η Κοινότητα που στεγαζόταν στο ιδιόκτητο γραφείο που είχε κτιστεί το 1954, μεταφέρθηκε στο νέο χωριό, τα Καλύβια, και στεγάστηκε για μια 5ετία στο οίκημα του Ν. Τσακίρη, που είχε χρησιμοποιηθεί νωρίτερα για πολλά χρόνια (10) σαν σχολείο. Το 1982 εγκαταστάθηκε στο νεόκτιστο Γραφείο της Κοινότητας που είχε αρχίσει να κτίζεται το 1981, επί προεδρίας Σιαμάτρα Κων. Το 1983 (επί προεδρίας Στεφανου Γεροφωκά) κτίστηκε και ο πάνω όροφος του Γραφείου της Κοινότητας.

Σήμερα το Δ.Σ. της Κοινότητας αποτελείται από πολύ νέα παιδιά, γεμάτα όρεξη και ενθουσιασμό, που πασχίζουν

Άποψη από τα Καλύβια, το νέο χωριό των Κοκκινοπλιτών, λίγα μόλις χρόνια μετά την ίδρυσή τους (φωτ. 1954).

Άποψη από το Ασπρόχωμα στα μέσα της δεκαετίας του '50 (φωτ. 1955). Μέχρι το 1969 το χωριό ήταν συνοικισμός του Κοκκινοπλού.

για το καλό του τόπου: Πρόεδρος Γεροφωκάς Στέφ. (ο νεότερος στην ιστορία της Κοινότητας Κοκκινοπλού), Αντιπρόεδρος Γκόλτσιος Ιωάν. και Ζιακούλης Ιωάν. (εκ περιτροπής), Καζακλάρης Αντ., Νάνος Μιχ., Μαλτζάρης Ιωάν. και Τσακίρης Κων.

Γραμματέας στην Κοινότητα υπηρετεί ο συμπατριώτης από τον Κοκκινοπλό Καστανάρας Γεώρ. που διαδέχτηκε τον Μανώλη Καλοηδά (τώρα συνταξιούχος) που είχε διατελέσει 30 χρόνια Γραμματέας.

Πριν τελειώσουμε όμως με το πολύ επίκαιρο και καυτό πρόβλημα της Κοινότητας, θα ήταν χρήσιμο να παραδεχτούμε ότι είναι ένα θέμα λεπτό και μιας και είναι πολύ νωπό ακόμη δεν επιδέχεται ανευθυνότητες και αοριστολογίες, διότι έχει πολλές άγνωστες για τον καθένα πτυχές και πολλές παρασκηνιακές ιστορίες. Πρόθεσή μας είναι να βοηθήσουμε με κάθε τρόπο (έστω και με την πένα) για να γίνει η ένωση και όχι η οριστική διάσπαση.

Με αντικειμενικότητα λοιπόν και χωρίς μεροληψία, αναφέραμε τα πιο χρήσιμα στοιχεία για τον χωρισμό των δυο χωριών, αποφεύγοντας τις πολλές λεπτομέρειες μήπως — επειδή τα γεγονότα είναι πολύ νωπά ακόμη — κάνουμε κακό στις σχέσεις των δυο χωριών, αλλά και στις προσωπικές σχέσεις των πατριωτών.

Τέλος, ο αιώνιος, ο ιστορικός Κοκκινοπλός, το χωριό που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν οι γονείς και οι παππούδες μας, πρέπει να παραμείνει η μητρόπολη και νοσταλγημένη πατρίδα όλων των Κοκκινοπλιτών της διασποράς και όχι ο συνοικισμός ενός χωριού που δεν κατοικείται από Κοκκινοπλίτες. Δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε ότι τα Καλύβια, "ο νέος Κοκκινοπλός" είναι ένα χωριό νέο, με μεγάλη εμπορική και κοινωνική κίνηση, αλλά και με πολλές μελλοντικές προοπτικές.

Λύσεις υπάρχουν και θέληση υπάρχει, αρκεί ν' αφήσουν ορισμένοι τον εγωισμό και τα μικροκαπρίτσια και να σκεφθούν λίγο περισσότερο τα πραγματικά συμφέροντα των δυο χωριών.

Αν δεν βρεθούν τώρα πατριώτες με σύνεση και μεγαλοψυχία, με εμπιστοσύνη και κατανόηση, το χάσμα θα γίνει τόσο μεγάλο, που θα είναι ακατόρθωτη η γεφύρωση (ένωση) την οποία σίγουρα θα επιχειρήσουν οι μεταγενέστεροι.

Πρόεδροι της Κοινότητας Κοκκινοπλού από το 1900 μέχρι σήμερα

Αναφέραμε ότι όλα τα κοινοτικά έγγραφα έχουν καεί στο ολοκαύτωμα του Κοκκινοπλού από τα γερμανικά στρατεύματα. Οι πληροφορίες για τους προεστούς (μουχτάρηδες) του χωριού πριν το 1900 δεν υπάρχουν. Από το 1900 και μετά έχουμε αρκετές πληροφορίες στηριγμένες στην παράδοση αλλά και στις μαρτυρίες γερόντων πατριωτών, που τώρα δεν ζούνε πια.

Από το 1900 μέχρι το 1912 αναφέρονται σαν μουχτάρηδες (πρόεδροι) του χωριού οι εξής:

Γ. Κοντογιάννης, Β. Δημάδης, Χρ. Χατζούλης, Αθαν. Γιαμούζης ή Μούσιος, Νικ. Δρομπίλας, Ιωαν. Παπαντώνης, Ιωαν. Τσουρέκας, Νατίας Γιαμούζης..

Από το 1912 (μετά την απελευθέρωση) διετέλεσαν πρόεδροι οι εξής:

Δ. Γεροφωκάς, Δ. Παλάγκας, Κ. Μπακάλης, Ασ. Δρομπίλας, Δ. Μπουσνάκης, Νέστωρ Νάνος, Ι. Παλάγκας, Δ. Σταμάτης, Ασ. Στικός, Γ. Μπατζηκώστας, Δ. Μπουροζίκας, Ηλ. Γαλής, Κ. Παπαβασιλείου, Γ. Γιαμούζης, Ι. Μπατζοτάσιος, Αρ. Γιαμούζης, Παν. Τσακίρης, Κ. Ζέττας, Κ. Ζιακούλης, Ιωαν. Θεοχάρης, Βασ. Μέγας, Α. Γκόλτσιος, Α. Σιαμάτρας, Σ. Μπατζοκώστας, Λάκης Μπουροζίκας, Κ. Σιαμάτρας και Στ. Γεροφωκάς. Ο τελευταίος είναι και ο νεότερος πρόεδρος στην ιστορία του Κοκκινοπλού.

Συνολικά, λοιπόν, από το 1900 μέχρι σήμερα (1984) εχρημάτισαν στην Κοινότητα Κοκκινοπλού 36 πρόεδροι. Πολλοί απ' αυτούς εκλέχτηκαν για περισσότερες από μια τετραετίες.

Οι Κοκκινοπλίτες της Διασποράς

Σήμερα οι Κοκκινοπλίτες είναι διασκορπισμένοι σ' όλα τα μέρη της Ελλάδας, όπου σε μερικά έχουν ιδρύσει ολόκληρα χωριά και συνοικισμούς και σε πολλά άλλα είναι μεμονωμένα άτομα και οικογένειες.

Επίσης έχουν αποδημήσει κυρίως σε κράτη της Ευρώπης, στην Αμερική, στην Αυστραλία και αλλού.

Πολλές φορές — ακόμη και στο εξωτερικό — διαμορφώνουν Κοκκινοπλίτικους συνοικισμούς (Γερμανία, Αμερική, Αυστραλία, κ.λπ.) όπου διατηρούνται πολλά πατροπαράδοτα ήθη και έθιμα, η ελληνική αλλά και η βλάχικη γλώσσα, η Κοκκινοπλίτικη συνείδηση και πάνω απ' όλα η Ελληνικότητα.

Τα αίτια που οδήγησαν τους κατοίκους της παλιάς αυτής κωμόπολης στη διασπορά είναι βέβαια πολλά και διάφορα στο πέρασμα των αιώνων. Τα κυριότερα όμως, ειδικά από την εποχή της Τουρκοκρατίας και μετά, είναι τα εξής:

1. Οι διώξεις των κατοίκων και η πυρπόληση του χωριού από τους Τούρκους.
2. Οι διάφοροι λοιμοί που ενέσκηψαν κατά περιόδους.
3. Η εκούσια αποδημία, λόγω ανεργίας (αναζήτηση νέας τύχης).
4. Οι διώξεις από τους διάφορους ληστοσυμμορίτες που έδρευαν κατά καιρούς στον Όλυμπο.

5. Οι διώξεις και η ολοσχερής πυρπόληση του χωριού από τους Γερμανοϊταλούς (1940 - 45).

6. Το μεγάλο ψύχος του χειμώνα που ανάγκαζε τους κατοίκους ανέκαθεν, να κατεβαίνουν σε χειμαδιά (κυρίως στα Καλύβια και Κελανίτη), όπου σιγά - σιγά εγκαταστάθηκαν μόνιμα.

7. Ο εμφύλιος πόλεμος 1946 - 1949.

Ο αριθμός των Κοκκινοπλιτών της διασποράς δεν είναι δυνατόν να υπολογιστεί, διότι όπως είπαμε είναι διασκορπισμένοι σ' όλο τον κόσμο. Ένας μεγάλος αριθμός είναι ήδη απομακρυσμένοι απόγονοι προγόνων που αποδήμησαν και σχεδόν χάσαν την Κοκκινοπλιτική συνείδηση (αφομοιώθηκαν).

Παρ' όλα αυτά κάναμε μια προσπάθεια να καταγράψουμε την μεγάλη μάζα της διασποράς του εσωτερικού η οποία συγκεντρώνεται κυρίως σε 11 χωριά και πόλεις. Όσο μεγαλύτερη όμως είναι η πόλη τόσο δυσκολότερη γίνεται η καταμέτρηση και η προσέγγιση του πραγματικού αριθμού.

Έτσι λοιπόν σύμφωνα με πληροφορίες από τις διάφορες κοινοτικές αρχές, από τους διάφορους συλλόγους των Κοκκινοπλιτών και με οδηγό πολλούς έμπειρους συμπατριώτες αλλά και την ατζέντα των Κοκκινοπλιτών Θεσσαλονίκης, όπου καταγράφονται όλοι οι αριθμοί τηλεφώνων και οι συστάσεις των πατριωτών της διασποράς έχουμε:

1. Στην ΚΑΤΕΡΙΝΗ: Περίπου 450 οικογένειες από τις οποίες οι 115 περίπου μένουν στο Σβορώνο (Κουλοκούρι). Πολλές οικογένειες μένουν επίσης στα γύρω χωριά Αρωνά, Λόκωβι (Πέτρα), Βροντού κ.ά.

Η Κατερίνη αποτελούσε ανέκαθεν πόλο έλξης των Κοκκινοπλιτών, οι οποίοι είχαν πολλές συναλλαγές, κυρίως με γαλακτοκομικά και δασικά προϊόντα.

2. Στην ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Υπολογίζονται περί τις

300 οικογένειες, από τις οποίες πολλές είναι η δεύτερη και τρίτη γεννεά και έχουν αλλοιωθεί. Σ' αυτές πρέπει να υπολογίσουμε και τις 55 οικογένειες που μένουν στη Ν. Ευκαρπία.

3. Στο ΔΙΟΝ (Μαλαθριά): Περισσότερες από 170 οικογένειες. Είναι πολύ πιστευτή και λογικά τεκμηριωμένη επίσης η θεωρία που θέλει "τους Κοκκινοπλίτες Μαλαθριώτες και όχι τους Μαλαθριώτες Κοκκινοπλίτες". Για να προλάβουμε την τυχόν παρεξήγηση (όπως αναφέρουμε και στο ειδικό κεφάλαιο) τονίζουμε ότι η θεωρία αυτή αναφέρεται στους αρχαίους χρόνους (1ο αιώνα π.Χ. και 2ο αιώνα μ.Χ.), όπου η Ιερή Πόλη των Μακεδόνων, το Δίον, καταστράφηκε και οι κάτοικοι διασκορπίστηκαν στις γύρω περιοχές.

Ένα μέρος από τους διασκορπισμένους αυτούς κατοίκους, αφού απόκτησε τη διγλωσσία από τους Ρωμαίους πέρασε κάτω από διάφορες συνθήκες τα Στενά της Πέτρας και εγκαταστάθηκε στον Κοκκινοπλό, στο Λιβάδι, στον Άγιο Δημήτριο αλλά και στα Στενά της Πέτρας.

Βεβαίως είναι οι Μαλαθριώτες Κοκκινοπλίτες, διότι στον Κοκκινοπλό γεννήθηκαν και αυτοί και οι πρόγονοί τους, αλλά και διότι έχουν ακόμη Κοκκινοπλίτικη συνείδηση. Άλλωστε, αυτή η ιστορική αλήθεια δεν ισχύει μόνο για τους Κοκκινοπλίτες που κατοικούν σήμερα στο Δίον, αλλά γενικά για όλους τους Κοκκινοπλίτες, όπου κι αν κατοικούν. Το γεγονός ότι ανέκαθεν (ακόμη και επί Τουρκοκρατίας, που το Δίον ήταν τσιφλίκι Τούρκικο) οι Κοκκινοπλίτες είχαν δεσμούς και μεγάλες συναλλαγές με το Δίον και τις γύρω περιοχές, μας πείθει ακόμη περισσότερο στην θεωρία που αναφέραμε. Μάλιστα δε η μεγάλη ζέστη, τα πολλά κουνούπια και γενικά το κλίμα της Μαλαθριάς, ήταν ανυπόφορα για τους ορεσείβιους Κοκκινοπλίτες, οι οποίοι αρρωσταίνανε όταν μένανε για πολύ καιρό εκεί.

Έτσι, λοιπόν, όταν θέλανε να τονίσουν σε κάποιον ότι φαίνεται καχεκτικός και αδύνατος, του λέγανε: "Μα τι

είσαι εσύ, σα νάρθες από τη Μαλαθριά" (η λαϊκή αυτή ρήση επικρατεί και σήμερα). Τώρα η Μαλαθριά (Δίον) που είναι δενδροφυτεμένη και πλούσια, έχει πολύ καλύτερο κλίμα και μεγάλη τουριστική κίνηση, με θαυμάσιο Μουσείο και μεγάλους αρχαιολογικούς χώρους της αρχαίας Ιερής Πόλης των Μακεδόνων.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων είναι Κοκκινοπλίτες (170 οικογένειες) οι οποίοι άρχισαν να εγκαθίστανται εκεί, μετά το 1913. Ένα μεγάλο ποσοστό είναι επίσης Σαρακατσαναίοι.

4. Στην ΗΡΑΚΛΕΙΑ Σερρών (Τζουμαγιά): (Διάβασε ειδικό κεφάλαιο).

5. Στη ΛΑΡΙΣΑ περίπου 50 οικογένειες.

6. Στην ΑΘΗΝΑ περίπου 60 οικογένειες.

7. Στην ΚΑΛΛΙΘΕΑ 30 οικογένειες, οι οποίες εγκαταστάθηκαν μόνιμα κυρίως μεταπολεμικά.

8. Στο ΑΣΠΡΟΧΩΜΑ μείνανε μόνον 25 οικογένειες. Η συντριπτική πλειοψηφία αποδήμησε σ' άλλα μέρη του εσωτερικού και εξωτερικού. Στο Ασπρόχωμα (Μπαρακάδες) εγκαταστάθηκαν οι Κοκκινοπλίτες για πρώτη φορά μετά το 1912 (νωρίτερα ήταν Τουρκοχώρι) και μαζί τους εγκαταστάθηκαν επίσης και άλλες κτηνοτροφικές οικογένειες από το Γρεβενά (Κοπατσαραιίοι ή Κοπατσιάρηδες όπως αποκαλούνται).

9. Στην ΕΛΑΣΣΟΝΑ περισσότερες από 55 οικογένειες.

10. Στα ΚΑΛΥΒΙΑ, 140 οικογένειες. Στα Καλύβια, όπου εδρεύει τώρα η Κοινότητα Κοκκινοπλού, είναι το νέο και όμορφο χωριό των Κοκκινοπλιτών, γεμάτο ζωή και μεγάλη εμπορική κίνηση. Κτίστηκε το 1950 με κανονικές ρυμοτομικές προδιαγραφές και κατοικείται μόνον από Κοκκινοπλίτες. Στις γύρω περιοχές οι Κοκκινοπλίτες είχαν ανέκαθεν τα χωράφια τους αλλά και σπίτια και καλύβες, τις οποίες χρησιμοποιούσαν για τους χειμερινούς μήνες.

11. Τέλος, στον ίδιο τον Κοκκινοπλό, στη Μητρόπολη

Ο Άγιος Αθανάσιος στα Καλύβια (φωτ. του 1955)

Μέχρι το 1915 ήταν μικρό εκκλησάκι. Τότε επεκτάθηκε για να χρησιμοποιηθεί κατά περιόδους και σαν σχολείο. Το 1952 έγινε και άλλη επέκταση (στη μορφή που φαίνεται στην φωτογραφία) και τελούσαν η κυριακάτικη Θεία Λειτουργία μέχρι το 1974. Το 1962 κτίστηκε το Καμπαναριό και ο αυλόγυρος (μέχρι τότε η καμπάνα ήταν κρεμασμένη στη γέρικη πουρναριά). Το 1978 έγινε ανανέωση της σκεπής και το 1981 σοβατίστηκε.

Η Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στο Ασπρόχωμα (Μπακαράδες)
Κτίστηκε το 1916

των Κοκκινοπλιτών, κατοικούν μόνιμα 60 οικογένειες, ενώ στους θερινούς μήνες υπάρχουν αρκετοί παραθεριστές Κοκκινοπλίτες της διασποράς, πολλοί των οποίων έχουν κτίσει και σπίτια.

Επίσης πολλές Κοκκινοπλιτικές οικογένειες είχαν εγκατασταθεί πριν από εκατοντάδες χρόνια στα Παλιάμπελα (12 χιλμ. Β.Δ. του Κοκκινοπλου), όπου, ειδικά στους καλοκαιρινούς μήνες, υπήρξε χωριό με μεγάλη κίνηση. Τα Παλιάμπελα έπαψαν να κατοικούνται μόνιμα ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '60.

Σημείωση: Μεταξύ των Κοκκινοπλιτών της διασποράς συμπεριλήφθηκαν και μερικές οικογένειες των οποίων μόνον η μητέρα είναι Κοκκινοπλίτισσα, αλλά και ο πατέρας και τα παιδιά έχουν μια κάποια Κοκκινοπλιτική συνείδηση.

Οι Σύλλογοι των Κοκκινοπλιτών της Διασποράς

Στην προσπάθειά τους να διατηρήσουν τα ήθη και έθιμα και τους δεσμούς με το χωριό και τους πατριώτες, οι Κοκκινοπλίτες της διασποράς ίδρυσαν σε διάφορες πόλεις και χωριά, όπου αποδήμησαν, Συλλόγους Κοκκινοπλιτών. Είναι γεγονός όμως (εκτός από μια ή δυο μικρές εξαιρέσεις) ότι κανείς από τους συλλόγους αυτούς δεν κατόρθωσε ακόμη να ενεργοποιηθεί και να ενώσει τη μεγάλη μάζα των Κοκκινοπλιτών και να αναδειχτεί έτσι σ' έναν μεγάλο σύλλογο με όνομα και προσφορά.

Δεν πρέπει βέβαια να ξεχνάμε και τις μεγάλες δυσκολίες που παρουσιάζονται σε μια τέτοια προσπάθεια, αλλά και τις τόσες θυσίες που έκαναν πολλοί πατριώτες να ιδρυσουν και ενεργοποιήσουν τους συλλόγους αυτούς.

Στο Β' τεύχος (που θα ακολουθήσει) θα ασχοληθούμε με λεπτομέρειες για την ίδρυση και τη δραστηριότητα

των διαφόρων συλλόγων, αλλά και με τις προσφορές και τη δραστηριότητα εκείνων που κατά καιρούς πρωτοστάτησαν στις διάφορες επιτυχίες των συλλόγων.

Σήμερα υπάρχουν 9 αναγνωρισμένοι Σύλλογοι Κοκκινοπλιτών (από τους οποίους ένας ποδοσφαιρικός σύλλογος).

Ας αναφέρουμε όμως για τον καθένα λίγα λόγια:

1. Σύλλογος Κοκκινοπλιτών Θεσσαλονίκης

Είναι ο πρώτος σύλλογος Κοκκινοπλιτών (έτος ίδρύσεως 1951) αλλά και ένας από τους αρχαιότερους εν γένει στην Θεσσαλονίκη. Στη διάρκεια των 33 ετών της υπάρξεώς του έχει παρουσιάσει κατά περιόδους διάφορες δραστηριότητες (πολιτιστικές εκδηλώσεις, εκδρομές στη γεννέτειρα και σ' άλλα μέρη της Ελλάδας, εκμάθηση και εκτέλεση παραδοσιακών χορών, δωρεές, κ.λπ.).

Μπορούμε μάλιστα να πούμε με βεβαιότητα ότι είναι ο πιο δραστήριος από τους Συλλόγους Κοκκινοπλιτών και έχει εκπληρώσει αρκετούς σκοπούς απ' αυτούς που είναι ταγμένος να επιτελέσει. Κάνοντας μια παρένθεση, καλούμε μέσω αυτού του βιβλίου, η συγγραφή του οποίου κυρίως αυτόν τον σκοπό έχει, όλους τους Κοκκινοπλίτες (νέους και νέες, φοιτητές, τεχνίτες, μαθητές, επαγγελματίες, κ.λπ.) να συσπειρωθούμε γύρω από τον ιστορικό Σύλλογο και να του δώσουμε οντότητα και δύναμη μεγαλύτερη.

Μ' αυτό το τρόπο, με πυγμή κι αυτοπεποίθηση θα διεκδικήσουμε από τις αρχές τα νόμιμα δικαιώματά μας, να μας παραχωρήσουν φερ' ειπείν για ορισμένες ώρες και μέρες της εβδομάδας αίθουσες για χορό, για γυμναστική και για άλλες εκδηλώσεις του Συλλόγου.

Η πείρα, οι γνώσεις και οι συμβουλές των παλιών, σίγουρα θα συμπαρασταθούν στην ορμητικότητα, τον ενθουσιασμό και τη δίψα για μάθηση, αθλητισμό και πολιτιστική προσφορά των νέων.

2. Σύλλογος Κοκκινοπλιτών Αθήνας

Ιδρύθηκε το 1979 και έκανε σημαντικές προσπάθειες για να ενεργοποιήσει και συσπειρώσει τους λίγους σχετικά συμπατριώτες της Αθήνας.

3. Σύλλογος Κοκκινοπλιτών Κατερίνης

Είναι ένας από τους παλιότερους Συλλόγους των Κοκκινοπλιτών αλλά και από τους πρώτους γενικότερα Συλλόγους της Κατερίνης, που ιδρύθηκε το 1952.

Στα 32 χρόνια ζωής του έγιναν πολλές προσπάθειες να ενεργοποιηθεί και να προσελκύσει τους πατριώτες στους κόλπους του. Το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας είναι να παρατηρείται στο Σύλλογο – κατά χρονικά διαστήματα – άλλοτε ανασυγκρότηση και κίνηση και άλλοτε αδράνεια.

4. Σύλλογος Κοκκινοπλιτών Λαρίσης

Βρίσκεται στο δρόμο της ίδρυσης και ευχόμαστε να τον αξιώσουν οι πατριώτες από τη Λάρισα να εκπληρώσει τους σκοπούς για τους οποίους τον ιδρύουν.

5. Κοινότητα Κοκκινοπλιτών Μονάχου

Ιδρύθηκε το 1980 από απόδημους Κοκκινοπλίτες και αριθμεί περισσότερα από 80 εγγεγραμμένα μέλη.

Και μόνο η ιδέα για την ίδρυση ενός Συλλόγου Κοκκινοπλιτών στην καρδιά της Γερμανίας, μας προκαλεί συγκίνηση και θαυμασμό για τους ξενιτεμένους πατριώτες. Μια ακόμη απόδειξη λοιπόν της ευαισθησίας και της αγάπης των ξενητεμένων για τη γεννέτειρά τους, αλλά και γενικά για την πατρίδα τους.

6. Φιλανθρωπικός Σύλλογος Κοκκινοπλιτών Αυστραλίας "Οι 12 Θεοί του Ολύμπου"

Αλλά και στην μακρινή Αυστραλία οι ξενητεμένοι πατριώτες ήδη από το 1972 ίδρυσαν Σύλλογο Κοκκινοπλιτών. Και αυτοί – όπως και οι άλλοι πατριώτες της Γερμα-

νίας και της Αμερικής — απέδειξαν κατ' επανάληψη με τις δωρεές και τις άλλες προσφορές, ότι αγαπούν την γεννέτειρά τους και είναι "δεμένοι" μαζί της.

7. Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος των απανταχού Καλυβιωτών

Ιδρύθηκε το 1980 με πρωτοβουλία κυρίως των νέων του χωριού Καλύβια. Μέχρι στιγμής δεν έχει κατορθώσει ακόμη να ενώσει τη νεολαία αλλά και όλους τους κατοίκους του χωριού και να τους ευαισθητοποιήσει και ενεργοποιήσει μόνον προς την κατεύθυνση και τον σκοπό που είναι ταγμένος να υπηρετήσει ο Σύλλογος. Παρ' όλα αυτά έχει κάνει αρκετές αξιόλογες προσπάθειες για πολιτιστική προσφορά στο χωριό.

Ας ευχηθούμε λοιπόν ότι οι ώριμοι νέοι του όμορφου και γεμάτου κίνηση και ζωή χωριού — ενωμένοι — θα αναλάβουν πρωτοβουλίες ώστε να δώσουν οντότητα στο Σύλλογο και να τον οδηγήσουν σε μεγάλες κοινωνικές και πολιτιστικές προσφορές.

8. Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κοκκινοπλού

Ιδρύθηκε το 1983, έχοντας σαν έδρα τον ίδιο τον Κοκκινοπλό.

9. Ποδοσφαιρικός Σύλλογος "Άρης Κοκκινοπλιτών"

Ιδρύθηκε στην Κατερίνη το 1977 από Κοκκινοπλίτες, οι οποίοι μέσα σε λίγα χρόνια κατόρθωσαν να τον ανεβάσουν στην Α' κατηγορία.

Είναι πραγματικά συγκινητικό, όταν κάθε Κυριακή στις διάφορες συνοικίες της Κατερίνης αλλά και στις περιοχές του Ν. Πιερίας χιλιάδες φίλαθλοι — αλλά και πολλές εφημερίδες — ασχολούνται και με τον Κοκκινοπλίτικο Ποδοσφαιρικό Σύλλογο.

10. Χορευτικός Σύλλογος "Μήτικας"

Ο χορευτικός αυτός Σύλλογος είναι βέβαια πανελλήνιος, αλλά ιδρύθηκε από νέους Κοκκινοπλίτες το 1979 στην Θεσσαλονίκη, όπου έχει την έδρα του.

Ο Σύλλογος τελεί σήμερα ακόμη κάτω από τις οδηγίες και την προεδρία Κοκκινοπλίτη.

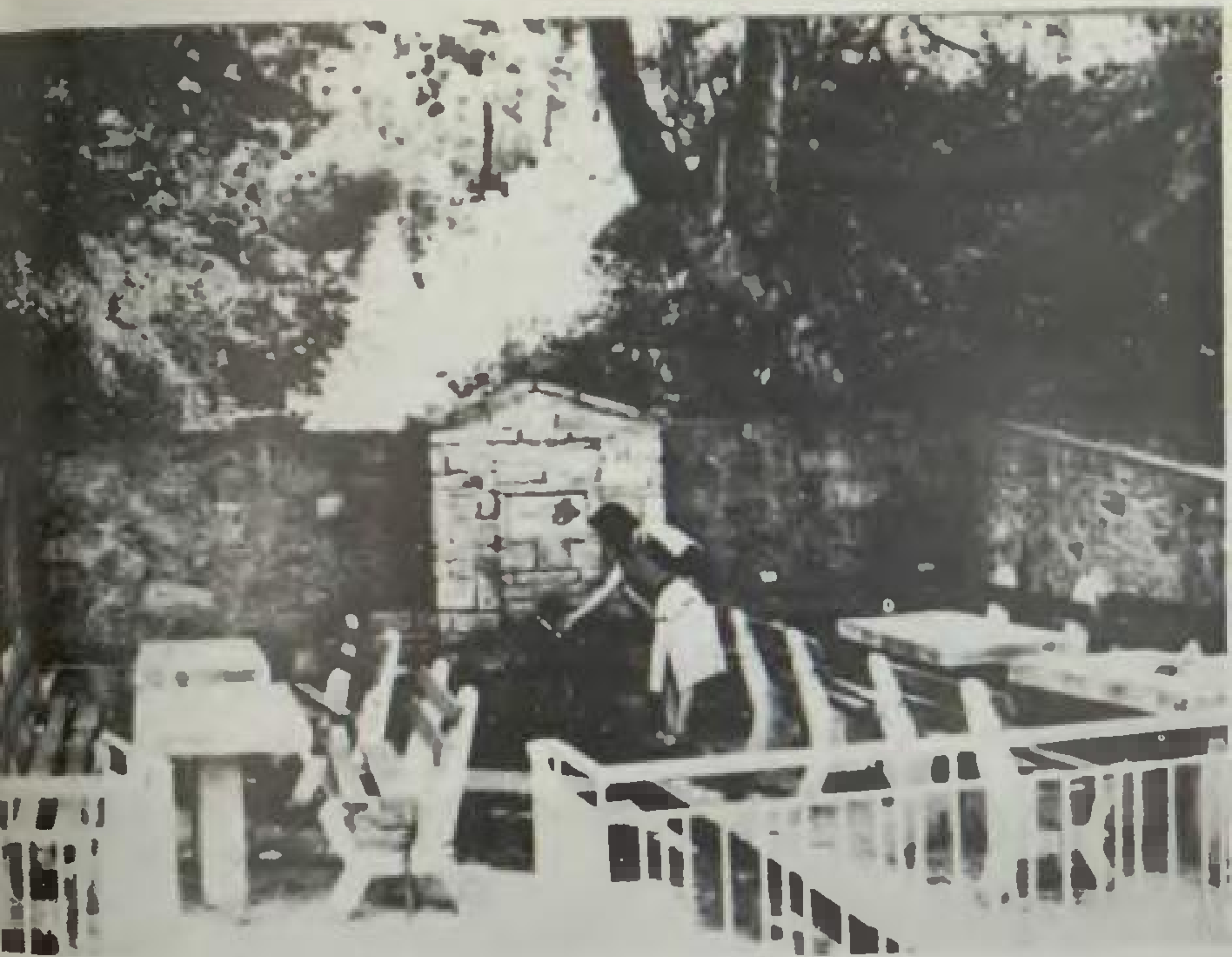

Άποψη του παλιού Δημ. Σχολείου των Καλυβίων, που κτίστηκε το 1952 και έπαψε να λειτουργεί (σε σχετικά πολύ σύντομο χρόνο, λόγω ακαταλληλότητας) το 1966. Το 1931 είχε κτιστεί στη θέση του σχολείου αυτού το πρώτο Δημ. Σχολείο των Καλυβίων (μονοθέσιο, κτισμένο με χωμάτινα τούβλα και σκεπασμένο με πέτρινες πλάκες), που κάηκε το 1943 από τους Γερμανούς. Από το 1966 μέχρι το 1982 το Δημ. Σχολείο στεγαζόταν σε διάφορα ιδιωτικά σπίτια και δωμάτια.

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι και αυτό το γεγονός συνετέλεσε σε μια πνευματική και πολιτιστική στασιμότητα του χωριού. Το 1980 άρχισε να κτιζεται το νέο Δημ. Σχολείο με μοντέρνες προδιαγραφές, που λειτούργησε το 1982 (φωτ. του 1955).

Το παλιό Δημοτικό Σχολείο του Ασπροχώματος, που κτίστηκε το 1930. Πριν από το 1960 πολλές φορές το σχολείο αυτό φιλοξένησε και τα παιδιά του Δημ. Σχολείου από τα Καλύβια, όπως και τα παιδιά από το Ασπρόχωμα, που φιλοξενήθηκαν εκείνα τα χρόνια αρκετές φορές στο Δημ. Σχολείο των Καλυβίων. Αυτό συνέβαινε βέβαια όταν το ένα ή το άλλο χωριό δεν είχε καθόλου δάσκαλο. Σήμερα αυτό το σχολείο είναι εγκαταλειμμένο (φωτ. του 1955)

Βρύση Τσουρέκα

Είναι κτισμένη σ' ένα θεικό, παραδεισένιο περιβάλλον του Ολύμπου, στο δεξιό μέρος του δρόμου Κοκκινοπλού – Κατερίνης (μέσω Μπάρας).

Το άφθονο – γάργαρα και δροσερό νερό, πηγάζει από τα σπλάχνα του θρυλικού βουνού, δώρο από τον Ξένιο Δία για τον κάθε περαστικό.

Βρύση Κούτα

Κτίστηκε στη σημερινή της μορφή το 1951 (φωτ. 1955)

Η "παλιά" εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στα Καλύβια

Το 1933 επεκτάθηκε το μικρό τότε εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου και μαζί κτίστηκε και το πέτρινο καμπαναριό. Το 1947 η εκκλησία κάηκε από αναμμένα κεριά και ξανακτίστηκε έξη χρόνια αργότερα (το 1953). Μέχρι το 1976 ο Αη - Γιώργης λειτουργούσε δυο - τρεις φορές το χρόνο (του Αγίου Βασιλείου, Αγίου Γεωργίου) (φωτ. 1955).

Η βρύση Μπαρτσούκα ή Κτση, όπως επικράτησε να ονομάζεται από τους κατοίκους των Καλυβίων. Κτίστηκε το 1951 και για περισσότερα από 10 χρόνια ήταν η κυριότερη βρύση, από την οποία υδρεύονταν οι κάτοικοι. Ακόμη και σήμερα οι Καλυβιώτες προτιμούν πολύ το δροσερό νερό της (φωτ. του 1955).

Η τοποθεσία που ήταν κτισμένα τα Παλιάμπελα, που αποτελούσαν τον τρίτο συνοικισμό της "Μητρόπολης" του Κοκκινοπλού. Στις πλαγιές διακρίνονται επίσης τα χωράφια των Κοκκινοπλιτών του χωριού αυτού, που εγκαταλήφθηκε εντελώς στα μέσα της δεκαετίας του '60.

Τα Καλύβια σήμερα (φωτ. του 1984)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Η Ιστορία της Ηράκλειας Σερρών (Γ. Καφταντζή, Θ. Τενεκετζή, 1973)
2. Οι Κουτσόβλαχοι (Α. Κολτσιδης, 1976)
3. Η Αρωμούνικη (Λαζάρου Αχ., 1977)
4. Τα αγωνίσματα των Κλεφταρματολών και η Εθνεγερσία (Κ. Τισάντος, 1980)
5. Η Ιστορία του Κοκκινοπλού (Β. Καλογιάννη, 1955)
6. Βλάχοι (Κουτσόβλαχοι) (Δ. Παπαζήση, 1976)
7. Απόπειρες κατακτήσεως του Ολύμπου (Γιάν. Αδάμου, 1982)
8. Το Μοναστήρι της Αγίας Τριάδος, Γιανωτάς Ελασσόνοσ (Παπανικολάου, 1979)
9. "Μακεδονία" Εφημερίς, "Μακεδονικός Αγώνας"
10. Η πολιτική πλευρά του Κουτσοβλάχικου ζητήματος (Ε. Αβέρωφ - Τοσίτσας, 1948)
11. Ελετομιλήτσα (Βασ. Γ. Νιτσιάκου, 1979)
12. "Το δημοτικό Τραγούδι, Κλέφτικα" (Αλ. Πολίτης, 1973)
13. Ομήρου Οδύσσεια
14. Ομήρου Ηλιάδα
15. Σύγχρονη Γεωγραφία Άτλασ της Ελλάδος.
16. Εστία Πιερίδων Μουσών, εν Κατερίνη (Αναγνωστόπουλου Π., 1971)

Στοιχειοθεσία – Εκτύπωση – Βιβλιοδεσία
Εκδόσεις ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ – Αθ. Τσιαρτσιάνης & ΣΙΑ Ο.Ε.
Στρ. Μπραντούνα 3 – τηλ. 523.750 – Θεσσαλονίκη

Ο Κοκκινοπλός στις αρχές της δεκαετίας του '50

